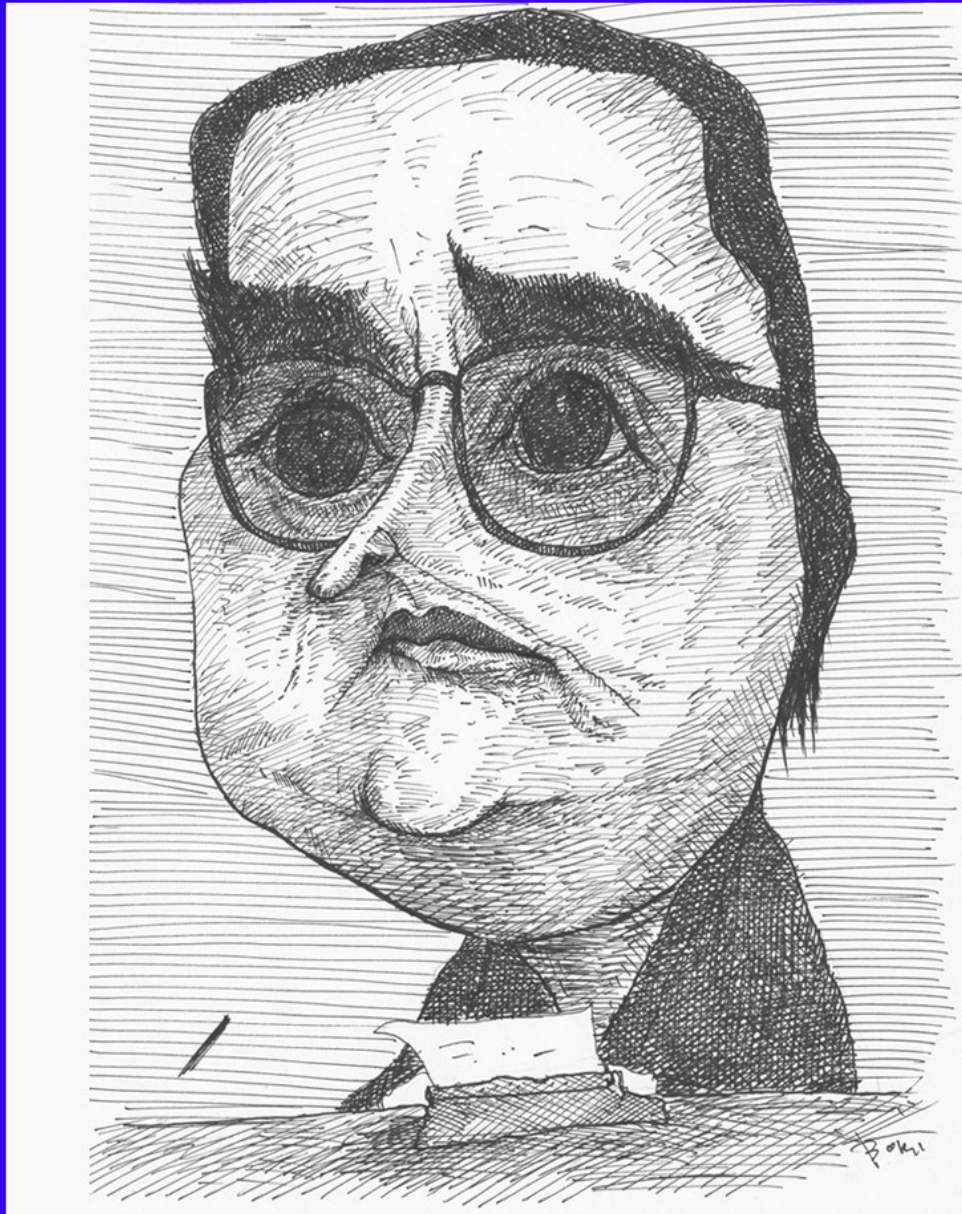

Celjsko literarno društvo

Številka 39 / letnik XX

ISSN 2738-3296

e- \sqrt SESLEDJE 39

Revija za literaturo in kulturo

Revija za literaturo in kulturo

ŠT. 39/2020- LETNIK 20

ISSN

VSESELEDJE

Glavni urednik: Bojan Ekselenski

Odgovorni urednik: dr. Zoran Pevec

Pomočnik odgovornega urednika: Matej Krajnc

Poslovna sekretarka: Mira Gorenšek

Uredniški odbor:

Ljudmila Conradi, Ivan Janez Domitrovič, Meta Hojnik Verdev, Barbara Jelen, Ana Marija Justin, Borut Korun, Virginija Mehle Majerič, Lojze Selič.

Lektoriranje: Matej Krajnc

Prelom: Bojan Ekselenski

Karikatura na naslovnici:

Avtor karikature: Dalibor Bori Zupančič

Naslov uredništva in izdajatelj:

Celjsko literarno društvo,
Gledališki trg 4 3000 Celje
literarno.drustvo@outlook.com

Transakcijski račun 05100-8010642929

Društvo na spletu:

<http://cld.si>

Slovenski festival fantastične književnosti:

<http://fanfest.si>

E-Vsesledje najdete na:

<http://cld.si/eVsesledje.html>

Revija je izdana s pomočjo:

KOLOFON

Jskd

JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

MESTNA OBČINA CELJE

UVODNIK (7)

prof. dr. Zoran Živković

Koronski intervju - 7

INTERVJU (11)

Ljudmila Conradi

Intervju s Tonetom Škrjancem - 12

LITERARNICA (17)

Bojan Ekselenski

Radi bi napisali in izdali roman: kako se pripraviti? - 18

Priprava besedila za objavo - 28

POEZIJA (41)

Simona Babič

Pogum - 42

Renata Cigler Gandolfo

Krivda- 43

Večerja - 44

Balkanska mana - 44

Umetnost - 45

Ljudmila Conradi

Haiku - 47

Terezija Cvikl

Koronavirus - 49

O mati - 50

Bojan Ekselenski

Padel sem s stropa - 52

Zora Hudales

Preobrazba - 55

Nuša Ilovar

Opoldanske minute - 56

Izplutje - 56

Zdenka Jagodič

Bele breze - 57

Suzana Kavka

Sem pero - 58

Skrivnostno potovanje - 58

Miza - 59

Maska - 60

Matej Krajnc

Sprehod po Mariborski - 61

Irena Kus

V ogledalu - 64

Nič se ne bo zgodilo - 64

Med štirimi stenami - 66

Delavska ura - 67

Aleksander Kuzmanovski

Tiho tečejo - 68

Marcel Loboda

Tok peska - 70

Glasovi strahov donijo - 71

Tvoj odsev - 72

Kam sredo lepote? - 72

Mateja Mohorko

Pravljica o vilah na Gozdniku - 73

Pravljica o zmaju na Mrzlici - 74

Bor Ratajec

Narava joče - 75

Stari prijatelj - 76

Klementina Sambolič

Muza - 77

Rosa - 77

V neskončnost - 78

Morje - 79

Justina Strašek

Moj Adam - 80

Moraste sanje - 80

Državna jabolka - 81

Včasih - 82

Milena Šimunič

Ko boš ... - 83

Ne obupaj, raja - 83

Pomlad - 84

Nada Herman-Tržan

Kvadrat v krogu - 85

Poleno - 85

November za ljubezen - 86

Nore definicije o ljubezni - 86

Marko Vitas

Muza - 87

Branko Zupanc

C e l j e - 88

PROZA (93)

Snežana Brumec

Trenutek - 94

Ljudmila Conradi

Prvo sveto obhajilo - 106

Marija Deželak

Ko lipa spregovori - 109

Bojan Ekselenski

Darilo - 113

V prodajalni urokov pred potekom roka trajanja - 114

Zora Hudales

Sončna očala - 118

Franjo Frančič

Motje, motje ... - 120

Tjaša Kladnik

Hana - 124

Namišljeni prijatelj - 129

Cvetka Pestiček

Nafrotana krila - 138

Klementina Sambolič

Dnevnik iz karantene I. - 140

Dnevnik iz karantene X. - 141

Lojze Selič

Črv ljubosumja - 144

Justina Strašek

Franček je vozil mrtvaški avto - 151

Blaž Šafarič

Dobrodošel pri nas - 155

Milena Šimunič

Čas, v katerem živim - 159

Marko Vitas

Nimfino obhajilo - 162

Temna modrina - 166

Valerija Vrenko

Obesek - 172

Branko Zupanc

Jože - 176

MLADO VSESLEDJE (193)

Ema Julija Jagodič

Leon in 6 prijateljev - 194

RECENZIJE (197)

Urh Ferlež

Iz neke noči v neko jutro

Katja Gorečan: Neke noči neke deklice nekje umirajo - 198

DRUŠTVO (201)

Pravila za pošiljanje besedil - 202

Lanske in letošnje knjižne izdaje članstva - 204

Društveni slikogled - 211

Društvo - 219

Literarni razpisi Celjskega literarnega društva - 220

Književnica z naslovnice - Mila Kačič - 222

Človek za zadnjo stran: Marko Vitas

UVODNIK

prof. dr. Zoran Živković

Koronski intervju za koronski uvodnik

Epidemija bi lahko bila pogosta tema literature. V klasični literaturi je tega malo, v znanstvenofantastični pa še manj. Kdor se je temu posvetil, pa je spisal remek delo. Je pisanje o tej tematiki manj spodbudno, kot si mislimo?

Daleč največja katastrofa, ne samo v 20. stoletju, temveč v celotni svetovni zgodovini, se je zgodila v treh valovih v razponu enega leta, od jeseni 1918 do jeseni 1919. Španska gripa je odnesla najmanj 50 milijonov življenj, a nekatere ocene govorijo tudi o 100 milijonih. To je znatno več žrtev, kot so jih odnesle vojne v vsej zgodovini planeta.

Kljub vsemu pa ta apokaliptična pošast v književnosti ni pustila sledov, dočim je o Prvi svetovni vojni, ki se je časovno poklopila s to vojno, spisano za cele knjižnice zgodovinskih in leposlovnih del. Gledano s stališča žrtev, je bila velika vojna v primerjavi z Veliko epidemijo komaj omembe vreden navaden prepir.

Zakaj je bila književnost tako pristranska? Zakaj je znatno manjšemu zlu človeških rok namenila neprimerljivo večjo pozornost kot največji kataklizmi v zgodovini? Odgovor je verjetno v dejstvu, da je bila epidemija delo narave, a kar nam priredi narava, sprejmemo kot neizprosno delovanje višje sile. Za razliko od vojskovanja, pri epidemiji nimamo antagonist, torej nimamo drame. Zlo je tu brezosebno in slepo. Imamo ravnodušno silo naključja, ki se izmika okvirom človeške drame, ki se izmika okvirom, kjer deluje umetnost proze.

Pisanje je samotarsko delo. Deluje izolacija pozitivno na pisca, ga spodbuja k pisanju, ali ga ta prostovoljni zapor ovira?

V manjši ali večji izolaciji, njen smisel popolnoma razumem, sem že od 15. marca, torej od trenutka, ko to pišem, že tri in pol mesece. Zame to ni posebej težko, saj bi večino časa delal doma tudi brez Covida. Mogoče bo malce omajana moja psihična trdnost, če bo epidemija trajala še mesece, kar je precej verjetno. A tudi tedaj ne bom imel pravice do upora. Kaj je nekaj opreznih in omejenih mesecev življenja v primerjavi z dvema letoma in pol stradeža, trpljenja in smrti v obkoljenem Leningradu (po. pr. med drugo svetovno vojno)?

V stiku ste z mnogimi založniki. Kako gre vašim založnikom v svetu?

Jim grozita recesija ali ukinitev?

Založniki so vzdržljivi. Sicer jamrajo, a obstanejo. Po težkih devetdesetih se je tukaj, v nasprotju z mračnimi napovedmi, njihovo število pomnožilo. Med drugim, to zanje niso najhujši časi. Očitno vsaj del populacije, ki v normalnih okoliščinah ne utegne brati, zdaj ob drastičnem zmanjšanju drugih vrst zabave le najde čas za branje knjig. Evo vam koristi za založnike.

Vidimo, da so se skoraj vse javne osebnosti združile v sporočilih za ohrabritev ljudi po domovih. Koliko so pisci te dni v stiku s svojimi bralci in kako?

Predpostavljam, da tudi pisci, kot vsi drugi, bolj kot prej, uporabljajo Skype ali kakšen drug soroden servis. Sam sem svoje ure kreativnega pisanja, ki sem jih imel pred pandemijo v svojem delovnem studiu trikrat tedensko, prestavil na Skype. Zdaj se sestajamo virtualno in smo celo prišli do sklepa, da ima ta oblika književnega druženja nekaj prednosti glede na skupno fizično prisotnost na enem mestu. Kdo ve, mogoče po koncu tega nadaljujemo s takšnim druženjem. Že od nekdaj je znano, da pandemije spreminjajo svet, v nekaterih pogledih na boljše ...

Bi se danes posvetili temam okoli nas? Tema izolacije neizbežno vodi v eksistencialistične teme, pisanje o okužbi v kriminalistično čtivo z

distopijskim in totalitarističnim topikom. Bi vam odgovarjali ti literarni izzivi?

V mojem primeru navdih ne prihaja od nečesa aktualnega. Ni reakcija na zunanje izzive. Za ilustracijo, svoj najbolj komični roman – *Knjiga* – sem napisal v času bombardiranja Beograda leta 1999. Je to bila vitalistična reakcija na orgije Tanatosa okoli nas? Dvomim. Isto knjigo bi napisal tudi, če bi letošnjo pomlad preživel v brezzgodovinski Švici. Preprosto je dozorel čas, da nastane *Knjiga*.

Na čem delate zdaj?

Ne samo danes, temveč zadnja tri leta. Proti koncu peljem delo na prvi srbski kritični izdaji o Dostojevskijevih (op. pr. Fjodor Mihajlovič) *Besih* (op. pr. *Zli dusi* v srbsščini). Napisal sem obširno študijo o tem delu – *Zli dusi ili kob muške lepote (Besi ali zloslutna moška lepota)*, ki je izšla iz temeljno novega branja najbolj tragičnega in najbolj komičnega romana Fjodorja Mihajloviča (op. pr. Dostojevskega). Poleg tega sem sestavil dvesto trideset opomb, ki osvetljujejo skoraj vse, kar je samo kot namig, nedorečeno, nepopolno, na kar se aludira v tem velikem romanu. In končno, spisal sem obsežen predgovor o povesti *Zlih duhova* (op. pr. *Besov*) v Srbiji. Če bomo pravočasno obvladali Covid-19, se bo ta kritiška izdaja *Besov* pojavila na naslednjem knjižnem sejmu (op. pr. Međunarodni Beogradski sajam knjiga – običajno se odvija konec oktobra). To bo pravi trenutek, saj so pred nami tri velike obletnice, povezane z Dostojevskim. Dve globalni in ena lokalna. Naslednje leto, 2021, bo dvestoletnica rojstva Fjodorja Mihajloviča, leta 2022 pa sto petdeseta obletnica izvirne izdaje tega romana (*Besi* op. pr.), oziroma stoletnica prve izdaje v srbsščini.

(prevod: Bojan Ekselenski)

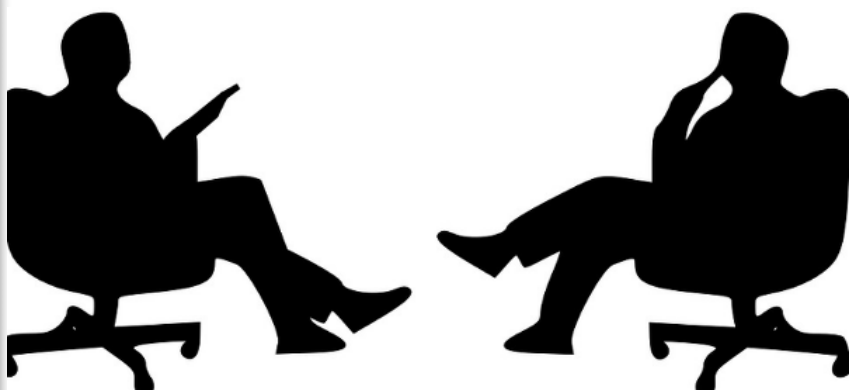
Ugledni srbski pisatelj, pedagog in literarni kritik prof. dr. Zoran Živković je od leta 2020 častni član Celjskega literarnega društva.

~ *** ~

Alenka Jovanovski

Celjska kulturnica, 22. 1. 2020

INTERVJUJI

Ljudmila Conradi

Intervju s Tonetom Škrjancem

»Pesmi pridejo same od sebe ...«

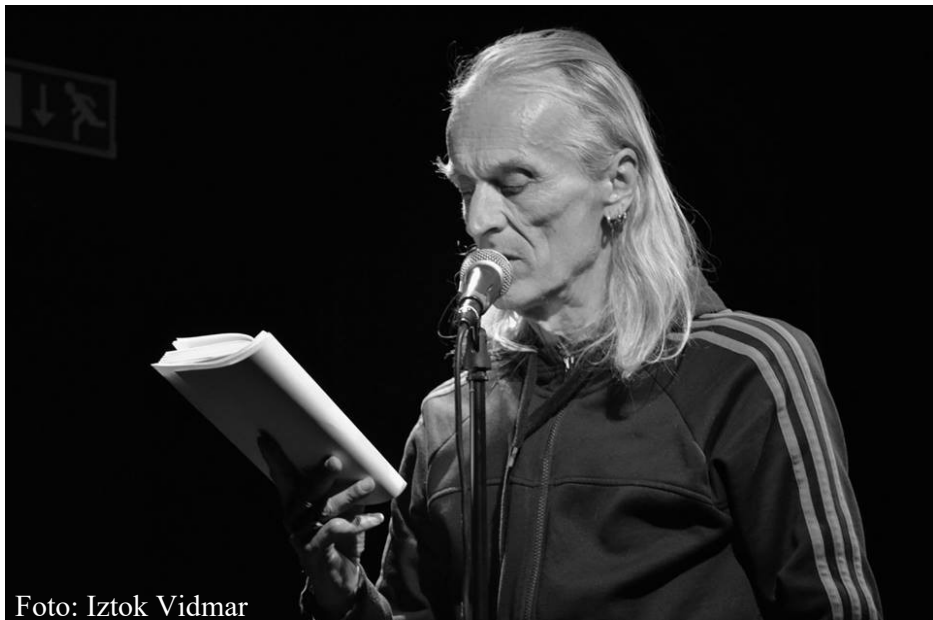

Foto: Iztok Vidmar

Lavreat Veronikine nagrade za leto 2018 je Tone Škrjanec, pesnik in prevajalec, rojen leta 1953 v Ljubljani. Prejel jo je za deseto pesniško zbirko Dihaj, ki je leta 2017 izšla pri Centru za slovensko književnost Aleph. Žirijo so sestavljali dr. Igor Divjak, literarni kritik in prevajalec, predsednik, novinarka in kritičarka Mojca Pišek in pesnik Ivo Stropnik. Sredi julija 2018 pa je bilo že znano, da je izbrala pet nominirancev: Andrej Hočevar, Ana Pepelnik, Aleš Mustar in seveda Tone Škrjanec, med njimi pa je bil tudi Celjan, pesnik dr. Zoran Pevec. Nagrado so lavreatu podelili v torek, 28. avgusta 2018, na Starem gradu v Celju. Leta 2017 je Škrjanec prejel nagrado velenjica – čaša nesmrtnosti za vrhunski desetletni pesniški opus slovenskega književnika, ki pomembno zaznamuje umetniško literaturo 21. stoletja. Leta 2016 pa je bil nominiran za Jenkovo nagrado.

Tone Škrjanec je zaključil študij sociologije, bil je zaposlen v prosveti, nato kot novinar, bil je koordinator programa v KUD-u France Prešeren. Organiziral je ljubljanski festival poezije in ciklus literarnih večerov. Njegova poezija je prevedena v številne svetovne jezike, v tujih jezikih je izšlo sedem zbirk njegove poezije, prevaja predvsem sodobno ameriško poezijo.

Čestitam vam za vse vaše pesniške zbirke, za Veronikino nagrado in za druge. Vas je presenetila ali ste jo na tihem pričakovali?

Nisem se pustil preveč sprovcirati nominaciji, bilo nas je pet, konkurenca je bila resna. Mogoče sem res, čisto na tiho, tudi malo upal. Niso mi jasna merila, po katerih bi lahko objektivno spoznali neko umetniško delo za najboljše. Nikoli ne veš, kako se na koncu stvari obrnejo. Bil sem prijetno presenečen.

Nagrada vam gotovo veliko pomeni.

Seveda, jemljem jo kot zunanje priznanje, da je to, kar delam in živim že skorajda celo življenje, pomembno in prav.

Poezija je vaša življenjska spremljevalka, na življenje gledate skozi poezijo in poezijo zaznamujete z življenjem.

Res je, to neločljivo prepleteno. Brez življenja ni poezije in brez poezije ni življenja. Pa ne le pri meni, to je širši, najraje bi rekel vseobsežen fenomen, vendar večinoma v povsem latentnem, sublimiranem ali zatrtim stanju. Celotna socializacija ne gre v smeri, ki bi iz nas ustvarjala radovedne iskalce lepote, svobode in drugačnosti.

»Knjiga *Dihaj* je zato ironično spokojna, a hkrati polna dvoma in negotovosti, kar se izraža skozi na več mestih ponovljen 'ne vem ne vem',« je v kritiki zapisala Veronika Šoster. Se strinjate z njo?

Samo do neke mere. Slišal sem mnenja, da je knjiga precej resnejša (od prejšnjih mojih), menda celo turobna, ampak vseeno so tam nekje v knjigi verzi »ne, midva nisva lovca in z nama je vse v redu. Iskalca sva/in vsako najino iskanje ima nepričakovan konec,/to mi je všeč, to mi daje upanje.« Še bi se našla mesta in pesmi v knjigi, ki uravnotežujejo negotovost in

dvome, ki pa vseeno ostanejo, saj je to vse skupaj, o čemer pišem, pravzaprav življenje v vsej svoji kontradiktornosti in navidezni svobodi.

Kdo ali kaj vas nagovarja, da pišete poezijo?

Pesmi pridejo same od sebe. Včasih kot beseda ali dve, občutek, cel verz ali posrečen oksimoron. Včasih tudi nekaj časa ne prihajajo, na silo pa ne znam pisati Rabim tudi mir, predvsem notranji.

Spogledujete se tudi s haikujem. Zakaj vam je ljub za izražanje razpoloženja in čustev?

Predvsem zaradi svoje kratkosti in hkrati vsebinskega oz. pomenskega bogastva, saj brez nepotrebnega brbranja v treh kratkih vrsticah z besedami ustvarijo preprosto podobo/sliko, ki je in ni samo to, kar je, saj je pesem. Ljuba mi je preprostost haikuja in s tem dejanska odprtost do vsakega bralca, če se ta ne postavi v obrambni položaj z besedami *jaz tega ne razumem*. Razumem? Pa saj ne gre za razum!

»Poezija Toneta Škorjanca je izrazito dialoška, pri čemer telo z drugimi telesi ne govori s pomočjo besed, ampak tudi z gibi, dotiki, vonji, okusi ...« je zapisal Peter Semolič v spremni besedi zbirke *Sladke pogačice*. Kako vam to uspeva?

Precej težko razložim, te stvari se same pojavijo v pesmi. Lahko, da to zveni malce čudno in kot da pisanje poezije mistificiram, pa je vseeno res, čeprav s tem nočem reči, da kot avtor nimam nič pri tem, da sem samo zapisovalec. Nikakor ne. Mogoče so to te moje tiralke, s katerimi se dotikam sveta in z njim komuniciram.

Poezijo ste začeli pisati že kot dijak, a je niste izdajali. Kje so zdaj te pesmi?

Te dijaške so se v glavnem izgubile, nekaj malega jih imam najbrž še kje v kakšnih založenih beležkah. Malo starejše s faksa – v tistih časih sem jih prvič nekaj zares malega tudi objavil pa imam natipkane na pisalni stroj spravljene v debelem fasciklu v omari.

Pišete o lepoti življenja, ki je v vsakdanjosti ne vidimo. Zakaj ne?

Obremenjeni in obsedeni smo s celim kupom nepomembnosti, ni časa. Lepote vsakdanjika ne vidimo, ker smo pustili, da nam je ta sposobnost zakrnela, ker se ne znamo prepustiti trenutku in puščamo, da nam zunanje strukture narekujejo tempo in videnje sveta.

Pravite: »Včasih se zbudim s celo pesmijo v glavi ...« Potem pa ...
Potem pa jo pozabim, če je takoj ne zapišem. Sanje hitro izginejo.

»Mojster pesniške, prevodne, tudi uglasbene besede. Mojster mnogih poklicev,« je zapisala Jedrt Jež Furlan v *Bukli*. Kako bi to komentirali?

Napisal sem nekaj pesniških zbirk, prevedel kar nekaj knjig, s svojo poezijo sodeloval z različnimi glasbeniki in počel še marsikaj drugega. Ne vem, če sem v vsem tudi mojster. Se pa zelo lepo sliši.

Kaj je v zadnjem času novega pri vašem pesniškem ustvarjanju?

Prav veliko novega ni napisanega, sem ter tja kakšen nastop, nekaj revijalnih in radijskih objav pesmi ali prevodov.

Po Veronikini ste prejeli tudi Jenkovo nagrado.

Kot že sami pravite, sem nekaj mesecev za Veronikino nagrado prejel za zbirko *Dihaj* še Jenkovo nagrado. Sicer sem v različnem tempu pisal pesmi za novo knjigo, s katero se ravno v tem času intenzivneje ukvarjam. Dodajam in brišem besede in vrstice, jo spravljam v (do)končno obliko, saj naj bi jeseni letos pod naslovom *Nekaj o nas kot živalih* izšla pri založbi LUD Šerpa.

Kaj pa *Pesmi štirih (od a do ž)*?

To se je zgodilo lani novembra. V knjigi je zbranih skupaj 100 pesmi štirih literarnih sopotnikov in prijateljev: Primoža Čučnika, Ane Pepelnik, Gregorja Podlogarja in Toneta Škrjanca.

Primož Čučnik pravi, da ste si na izviren in samosvoj način prisvojili poezijo ameriških bitniških avtorjev. Če je tako, kaj vas je do tega privedlo?

V mlajših letih, ko sem spoznaval bitnike in jih veliko tudi bral, sem se navduševal – tako kot se še danes - nad vsakim nekonformizmom, iskanjem svobode, odklanjanjem malomeščanskih navad, odprtostjo ..., ki so jo razglašali bitniki s svojim življenjem in pisanjem. V kolikšni meri sem uspel v svojo poezijo vnesti njihovega duha, o tem sam težko kaj rečem. Kadar berem samega sebe, tega ne vidim ali pa ne znam videti.

Vam pisanje poezije veliko pomeni?

To je tisto, kar moram počet. Brez poezije me ni, sem enkrat nekje zapisal.

Kaj je namen pisanja poezije, saj jo večinoma vsakdo razume po svoje?

Prav je, da jo vsak razume po svoje, ampak čisto po svoje je pa spet ne more. Prav v tem je poezija medij za dostop in spoznavanje neskončnih možnosti drugačnosti sveta. Od nekdaj sem čutil averzijo do v šoli neredko postavljenega vprašanja *kaj nam je pesnik s tem hotel povedati?*

Menite, da je danes bralcev poezije manj kot pred leti?

Res ne vem, upam, da ne. Kadar berem pred nabito polno dvorano – kar se dogaja! – se mi zdi, da le ni vse tako črno.

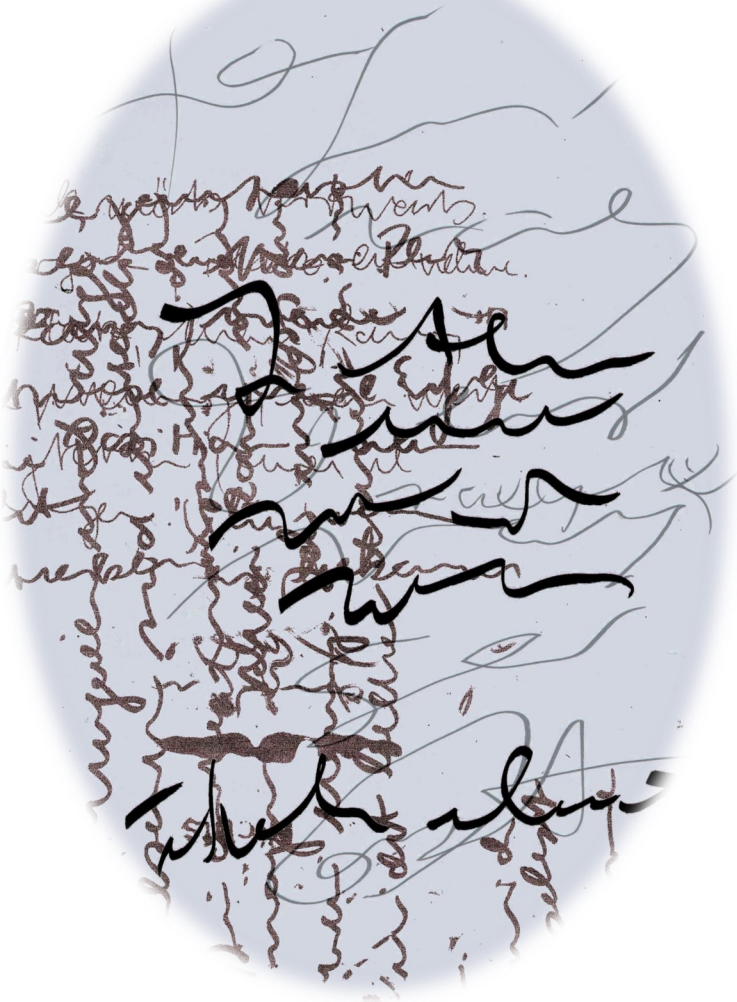
Vas kdaj povabijo med mlade na šole?

Pred dolgimi leti sem bil enkrat povabljen na šolo v Novo mesto.

Kaj bi želeli povedati mladim pesnikom?

Pišite iz samih sebe, brez zadržkov in omejitev, berite čim več poezije!

~ *** ~

LITERARNICA

Bojan Ekselenski

Kako se pripraviti za pisanje in izdajo romana?

Uvodna beseda

Če pišete ali se spravljate k pisanju romana, vam bodo spodaj navedene opombe pomagale na poti pri ustvarjanju privlačne zgodbe, ki bo pritegnila pozornost bralcev.

Mogoče že nekaj časa razmišljate o pisanju romana ali pa ste že bolj ali manj globoko v ustvarjalnem procesu. Vendar za hip zastanite in si postavite najpomembnejše vprašanje:

»Zakaj pišem prav to zgodbo?«

Odgovora na to vprašanja sta dva:

1. Roman pišete zase, to je vaš osebni cilj in ni vam mar za druge.
2. Roman pišete, ker mislite, da je vaša pripoved zanimiva tudi za druge in ti bi zanjo bili pripravljene tudi plačati.

Če pišete roman predvsem zase in vam je nepomembno mnenje drugih, dobro za vas in lahko prenehate z branjem tega prispevka.

Če pa pišete ta roman z namenom, da bi ga prodali v čim več izvodih in dejansko celo zaslužili nekaj denarja, potem vam bodo koristili nekateri spodaj navedeni napotki.

Navedbe, ki sledijo, veljajo ne glede na zgodbo ali žanr romana.

Razumevanje pričakovanih bralk in bralcev

Roman je običajno fikcija, z večjim ali manjšim deležem umetniške svobode. Zlasti žanrska fikcija se z razlogom šteje za literarni eskapizem. Bralci vzamejo v roke (beri: kupijo ali izposodijo v knjižnici) romanco, kriminalko, vojni triler ali fantazijski roman z določenimi pričakovanji.

Skozi romaneskno pripoved se želijo izogniti dolgočasnemu omizju svojega anonimnega obstoja. Radi bi malce odložili svoje eksistenčne probleme in morebiti tudi realnost odtenkov sivine anonimne povprečnosti. V romaneskni pripovedi lahko skozi glavne junake zaživi drugo, nagajivejše in predvsem razburljivejše življenje.

Bralec je v življenju mogoče nepomembni uslužbenec, ki ga žena vara z najboljšim prijateljem in mu šef vsako jutro nadležno zateži, a v romanu se lahko poistoveti z junakom, ki lomi deviške pasove, v čuvaju psov pa prepozna svojega šefa.

V nekaterih žanrih to hrepenenje po eskapizmu prihaja v paketu posebnih pričakovanj.

Od fantazije se pričakujejo razni čudeži, ki so nedosegljivi v soju anonimne vsakdanjosti. Od romance pričakujemo srečni konec, ko si fant in punca dahneta **DA** (danes so sicer možne tudi drugačne kombinacije za končni da) in živita srečno do konca svojih dni. Ni pomembno, za kakšen žanr gre, vedno so prisotna neka pričakovanja.

Pričakovanja v fikciji so opredeljena kot »občutek pričakovanega presenečenja, pomešan z občudovanjem, ki ga povzroči nekaj lepega, nepričakovanega, neznanega ali nerazložljivega.«

Na mestu je vprašanje:

»Ste svoje bralce prebudili s kakšnim pripovednim elementom, kot so okolje, dogodki, liki itd. in sodi v okvir nepričakovanega, neznanega ali nerazložljivega?«

Tudi naša založniška industrija ponuja ogromno romanov, ki so nastali iz sorodnih miselnih okvirjev. V večini slovenskih romanov srečujemo razne posebneže, obstrance, servirajo nam tragedije, neuslišane ljubezni in kakšen umor. Ogromno je, kot rad rečem, **zgodb majhnih ljudi, zapakiranih v škatle pomembnosti.**

Danes je politična korektnost, četudi za ceno zdrave pameti, visoko na lestvici zahtev in pričakovanj. Do nedavnega marginalne skupine ljudi so pridobile na pomembnosti, večkrat gre to v pretiravanje, kot so temnopolti piloti v prvi svetovni vojni ipd.

Nujno vas mora zanimati, česa si želijo vaši potencialni bralci. Večinoma želijo čist, še neodkrit literarni eskapizem. Odpeljite jih na novo mesto, pričarajte jim nepričakovane dogodivščine. Presenetite jih s čarobnostjo in priredite jim »wow« efekt. Romanesko pisanje je kot igranje v ogromnem peskovniku z neomejenim potencialom.

Naj vaša domišljija zdivja in se poigra na tem peskovniku možnosti!

Lahko bralca potopite v svet, ki ste ga ustvarili?

V vsakem romanu je izkušnja potopa v literarni svet večinoma vezana na avtorjevo večščino gradnje sveta¹. Čeprav ste prepričani, da vaš svet ni izpeljanka prej omenjenih klišejev (glejte predhodno točko), morate vseeno nekako zagotoviti, da je vaša literarna dežela primerno predstavljena. Površno zgrajen literarni svet je le redko del odlično prodajanega in branega romana. Pomislite na svoje najljubše zgodbe in zagotavljam vam, da so vse omogočale potop vanje. Svetove imajo tako bogato opisane, da se se ob branju počutili, kot da živite v njih.

Na tem mestu se je treba zavedati dveh pogostih napak pri pisanju.

Številni pisci začnejo roman z jasno osredotočenostjo na gradnjo literarnega sveta, a potem, ko se zgodba odpre, nanj popolnoma pozabijo. To preprosto ne deluje. Poudarek na gradnji sveta mora biti ves čas dosleden in primerno subtilen.

Predvsem mladi pisci se zanašajo skoraj samo na vizualne deskriptorje, zlasti barvo in z njo radi pretiravajo. Vsi vemo, da je travnik zelene barve, da jutranja zarja ožari nebo na vzhodu in vsi vemo, da je sneg bel.

Posebej hudo za bralno izkušnjo je poudarjanje liričnosti odpadkov v vsakem občestnem jarku in popis umetniške vrednosti proizvajalcev gumbov obleke, ki si jo nadene literarna junakinja.

V vsakem primeru nastane kičasta kartonska kulisa brez globine.

Z vnašanjem senzornih deskriptorjev v literarni svet, kjer je to primerno, ta postane tridimenzionalen in vanj se bralcu ni težko potopiti. Vključitev vonjev, okusov, zvokov in dotika lahko prizorišče dramatično poglobi in celo spremeni.

Izogibajte se duhamornega opisovanja. Pri gradnji sveta si pomagajte z enim od pravil pisanja leposlovne proze:

»Ne opisuj, temveč pripoveduj, oziroma, še bolje, postavi bralca v središče sveta in zgodbe, naj jo kot živi svet zaužije z vsemi čuti.«

Se lahko bralec oz. bralka poistoveti z literarnimi liki?

Graditeljstvo likov in njihova verodostojnost se morda vsakomur zdi očiten pripovedni element, na katerega se je treba osredotočiti.

A glej ga zlomka! Nenehno me presenečajo romani z liki, ki ne nudijo nobenih čustvenih vezi, so nepriljučni in podobni lepenkastim lutkam, ki jih vodi neroden lutkar. Moč pripovedi mora odmevati z bralcem.

Najlažji način za to je ustvarjenje glavnih junakov, s katerimi se lahko bralci in bralke na neki ravni poistovetijo². Ti liki morajo biti verodostojni in z dobro razvito osebnostjo, ki jo morate prikazati skozi pripoved. Njihove osebnosti naj se naravno razvijajo skozi literarno popotovanje. Na poti do zaključne strani se morajo spopadati z vprašanji, ki pri bralcih vzbudijo določene občutke in se lahko na neki ravni, zunanji ali notranji, z njimi poistovetijo. Bizarni liki v bizarnih okoliščinah, ki ne najdejo stika z bralčevo intimo, to zagotovo niso.

Odpri se več vprašanj in nanje je treba najti odgovor.

- Se liki borijo, da bi našli svoje mesto v svetu?
- So samotarji?
- So mogoče na neki način obstranci?
- Je ljubljena oseba umorjena?
- Je ljubljena oseba umrla zaradi raka ali kakšne druge hude bolezni?
- Imamo opraviti z nezvestim zakoncem, partnerko?
- Gre za prizadevanje za določen dosežek?
- Imamo opraviti z bojem za družino?

Razmislite o tem takole:

»Vsi smo na lastnih potovanjih samoodkrivanja.«

Glavnim junakom pripovedi je literarna pripoved njihovo lastno potovanje samoodkrivanja, samorealizacije, lov za lastnimi cilji, ki so v skladu z njihovimi virtualnimi osebnostmi in odnosu do dogodkovnih tokov literarnega sveta.

Če tega ni, ima vaša zgodba resne težave.

Pri gradnji svojih literarnih otročičkov nikakor ne pozabite na njihove osebnostne pomanjkljivosti, ki se jih zavedajo in se želijo z njimi spoprijeti. Popolni junaki so samo narisan okras, ki s svojo popolnostjo zadušijo pripoved.

Bralci so nepopolni ljudje, tega se zavedajo (izjema je peščica psihopatov, a ti najbrž niso vaša ciljna publika) in se težko čustveno vežejo na popolne like. Literarni popolneži bralcem razgaljajo njihove lastne napake, tega pa nihče noče.

Junaki in junakinje z napakami, tudi z zelo globokimi in kompleksnimi, so v redu, saj smo vsi vreča napak. V pripovedi je treba junakove napake in junakinjine šibkosti prikazati tako, da jih bralec razume in se na koncu intimno nekako potegne zanje, mu postanejo bližnji in z njimi vzpostavi čustvene vezi.

Tudi antagonisti ne smejo biti kreature brez osebnosti, zgolj paketi esencialnega zla. Nihče ne mara zlobnežev, ki so zlobni zgolj zato, da lahko naša pripoved nekako teče in imajo dobričine kaj početi. Takšen zlobnež vzbudi usmiljenje ali posmeh, nikakor pa ne prinese k dobri prozi.

Vam ne bi vzbudil posmeha zlobnež³, ki hoče uničiti vesolje samo zato, da bi z vesoljem izginil tudi osovraženi grah, ki ga je moral jesti zaradi očeta Nadzlobnika?

Veliko drugače dobro zastavljenih pripovedi pade zaradi boleče klišejskega antagonista. Najboljši zlobneži so tisti, za katere je bralcu mar in mu ni vseeno, zakaj počnejo, kar počnejo. Dobro zgrajen karizmatični antagonist ima močan čustven vpliv na bralca. Otroci nimajo doma plišastih Darth Vaderjev, ker imajo radi zlobneže, temveč zato, ker se je Darth Vader vpisal v zgodovino umetnosti kot ultimativni antagonist zaradi dodelanosti svoje poti in jasnih vzrokov, zakaj je postal, kar pač je.

Z liki, protagonisti ali antagonisti, se morajo bralci in bralke nekako čustveno povezati, morajo se vžgati v vaš spomin. Samo tako bo vaša knjiga prinesla jasen odmev in ne bo izpuhtela kot lanski sneg.

Spomnite se, kaj ste brali pred 5 leti! Se spomnite kakšnega literarnega lika, ki se vam je še posebej vtisnil v spomin in niste ravnodušni ob misli nanj? Pobrskajte po svojem tolmunu čustvenih odzivov na fiktivne literarne like!

To je resnični izziv! Ustvariti nepozabne like, katerih življenje in napori odzvanjajo v bralcih in bralkah.

Kaj je vaša primerjalna prednost?

To je tista velika stvar pri promociji in prodaji knjige. Na razvitih knjižnih trgih je samozaložništvo, zaradi svoje narave, zelo konkurenčen posel, a pri nas se soočamo z bizarno nedostopnostjo knjigarniške prodaje.

Vendar ne porinimo glave v pesek in se ne izgovarjajmo na slovenske tržne razmere, čeprav so skrajno neprijazne do samozaložnikov. Z vztrajnostjo se lahko tudi v Sloveniji doseže vsaj nekaj prepoznavnosti. Seveda pa, če ne pišete kuharskih priročnikov ali navodil za srečno življenje v treh slikah, od tega ne boste ravno obogateli.

Pravzaprav neugodne razmere silijo majhne založnike in samozaložnike v drugačnost, izvirnost, iskanje drugačnih poti, torej se približajo temu, čemur na knjižno razvitih trgih rečejo »indie publishing⁴«. Danes imamo možnosti za doseganje sorazmerno pomembnega odmeva zaradi vseprisotnosti interneta. Z malo stroški in veliko osebne angažiranosti je moč marsikaj postoriti in v mnogočem izničiti ali zmanjšati prednost velikih in z državnimi sredstvi podprtih založnikov.

Ne glede na kategorijo knjige, ki jo pišete, v Sloveniji izide precej romanov. Kot samozaložnik imate omejene možnosti za stik s potencialnimi bralci in bralkami. Ta stik se običajno ustvari na predstavitvah, na policah v knjižnicah ali preko interneta. Najverjetnejši prvi stik potencialnega bralca z vašo knjigo so platnice s tem, kar je tam napisano in narisano.

Kaj je torej vaša prednost pred konkurenco? Zakaj bi si kupili ali (najverjetneje) izposodili vašo knjigo?

- Je to zgradba literarnega sveta?
- Imate posebnega protagonista ali antagonista in njeno/njegovo izvirno pot samorealizacije?
- Gre za epski spopad?
- Ima srceparajočo romanco?
- Gre za nepozabno pustolovščino?
- Je dramski lok takšen, da bralca posrka in ne izpusti do zadnje strani?

V čem se torej ravno vaš roman razlikuje od ostalih knjig, ki se drenjajo na policah knjižnic ali elektronskih knjigarn oz. knjižnic?

Opazka:

Knjigarne sem izpustil, saj tja samozaložnik pod razumnimi pogoji ne pride niti blizu. Izjeme so, a le za določene vrste literature in za določene ljudi.

Navkljub vsemu morate imeti jasno strategijo, kako nagovoriti potencialne bralce in bralke.

Predstavljam vam izziv dvigala!

Predstavlajte si, da se znajdete v dvigalu z uglednim literarnim urednikom, ki odloča o usodi izdaje romanov, kakršnega pripravljate. Na voljo imate nekaj sekund, da predstavite svoje literarno dete.

- Kaj je ključno, kar lahko vzbudi zanimanje vsega vajenega urednika?
- Kako bi svoj roman predstavili uredniku?

Če ne morete hitro prepoznati močnega in jasnega trnka, na katerega bi radi ujeli uredniško ribo, boste kasneje imeli težave pri ponujanju romana bralcem.

Zatorej je ključnega pomena, da je naslovnica skrbno izbrana in ni izbljuvek naključnega fotošop amaterja s preveč časa. Tudi opis na zadnji strani in morebiti enostavna opomba na naslovnici sta enako pomembna dela knjige. Vse to mora ponuditi zgoščen koncentrat, vrhunsko vabo za kapitalca – množice, ki želijo vašo knjigo.

Spoznavajte trg svoje knjige

Spoznavajte trg!

To je pomembno, čeprav vam bodo nekateri trdili, da pišete zase in ne za publiko, torej trg ni važen. Mogoče vam kdo še zapoje pravljico o knjigi kot vrednoti in kako je knjiga izpoved trpeče avtorjeve duše, ki je preveč vzvišena, da bi jo lahko razumela neuka »raja«.

O knjižnem trgu in pripravi samozaložnikovega vstopa nanj obstajajo cele študije. Knjige ne izdajajte in celo tiskajte, če pišete samo zase.

Če napišete roman na 200 straneh samo zase in verjetno za bližnje, torej za 10 ljudi, vas bo to stalo blizu 100 € (mehka vezava A5), oziroma blizu 300 € (trda vezava). Sprejemljivo, saj vas cena na izvod pride, kot bi šli v knjigarno po knjigo. Za ta scenarij vam ni treba razmišljati o trgu. Spisali ste knjigo in rešili problem, kaj kupiti bližnjim za darila.

Če želite knjigo prodajati, je pa to čisto tretja pesem.

Pomembno je, naj se sliši še tako hecno, da natančno veste, kaj prodajate in komu je to namenjeno. Ne obremenjujte se z umetniško vrednostjo. Mislite, da ste vrhunski avtor? Naj vas potolažim – če ste

samozaložnik, vam vrhunskost ne bo kaj veliko pomagala, če se ta ne dokaže med bralci (beri: finančnim tokom na vaš TR).

Ste seznanjeni s tem, kaj je trenutno vroče in kaj ne? Zavedanje popularnih žanrskih trendov je zagotovo lahko koristno, še posebej, če se tovrstni romani dobro prodajajo. Poznavanje trendov pa še ne pomeni, da kopirate tuje vzore. Nikakor nasilno ne spreminjajte svoje zgodbe tako, da se prilaga določenim popularnim trendom (na primer dodajanje rakaste bolnice ali samomora srednješolke, če pišete zgodovinski roman!). Tudi grmadenje trupel v jezeru nekako nima smisla, če se želite posvetiti romanci sredi puščave. Nikakor ne uničujte svojega dela z uklanjanjem trendom, temveč poskrbite, da to, kar ste načrtovali in že skoraj končali, tudi spravite v knjižno obliko. Vzemite to kot izziv, da zapolnite praznino ali da (bodite ambiciozni), preusmerite literarno modo.

Pravzaprav obstaja zanimivo pravilo, nanj sem naletel v eni od študij o angloameriškem trgu:

»Osnovno pravilo za prodajo romana: če so trenutno popularni skandinavski tip kriminalk, a vi ste do sedaj pisali tovrstne kriminalke, izkoristite to reko priljubljenosti in njen tok preusmerite na svoj mlin.

Če pa je trenutno najbolj bran žanr socialna drama, pa s svojo kriminalko najdete zlato priložnost, ker ste s tem redka ptica.«

Vse je v tem, kako tržite. Bralci, ki so preleli deset socialnih dram o ljudeh s socialnega dna, so se mogoče naveličali branja o travmah in bodo mogoče želeli prebrati kaj drugega.

Zaključek

Prebili ste se skozi faze ustvarjalnega procesa, potočili znoj tantalovih muk, da ste končno na svojem romanu napisali zadnjo besedo – KONEC. Predvidevam, da ste roman dali vmes komu prebrati, da vam je našel nekaj sto nedoslednosti in nerodnosti, ki so se vam izmuznile. Potem je besedilo verjetno šlo čez roke lektorja, ki je iztrebil roje slovničnih mušic.

To je pravzaprav manjši del posla. Če ste samozaložnik, vas v naslednjih korakih čaka:

- Organizacija preloma z oblikovanjem in pripravo na tisk
- Naslovnica – nujna je kakovostna in vsebini primerna ilustracija.

- Notranjost knjige – naj bo čim manj okraskov, besedilo mora biti lahko berljivo.
- Za E-knjigo priprava ePub datoteke in njena validacija.
- Pridobitev ISBN, COBISS ID in CIP za tiskane knjige preko e-maila – dobite do Narodne in univerzitetne knjižnice (NUK).
- Za e-knjigo potrebujete uporabniški račun za portal catsi.info, preko katerega uredite pridobitev ISBN in COBISS ID.
- Pridobitev črtne kode za ISBN (brezplačno preko spleta, samo za tiskano knjigo).
- Vstavljanje podatkov NUK v kolofon in črtne kode na zadnjo stran knjige.
- Tiskanje pri tiskarju (samo za tiskano izdajo).
- Prijava enotne cene knjige na Javni agenciji za knjigo Republike Slovenije.
- Distribucija knjige (preko platforme za e-knjigo ali distributerja za tiskane knjige).
- Pošiljanje obveznih izvodov na NUK, ki je skrbnik knjižne dediščine (4 izvode, če knjiga ni sofinancirana iz javnih sredstev ali 16, če je knjiga vsaj delno financirana iz javnih sredstev (JSKD, občina, JAK ipd.)). Za e-knjigo potrebujete uporabniški račun na SVAROG.si, kamor nalagate obvezni izvod.
- Promocija knjige preko spletnih kanalov, organizacija predstavitev in vključevanje v skupnosti sorodnih avtorjev in ljubiteljev žanra, kamor sodi vaša knjiga.

To so temeljni koraki. Če ste samozaložnik, ste »one-man band« in se morate splošno izobraziti o vseh korakih o nastajanju in trženju knjig, oziroma iz svojega žepa plačati storitve »zunanjih izvajalcev«.

Vam ne diši samozaložništvo? Še vedno lahko poskušate knjigo lansirati preko založbe. V Sloveniji je sicer za to precej omejen nabor možnosti, saj pri nas ni celega kupa samoumevnosti razvitih trgov in o izdaji vedno ne odloča tržni potencial. Vendar ...

Kaj pa društva?

Založništvo preko društva je največkrat povezano s sorodnimi težavami kot samozaložništvo.

Upanje je zadnji junak, ki zapusti bojišče.

-
1. Bojan Ekselenski: Mlada literatura (ISBN 978-961-6458-10-8 , 2018, str. 29)
 2. Bojan Ekselenski: Arhetipski liki - ključne postavke (Vsesledje 37/2018, str. 18)
 3. Bojan Ekselenski: Temni gospodar Zlobko Téménko: Legenda o koncu (Supernova 5/2018, str. 6)
 4. Indie publishing - ravno na tem polju se ustvarjajo novi literarni prijemi, od tod prihajajo resnične novosti.

~ *** ~

Bojan Ekselenski

Priprava besedila za objavo

Misija uvod

V besedilih, namenjenih objavi v Vsesledju, opažam vse več »oblikovalskih« podvigov avtoric in avtorjev. Na spletni strani in delavnicah, ki jih organizira Celjsko literarno društvo, redno poudarjamo sledeče:

- **AVTORJEVA NALOGA JE DOSTAVA VSEBINE!**
- **AVTOR NAJ OBLIKUJE SAMO V SLUŽBI VSEBINE!**
- **OBLIKOVANJE VIDEZA JE DELO OBLIKOVALCA PUBLIKACIJE (REVIJE)!**

Na koncu revije so NATANČNI NAPOTKI o minimalnih higienskih standardih besedila za objavo v vseh društvenih revijah (Vsesledje, Supernova ali morebitne priložnostne izdaje). Besedila, ki NE BODO ustrezala tem minimalnim higienskim standardom, bomo ZAVRNILI ob neupoštevanju opozorila za popravek.

Ne glede na poudarjanje o (ne)oblikovanju besedil za publikacije (revije, knjige), je stanje vse slabše.

Naj naštejemo najpogostejše napake, ki jih razkrijeta Word ali Writer, ko dokument odprem v enem od obeh računalniških pisalnih strojev:

- Neposredno kopiranje s spletnega mesta v Word in pošiljanje brez urejanja, ki ga terja objava v tiskanem mediju.
- Dvojni presledki med besedami ali za ločili.
- Za ločili ni presledkov.
- Nekatero slovnične in predvsem tipkarske napake, ki so običajno posledica tega, da avtor(-ica) svojega dela pred oddajo v uredništvo

ne prebere vsaj 2x.

- Neposredno kopiranje iz PDF, ki je služil za tisk knjige oziroma publikacije.
- Neustrezno označevanje premega govora.
- Uporaba angleškega črkovalnika za slovensko besedilo v Wordu, čeprav je sprememba oddaljena samo klik ali dva.
- Vstavljanje slik in drugih okraskov v besedilo. Krona tega je oblikovanje teh slik z Wordovimi orodji.
- Če besedilo ni odlomek vsaj romana, ne more imeti poglavij. Poglavja v kratki zgodbi niso znak kakovosti ali naprednosti, temveč nespretnosti.
- Med posameznimi pesmimi se ne dela 20 ali 30 praznih vrstic, temveč je dovolj ena vrsta presledka.
- Vsaka pesem potrebuje naslov in za zapis naslova se **ne** uporabljajo velike tiskane črke (ne pripravljamo publikacije za 1. ali 2. razred osnovne šole), temveč se uporabi, glej si ga čudo božje, slog Naslov (1, 2 ...). Ni pretežko, verjemite mi. Ne delajte presledkov med črkami v besedi naslova. Oblikovalec revije je tisti bog, ki odloča o obliki naslova.
- Presledek med deli besedila naj ne bo 2, 3 ali več praznih vrstic. Dovolj je en sam.
- Za vsakim odstavkom ni prazne vrstice.
- Nikakor s presledki ne delajte tega, kar se počne z ENTER – začetek nove vrstice. V prozi in poeziji je dovoljen razmik samo enega znaka med besedami ali med ločili in naslednjo besedo. Da vrstico besedila začnete z 10 presledki, ni stvar dobrega okusa.
- Bralcev ne podučujte, da ste zanje spisali tragično, šaljivo ali življenjsko zgodbo. Naj sami ugamejo, kam jo uvrstiti, saj so najbrž dovolj inteligentni.
- Morebiti še ena malenkost, ki skoraj vsem spolzi iz uma – na začetek datoteke z besedilom **zapišite vsaj svoje ime in priimek**, če vam ostali kontaktni podatki predstavljajo prehudo potrato časa ali morebiti vdor v vašo palačo zasebnosti (e-mail, morebitna spletna stran, GSM). Urednik po prejetju 50 besedil ne more za vsakogar vedeti, od koga je.

Oblikovanje

Word ima obilje čudodelnih orodij za oblikovanje. Prsti kar zasrbijo! Vsi ti učinki, barve in podobno.

A vsa ta silna orodja za oblikovanje se **ne uporabljajo** pri pripravi besedila za objavo v publikaciji, ki JE VI NE oblikujete. Za avtorice in avtorje so edina uporabna Wordova orodja:

- **Slogi oblikovanja** Navadni, Brez presledka, Naslov 1, Naslov 2 in redko Naslov 3.
- Uporabite orodja za oblikovanje pisave – **odebeljeno, poševno** in v leposlovju redko podčrtano ali prečrtano.
- **Za premi govor** uporabite kombinacijo **tipk SHIFT+2**, torej »« (ali sorodne oznake), **nikakor** pa ne **tipke '.**
- **Sezname** uporabite izjemoma, raje uporabite x (ali 1, 2 ...) in naj potem oblikovalec oblikuje seznam.
- Vedno uporabite **levo poravnavo** besedila.
- Vedno uporabite **običajne pisave**, saj razne okrasne pisave ne prispevajo k branosti.
- **Uporabite črkovalnik** in nastavite jezik na nastavitvev **slovenščina**. Jezikovna nastavitvev angleščina onemogoča učinkovito iskanje tipkarskih napak.
- **Sprotne in končne opombe** se v leposlovju redko uporabijo, a bo oblikovalec že preživel, če jih uporabite. A pri njih uporabi bodite celoviti.

Vsi člani in članice Celjskega literarnega društva ste dobili knjižico **Mlada literatura**. Priročnik ni samo nekaj »za malo pogledat«, temveč je namenjen izobraževanju in izboljšanju kakovosti pisanja v vseh ozirih, tudi s stališča pošiljanja za objavo. V njej je dovolj nazorno razložena priprava besedila za uredništvo. Priporočam še eno branje poglavja o tem.

Slogi oblikovanja, oziroma oblikovanje obče, je namenjeno **vsebinskemu oblikovanju**. Avtorjeva skrb mora biti posvečena besedilu, prijazno uredniškemu in lektorskemu delu. Videz publikacije in tudi vašega besedila kot del nje je **naloga in dolžnost** oblikovalca, ki iz surovega besedila, v skladu z vizualno podobo revije, oblikuje njen videz. Avtorji in

avtorice nimajo nobenega vpliva na ta del priprave publikacije, kot oblikovalec nima vpliva na vsebino.

Priprava besedila v praksi

Priprava besedila za uredništvo ni neka vesoljska tehnika. Gre za izjemno preproste stvari, a ljudje smo takšni, da radi zakompliciramo.

Povrnimo se v »zlate« čase pred računalniškimi pisalnimi stroji. Takrat smo tipkali na mehansko tipkovnico pisalnega stroja. S pritiskom na tipko je ta udarila na trak s črnilom, ki se je odtisnil na papir. Nekje vmes so prišli električni pisalni stroji, ki so bili po občutku podobni računalniškemu tipkanju, a je še vedno šlo za mehansko stvar, torej odtis ob udarcu tipke na trak s črnilom. V tistih časih je oblikovalec moral konkretno pljuniti v roke, da je bila vsebina pripravljena za objavo. Avtorji nad besedilom niso mogli izvajati oblikovnih karafek in izživljati svoje oblikovalske (ne)spособnosti.

Danes je drugače. Word je lahko dosegljiv, v paketu je mesečni strošek med 6 in 12,5 €, Libre Office Writer pa je celo popolnoma brezplačen. Oba imata vse možnosti za oblikovanje vsebine in jezikovna orodja, ki pomagajo pri iztrebljanju tipkarskih in grobih slovničnih napak.

Namesto barvanju besedila in vstavljanju slik se avtorji raje posvetite vsebinskim elementom in pravopisu.

Na literarno razvitih trgih urednik vrže v koš vsako besedilo, kjer se avtor postavlja v vlogo oblikovalca. Če besedilo ni oblikovano in poslano v skladu s standardom, ki je tam praktično enak za vse publikacije, ga urednik niti ne prebere, temveč zavrne. Zakaj? Ker avtor s spoštovanjem standardov pokaže spoštovanje do publikacije, kjer želi objavo svojega dela. Tudi uveljavljeni in ugledni avtorji in avtorice se držijo standardov. Ugled se najhitreje zapravi z neupoštevanjem standardov, saj spoštovanje pravil oblikovanja besedil sodi k temeljnemu pisateljskemu bontonu.

Kaj pa pri nas?

Žal imamo težave že s higienskim minimumom in tudi temeljnim bontonom.

Minimalni standard je silno preprost. Vodil vas bom korak za korakom. Verjemite mi, ne gre za atomsko fiziko, niti za nekaj, kar vam bo prizadejalo fizične ali duševne bolečine.

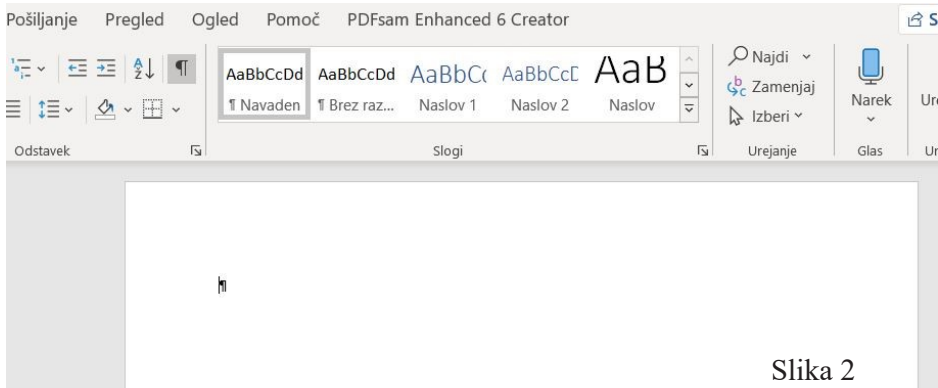
Minimalni higienski minimum

Vsako besedilo se začne s praznim listom (digitalnim ali fizičnim).

Ko odprete svoje orodje za pisanje (Word ali Writer), izberete v meniju ali orodni vrstici ukaz **NOV**. Nato izberete osnovno predlogo **Prazen dokument** (slika 1).

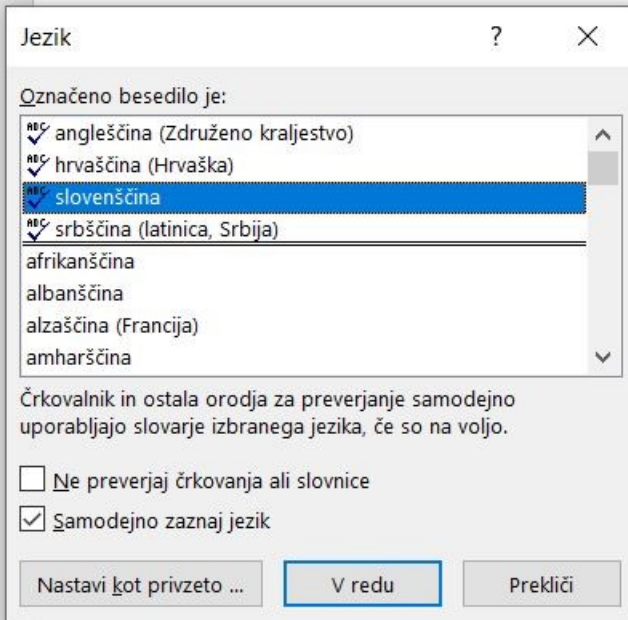

Ne bom vam težil s standardno predlogo, pisavami fiksnih širin ipd, ker je to očitno preveč, že skoraj na meji atomske fizike.

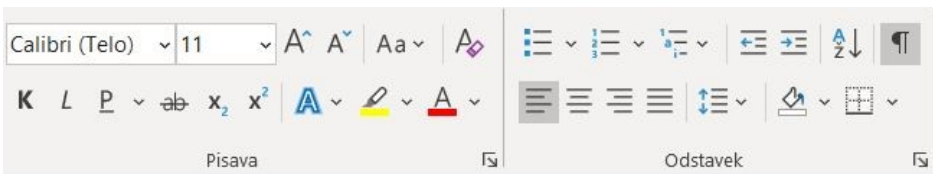
Ko ga izberete, se vam prikaže prazna stran in lahko začnete pisati (gl. sliko 2).

Po potrebi nastavite tudi jezik za preverjanje (gl. sliko 3).

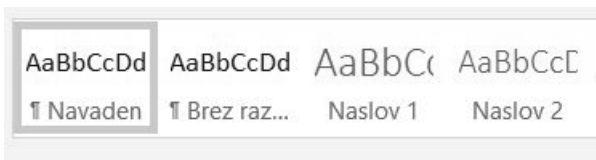

Slika 3

Vse, kar je uporabno za pripravo, je na osnovnem traku (meniju) – slogi in osnovno oblikovanje (gl. sliko 4 in 5).

Slika 4

Slika 5

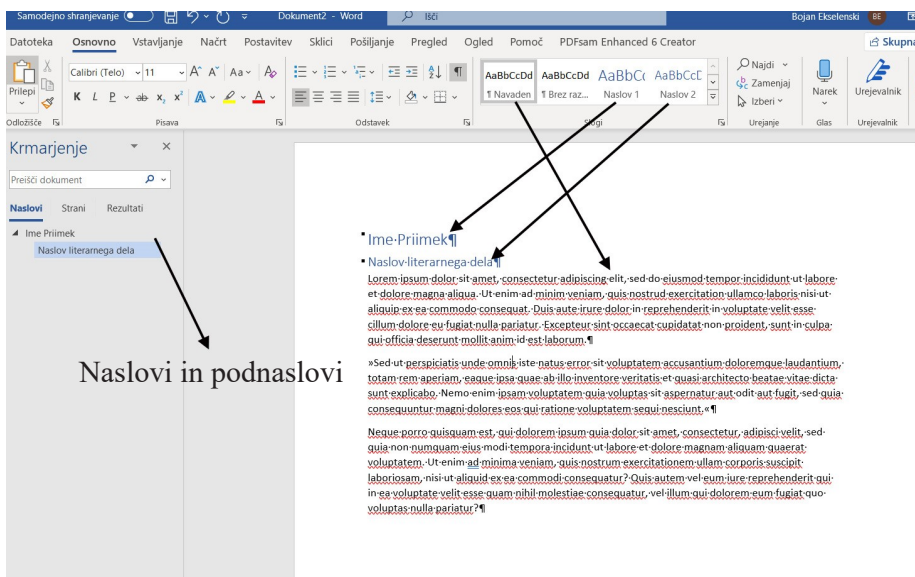
Na vse drugo pozabite. Niti ne pomislite v Wordu vstavljati slik ali jih celo tam oblikovati. Saj vem, skušnjava je huda, a se ji ubranite.

Na vsaki delavnici poudarjam, da v Word ne tlačite slik, kajti v Word vstavljene slike so neobjavljive. Vedno ponavljam, če želite, da je v vašem besedilu slika, vpišete na njeno mesto ime datoteke (slika: imeSlike) in sliko priložite v ločeni datoteki. Slika za tisk mora biti ločljivosti najmanj 2,5 MP (preko 1000 x 1500 slikovnih pik). Za tisk se uporabljajo slike gostote 100 pik/cm, torej je slika 1000 x 1500 primerna za papirni prikaz 10 x 15 cm, kar je minimum. Več je bolje.

Ko je v Wordu slika pomanjšana zaradi Wordove interpretacije površine na 600 x 900 pik, je to recept za zmazek. Če je slika poleg vsega še oblikovana z Wordovimi orodji za »boljši videz«, je to recept za digitalni koš za odpadke in ne objavo.

Za različne medije se slike različno oblikujejo, zato se od avtorja zahteva, da jih pošlje neoblikovane, čim manj obdelane. Oblikovalec publikacije najbolj ve, kako mora slike pripraviti za tisk.

Mnogi si ne morejo kaj, da ne bi z WordArtom poskusili svoj daru za likovno umetnost.

Slika 6: Delovna površina Worda - skoraj vse je pred nosom ...

WordArt ne sodi v besedilo za objavo. Podobno je z ozaljšanimi začetnicami in podobnim kičem.

Iskreno prosimo, naj svoj talent usmerijo v kakovost pisane besede, a svoj likovni dar preizkusijo kako drugače in ne na besedilu za objavo v literarni publikaciji.

Kaj pa z besedilom, ki ste ga objavili na spletu ali je v PDF-datoteki? Besedilo bi radi kopirali v Wordov dokument. Kako to storiti?

Najmanj težav bo prineslo kopiranje v vmesni »čistilec« slogov – Notepad. Zapeljimo se po tej poti ... Korak za korakom:

1. Odprite Notepad (Beležnico).
2. Besedilo s spleta najprej kopirate s Ctrl+C.
3. Prilepite besedilo v Notepad.
4. Kopirajte vsebino Notepada (Ctrl + C).
5. Prilepite besedilo v Word z Ctrl+V.
6. Uredite vsebino, da bo vse, kot mora biti.
7. Shranite dokument.

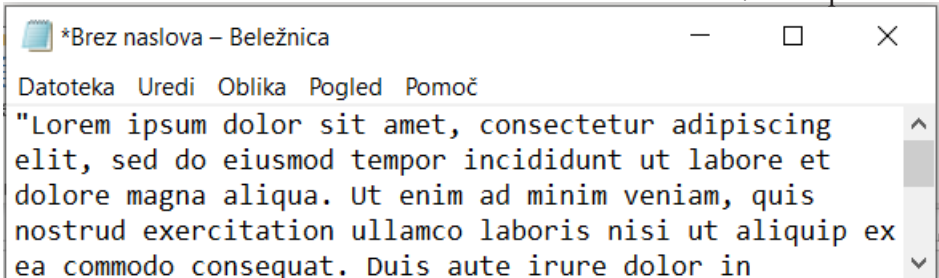
Kaj pa iz PDF?

POZOR:

Besedilo, ki ste ga kopirali iz PDF, preverite v Wordu. Mnogi pretvorniki malce po svoje interpretirajo določena zaporedja črk (kralj postane krau ipd.), zato navkljub črkovalniku besedilo vsaj 2x preberite.

Ponovite vajo z Notepadom (slika7). Tako boste počistili oblikovanje, ki se prilepi na besedilo.

Slika 7: Notepad

Temelji pisateljskega bontona v praksi

Ja, tako je. Tukaj se bomo posvetili povzetku higienskega minimuma, saj je, glede na videno, kaj več preveč pričakovati. Temeljni pisateljski bonton vključuje takšne malenkosti, kot je ime, priimek in naslov literarnega dela na začetku besedila (a ne z veliko tiskanimi črkami – to sodi v otroške knjige za 3+). Del bontona je tudi, da se ozrete na trak s slogi, kjer ugledate, glej ga zlomka, slog z imenom **Naslov 1**, sledi mu **Naslov 2**. Potem je, glej si, glej, čudo božje - slog **Navadni**. Drugih slogov za leposlovje **ne potrebujete**.

Vsako besedilo za javno ima dva dela:

1. Glavo besedila, ki vsebuje podatke o avtorju (najmanj ime in priimek, zaželeno sta še e-mail in naslov bivališča).
2. Samo besedilo literarnega dela (naslov literarnega dela + besedilo literarnega dela).

Torej, to poteka tako:

1. Najprej napišite svoje ime in priimek z **Naslov 1**. To storite tako, da kliknete na kvadrček z imenom Naslov 1. Saj ni težko ... S tem bo urednik vedel, da je vse, kar sledi temu, vaša intelektualna lastnina.
2. Zatem sledi **Naslov 2**. Kliknete na kvadrček z imenom Naslov 2 in napišite naslov svojega dela.
3. Zatem sledi besedilo. Word vas ima rad, zato sam poskrbi, da ob pritisku tipke za novo vrstico samodejno preklopi na slog **Navadni**.
4. Za odstavki NE delajte praznih vrstic, razen, če gre za ločevanje dveh sorazmerno zaključenih vsebinskih sklopov. Ne tipkajte nobenih zvezdic, črtic in smeškov. Ne vstavljajte raznih umetnin, ker vaše besedilo ne gre na likovno razstavo. Na razvitih trgih za oznako prazne vrstice uporabijo Shift+3 (#) in vsak normalen urednik ve, da gre za vsebinski razmik.
5. Ne delajte posebnih tabulatorskih zamikov ali zamikov s preslednicami. 20 ali 30 zaporednih presledkov najbrž ni znak dobrega okusa.

6. V Wordu (Writerju) je vsak pritisk na ENTER (nova vrstica) znak za nov odstavek.
7. Ko zaključite prozno delo (pesem ali zgodbo), pritisnite na ENTER za nov odstavek.
8. Novo pesem ali zgodbo začnite z, uganili ste, klikom na Naslov 2 in vpisom naslova zgodbe ali pesmi.
9. Odebeljeno ali poševno oblikovano besedilo ne sme biti v celih odstavkih ali celo straneh. Odebeljeno ali poševno je nekaj, kar želimo poudariti in to ni recimo cela stran ... Izjeme glede tega so redke.
10. Kjer želite morebitne slike, napišite, kot sem že prej navedel (ime datoteke in morebitni napis pod sliko).
11. Slike ne sodijo na sredino odstavka ali celo, bog ne daj, da besedilo obliva sliko.
12. Objavljiva kratka proza nima poglavij ali celo podpoglavij. Poglavja na 10 strani dolgi zgodbi so znak nespretnosti in ne potrebe. Bralci so dovolj inteligentni, da znajo med branjem izluščiti vsebinske sklope.
13. Besedilo shranite z razumljivim imenom.

Če boste upoštevali zgornja priporočila, bo vaše pisateljsko življenje precej lažje.

Pomembna plat bontona je tudi držanje navodil razpisovalca. Če v razpisu piše »uporabite pisave Times New Roman velikosti 11 in dvojni presledek med vrsticami«, to pomeni natanko to in ne pisav Arial 10 z enojnim presledkom. Če je navedeno »20.000 znakov s presledki«, to pomeni, da mora vaše besedilo imeti do 20.000 znakov s presledki, kar zlahka preverite v lastnostih dokumenta v Wordu (gl. sliko 8 in 9 na naslednjih straneh).

Razpisna komisija lahko brez debate zavrže vsa besedila, ki ne sledijo navodilom.

**Kdo bo spoštoval vaše pisanje,
če vi ne boste spoštovali razpisnih pogojev?**

Informacije

Vsesledje19-39
G: » CLD » Zadeve2020 » Revije » Vsesledje39

Naloži | Skupna raba | Kopiraj pot | Odpri mesto datoteke

Zaščita dokumenta
Nadzorujte vrste sprememb, ki jih lahko drugi naredijo v dokumentu.

Pregled dokumenta
Pred objavo te datoteke ne pozabite, da vsebuje:

- Pripombe
- Lastnosti dokumenta, ime predloge in ime avtorja
- Glave
- Podatke XML po meri

Zgodovina različice
Prikažite in obnovite prejšnje različice.

Upravljanje dokumenta

- Danes, 15:23 (samodejna obnovitev)
- Danes, 15:13 (samodejna obnovitev)
- Danes, 15:03 (samodejna obnovitev)
- Danes, 12:40 (samodejna obnovitev)
- Danes, 12:02 (samodejna obnovitev)

Lastnosti

Velikost	192 KB
Strani	261
Besede	45584
Celotni čas urejanja	448 min
Naslov	Dodajte naslov
Oznake	Dodajte oznako
Pripombe	Dodajte pripombo
Predloga	StandardniSLO
Stanje	Dodajte besedilo
Kategorije	Dodajte kategorijo
Zadeva	Navedite zadevo
Osnova hiperpovezave	Dodajte besedilo
Podjetje	Cinkarna Celje

Povezani datumi

Nazadnje spremenjeno	Danes, 12:19
Ustvarjeno	8. 07. 2020 08:00
Nazadnje natisnjeno	

Povezane osebe

Vodja Navedite vodjo

Avtor Bojan Ekselenski

Dodajte avtorja

Zadnja sprememba Bojan Ekselenski

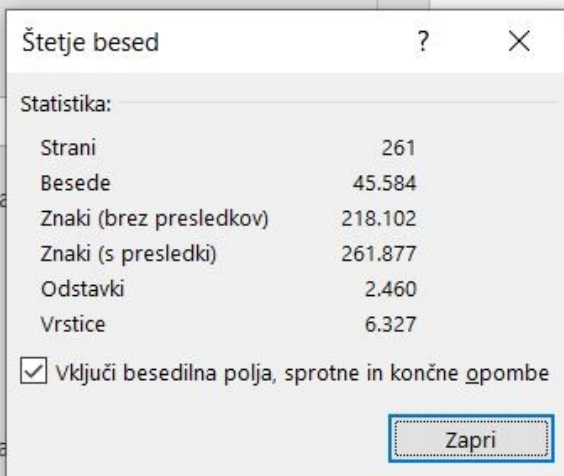
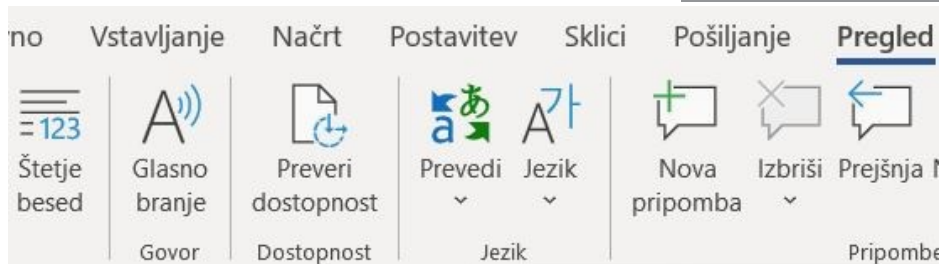
Slika 8: Izbira Informacije

Tudi raznih copyright in podobno **ne pišite** na začetek ali zaključek besedila. Uredništvo publikacije je zagotovo seznanjeno s temelji avtorskega prava in ne potrebuje še vašega pravnega nauka.

Zaključek

V tem kratkem vodiču vas nisem mučil s standardno besedo, standardno stranjo ipd. Standardna stran (dobite jo na spletni strani cld.si) avtorja odreši mnogih muk, povezanih z obliko, primerno za pošiljanje na razne literarne razpise in tudi za lektoriranje ali prevajanje. Zasnovana je tako, da stran besedila obsega **natanko** 1500 znakov (250 besed) s presledki, kar je **standard** za stran pri prevajalcih in lektorjih.

A začnimo raje pri minimalnih zahtevah ...

Če

Slika: 9: Lastnosti dokumenta - tu so vse informacije o dolžini besedila, do črke natančno.

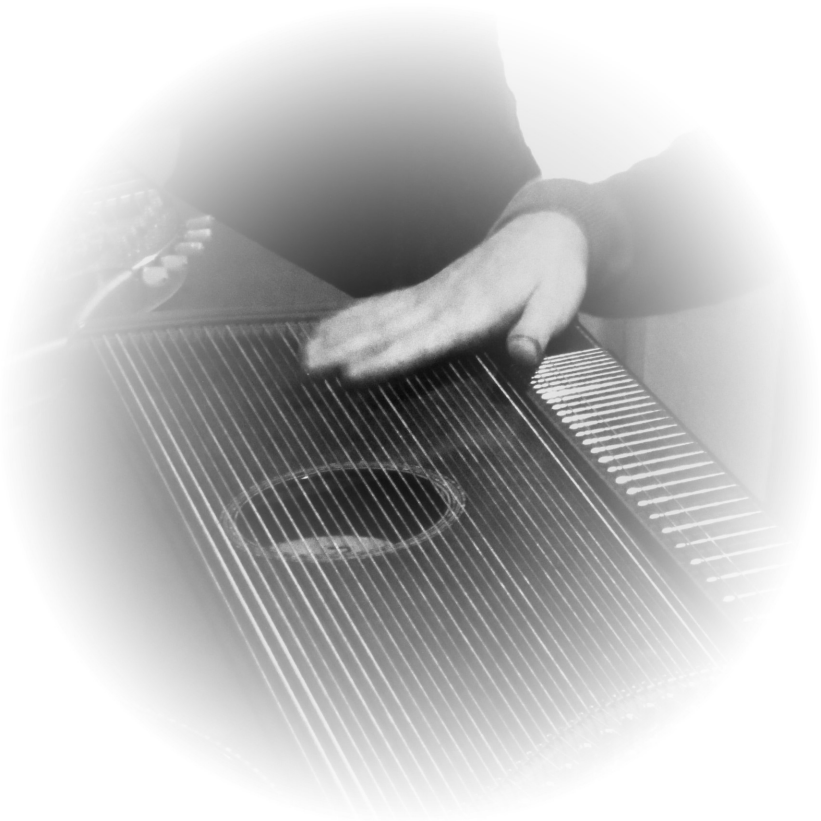
Prešernovanje

☞ MNZ 8. 2. 2019

in

☞ MNZ 8. 2. 2020

POEZIJA

Simona Babič

Pogum

*PogUM je modrejši kot UM,
ko poskoči iz tebe, naredi BUM!
V trenutku njegova moč ubije strah,
ali kot burja vse pomete na en mah.*

*Pogumu je prav zares težko se upreti,
še posebej, ko hrepeniš nekaj imeti.
Tokrat postaneš močan kot lev,
takrat lahko uporabiš celo svoj gnev!*

*Nagrada za pogumne bo res velika,
zato vsakega kdaj pa kdaj zamika.
Za vse tiste pa, ki poguma se bojijo,
meneč, da z njim nekaj izgubijo ...*

*Povem: »Le kako bi človek bil poražen,
če pa je v resničnosti le pogum važen?
Z njim se lahko kosa samo ta junak,
ki ve, da mu nihče nikoli ni in ne bo enak!«*

Renata Cigler Gandolfo

Krivda

nihče ni vedel
kdo bi slutil?
ali so bili nedolžni?
tako se je govorilo!
bili pa so brezbožni
o tem nihče ni dvomil.

trupla brez rok
so turobno krasila
vznožje ognjene gore.

tisti,
ki so odšli onstran,
nikoli ne bodo mogli
užiti božje mane.

nebeško okušanje brbončic
je bilo samo za privilegirane.

divje zveri
bodo žrle mrtvo meso,
jastrebi pa bodo poskrbeli,
da ne do nič ostalo od njih
in dolina šentflorjanska
bo očiščena.

Večerja

večer v gostionici –
slavna gostionica v celju,
mestu grofov, knezov,
in, predvsem,
bogatih kmetov.

iz prijateljevega kozarca
se dviga mušica –
ena ... dve ... tri ...
četrta se utaplja v pivu.

on brezбриžno dvigne bokal,
srkne požirek,
z zadovoljstvom se oblizne
in pogoltne še mušico.

dobro,
ne bo mu treba
na kosilo v menzo
in čakati v vrsti
na hrano dvomljivega okusa.

Balkanska mana

ražnjiči, čevapčiči,
pleskavice, burgerji,
vse po polžje plešejo,
cvrejo se na žaru,
iskrice se krešejo,
kot železo na tnalu.
množica v vrsti čaka,
s krožniki v rokah,
da zapolnijo praznino

v trebuih in glavah.
 čeprav že davno
 jugoslavije več ni,
 kot burgerji in burek
 na železniških postajah po vsem svetu
 še živi.
 prhuta srce njeno
 v mrzličnem objemu
 vojne in strahot,
 čeprav zveličar njen
 že dolgo, dolgo
 molči kot grob.
 v črni zemlji pokopan,
 iz vseh lažnivih src izgnan,
 boril se je za svobodo
 in bil po svetu je priznan,
 a zdaj,
 ko usta več mu ne govorijo,
 neuki in neverni,
 za tirana ga glasijo.

Umetnost

vrtela je čopič v rokah,
 kot bi bil svinčnik
 risala, slikala, ne - pisala je
 velike, pisane cvetove
 na modro površino slikarskega platna.
 svinčnik je drsel
 po konicah lističev
 puščajoč mavrično sled čopiča.
 stebela, zelena, bordo in rujava
 so se usločala pod težo
 lesketajočih se glavic
 in listi, živo zelenih odtenkov,

so se kopičili na navpičnih,
 na pogled zelo krhkih
 daljicah in premicah,
 čeprav je imela geometrija
 na tem platnu
 mlahavo besedo.
 zemlja,
 iz katere so izhajale,
 je bila rahlo nakazana na dnu,
 saj še ni vedela,
 ali bo to vrt
 ali pa morda samo cvetlični lonec.

Pravljični večer

Celjska kulturnica 20. 3. 2019

Ljudmila Conradi

Haiku

1.

Človek ni več mlad.
Dnevi hitijo naprej.
Spomin ostaja.

2.

Strah gnezdi v kosteh.
Koronavirus grozi.
Kaj bo, ne vemo.

3.

Jesensko listje.
Kot bitje, ki starost ga
zelo spremeni.

4.

Ocean gorja
človek preživi lahko.
Krivice pa ne.

5.

Rodi se, živi.
Ohranja se z bližino.
To je ljubezen.

6.

Grebeš po sebi.
Zdaj tu, zdaj tam postojiš.
Samota je tu.

7.
Smeh iz mladosti
se v starosti navadno
v žalost prerodi.

Ana Marija Justin
MČ Dolgo Polje, 12. 2. 2020

Terezija Cvikl

Koronavirus

Takoj ko se je rodil,
je začutil, kakšno je moč dobil,
si krono je na glavo dal in si rekel,
jaz sem tisti, ki bo cel svet zastraševal.
Saj ne more več tak bit,
da vleče lahko vsak svoj štrik.
Vse uničil, vse pobral,
za nas pa ne bo nič ostal.

Dajte glavači se že usest
in nekaj pametnega za cel svet narest,
da človeštvo bo in ne bogastvo na prvem mest',
pa boste imeli čisto vest.

A ta, ki me je narediti znal,
mu mogoče je že žal,
da mi dal je tako moč,
da bi lahko vse spravil proč.

Bi star pregovor le držal,
da tu in tam še bo kdo ostal.
In s hriba v hrib bo klical in spraševal,
a je tam gori kdo ostal.
Ta pregovor je star že sto in več let,
kaj vse bo doživel ta svet.
Vse to je moja babica znala nam povedat in rečt.

O mati

So mati mi znali reči
pa kaj boš s to punco,
saj nima nič,
a jaz sem si mislil,
o mati, to zame je,
pravi deklíč.

Ko sem jo prvič zagledal,
sem si rekel, ta moja bo,
saj nobena mi druga
srce ni ogrela tako.

Srce je drhtelo,
za njo je gorelo,
mi spati ni dalo,
samo njo je sanjalo.

To bila je deklica prava,
mikavno, postavno dekle,
to dekle mojih je sanj.
Oh, mati, vaša beseda ne bo nič veljala,
mati vaš trud je zaman.

O mati, nikar nič ne skrbite,
na tem svetu je že tako prav,
saj tisti, ki te je ustvaril,
vse to ti je dal in rekel.

Za srečno ljubezen
boš sam poskrbel,
vse drugo boš
v rokah in glavi imel
si s trudom ustvaril,
kar boš hotel.

Boš gore premikal,
si veliko tega želel,
in si rekel: pa saj
sem uspel.

So se mi želje spolnile,
ta deklič je moja ženkica postala
kako mi je lepo,
sedaj pa res vem,
da cel svet moj bo.

So mati radi to rekli,
resnica je to,
jim je vse oproščeno
in prav je tako.

Bojan Ekselenski

Padel sem s stropa

Narisal sem se,
 Podpisal tja gor,
 Poglej jih te mravljice,
 Gomazeče vsepovsod,
 Zame so vse kloni enega in istega,
 Mašine iger, žretja, prerivanja in žuranja,
 Mrgoleče tekajo sem in tja,
 V kaosu svojega reda,
 Entropija njih je sovražnik,
 Med njimi trepeta nešteto zanikovalcev in brezbožnikov,
 Izkoristil bi kupon za petindvajset odstotkov.

Pogledal bom kvišku,
 Tam začne se začetek neskončnega,
 Tam je konec končnega,
 Umetnik je zrcalce,
 Povej mi zrcalce,
 Kdo najbolj kul v deželi je tej!
 Nisem jaz?
 Zrcalce nisi več čarobno,
 Lažnivo me varaš,
 Resnice ne poznaš,
 Ker nisi zrcalce na pravi steni,
 Ukradel sem Prešernu fige, ki jih je kupil v akciji.

Štirje so na vrhu,
 Angeli krilati, na nebu lažnem lebdijo,
 Made in Italy piše jim na krilcih,
 Iluzijo obudijo,
 Šest jih je stražarjev nemih,

Na vrhu čakajoči ždijo na svoj neskončni trenutek,
 Publika z balkonov zre v ponor iluzije,
 Groza ali strah zrcali se v očeh,
 Zamrznjeni v trenutku,
 Čakajo duha, da življenje jim preda,
 Štirje stolpi pno se kvišku,
 Sekajo nebeški svod,
 Neskončno prekrije končno,
 Zbudite se iz okamnele groze,
 Obudijo naj vas duhovi davnine,
 Srečajte svoje prednike,
 Objemite svoje potomce,
 Pa ne pozabite za sabo vode spustiti.

S stropa večni zdaj odmeva,
 Gledam vas in vas ne vidim,
 Poslušam tišino,
 Ki odmeva iz praznine,
 Štirje so,
 En nad drugim,
 Podoba je človeka,
 Zamrznjenega v večnem zdaj,
 Zamrznjenega v večnem prej,
 Zamrznjenega v večnem potem,
 Vrag, ko crkne zamrzovalnik.

Stopite zdaj pred zrcalo,
 Lačni boste siti,
 Presiti boste umrli od lakote,
 Stopite pod strop,
 Poglejte gor,
 Srečajte, česar ni,
 Objemite praznino polnega,
 Vse mineva,

Samo strop obstane,
Pa Bledu se poleti izognite.

Padel sem s stropa,
S sebe stresel stoletni prah,
Pogledal levo, desno, gor in dol,
Nasmehnil se zrcalcu,
Pomahal mu v pozdrav,
Zdaj pa grem na pizzo.

Zora Hudales

Preobrazba

Nad mesto pravkar prebujeno
na krošnje, reko lahko vzvalovano
je legel pomirjajoči mir

Duša je spokojna
srkala vase blaženost,
spomini ,mehki topli
so se stkali v zadovoljstvo

A odkod tolikšno cvrkutanje,
so ptice pravkar priletele
so se prebudile iz sna?

Zvonovi naznanjajo nedeljo
potem zazvonijo še pogrebni
krste kot zlovešče kače
polzijo po praznih ulicah

Čar prazničnosti je usahnil
prebudil zatajevano smrt
ni je mogoče več zanikati ...

Nuša Ilovar

Opoldanske minute

Otroški glas,
 mešanica ugodja in neugodja,
 se ne more odločiti, komu naj ugodí.
 Godrnjanje starega očeta,
 opoldanski spanec, ki nima miru.
 Vse začini neumni
 pogovor,
 o tem, kdo mora koga
 ljubiti.
 Sonce v zenitu
 skuša vse skupaj
 sladkobno ublažiti.

Izplutje

Včasih res ne vem,
 kaj še počnem na tem
 svetu.
 Nekaj gnilega je v zraku.
 Pomembnost časa je relativna.
 Psiha je močna,
 a čustva plešejo po svoje.
 Včasih glava potrebuje tišino,
 pa še tam ves čas piska.
 Ravnodušnost je zataknjena
 za egoizem ljudi.
 Želim si splavati na površje,
 a tokovi črnogledosti so takrat premočni.

Nuša Ilovar
 Dom II. Slovenskega tabora
 Žalec, 18. 9. 2020

Zdenka Jagodič

Bele breze

Bele breze v soncu se bleščijo
in spomine na moje Celje mi budijo.

Spomin na minule dni,
ki v meni še živi.

Gozd se zdaj rojevati začne
in s travnika se čričkov glas zasliši.
Poleg mene struga med polji valovi,
kot morski val v vetru zašumi.

Tihota, mir in vetra šum v duši mi odmeva,
na samotnem travniku cvet regrata sameva.
Pomlad je tu, umirja se utrip življenja.

A moj srčni ritem nekako ne pojenja.
Ponoči iz spanja me budi
in ne da mi spet zatisniti oči.

Zdenka Jagodič
Vodni stolp
Celje, 5. 6. 2019

Suzana Kavka

Sem pero

Sem kot osamljeno pero,
 potujoče v poletnem vetru,
 kaj sem ti nekoč skrito rekel,
 da si lepa,
 ko zjutraj odpreš oči
 in so tvoje ustnice željne poljubov,
 ko rjuha zdrsne,
 odkrije svilnato kožo,
 sočne vdolbine v katere se pogreznem,
 ko sanje prenesem čez prag
 in me ne pustiš odditi,
 ker postaneva nerazdružljivi ptici,
 a na koncu,
 ostanem le osamljeno pero,
 katero veter ponese na tvoje okno
 in skozenj vidi,
 da nisi več moja.

Skrivnostno potovanje

Tam preko,
 kjer sonce vzhaja le za hrabre
 in travne bilke zadovoljne podležejo pod težo razgretih teles,
 a živijo pokončno,
 kjer steze zakrivajo sladke laži
 in te nihče ne tepta v brezno,
 tam preko
 poišči mene,
 zaduši me s prsti in razpri mehke ustnice,
 potuj po mojem telesu
 in jaz ti podarim sebe,

v najinem skrivnostnem potovanju,
kjer grešitev pomeni zmago
in plačajo le tisti,
kateri ne živijo, ker si ne dopustijo čutiti.

Miza

Včeraj je bila ta miza poezija,
mahagonijeva miza,
najina postelja užitka,
cvetela je kot midva,
kjer sva se zlila vanjo,
bila sem tvoja muza,
a življenje teče, peče, zapeljuje in boli,
a se med nama nikoli ne izteče,
mogoče za bežni trenutek ugasne,
se zastrmi v naju
in želja po ljubljenu naju ponovno zapelje,
tja, kjer nekaj ne poteče, ne ugasne,
a za vedno peče.

Maska

Sprehajal se je okoli nje,
s petdesetimi odtenki sive v očeh,
si nadel masko ljubezni,
in zvezde so se igrivo prebudile,
ko je odprl njena vrata
ter v njej prebudil že umirajočo pokrajino,
dražil jo je in vzburljal,
ji osat zamenjal za med,
ga pocedil po njenih prsah, obliznil
in jo s silno milino osrečil.
V zrcalu je uzrl svojo podobo,
maska je zdrsnila z njegovega obraza,
njune oči so se srečale,
in sladkobni okus medu
je ponovno zamenjala grenkoba osata.

Matej Krajnc

Sprehod po Mariborski

I.

hišne številke so sneli
da bi me zmedli
ha ha ha krajnc ni
več čisto domač kaj

pri avtocesti je luč
nekoliko bolj rožnata
tehtam opcije
tovornjaki zmagujejo

ograja cvrči ker sme
s prstom ji umažem obist
večer je bil izžreban
nekolikanj prepozno

II.

divji šipek za čaj
divji čaj za gobe
divje gobe za stopnice
narisane sneg na fasadi šole

sede na robnik in
počaka da grejo kolesarji
mimo avtobusne postaje
narisane sneg na drogu pri postaji

stopinje hreščijo kot krožniki
 ko se jim zapali mravljišče
 divji šipek za čaj za čaj
 narisane sneg kilavo narisane

III.

vzame badge stonessov
 z njim prepiči aerove hale
 vest se oglasi ob
 najbolj nepravem času

cccccc-psssssss iiiii
 ala si mi ti fini fantek
 po dolgem prigovarjanju vzamejo
 stonessi terezo kesovijo v bend

moskvič se ustavi
 skorajda nasproti črpalke
 iz auspuha mu pade
 sveto pismo primer zaključen

IV.

priimki: podbregar skamen
 kroflič jagodič ternovšek
 podpečan (nihče jih ni
 ničesar vprašal niti inkognito)

avtobus se sesede pri ameriki
 šofer citira šopenhauerja
 zakaj zakaj zakaj zakaj
 zato ker lahko zmore zna hoče

v zraku se lovijo prazniki
 nad hišami za libelo
 potrkajo gospa vi pa niste umrli
 naslednjič dragi naslednjič

V.

hišne številke so premešali
 zdaj žrebaj izvleci svojo
 še preden pride wrecking ball
 we came in like a wrecking ball

lahko vzamem opeko gospod
 nekaj apnenca gospod
 jebi se kdo si čigava je bunda
 boš kupil avto pizdun

dvakrat ustrelj v zrak
 z zalo z okusom
 potegne številko 97
 krajnc ti že dolgo nisi bil tu a

Matej Krajnc

(Fanfest 4)

Knjigarna Antika 26. 9. 2020

Irena Kus

V ogledalu

V tem ogledalu
so moje oči
dlje kot običajno
frizer mi je odrezal
en šop las
in žalujem
ker sem videti drugačna
kot sem se navajena
zato hočem temo
da me oči
ne bodo mučile
ko se sprejemam
v novi podobi.

Nič se ne bo zgodilo

Nič se ne bo zgodilo
veseljci so se odločili
da danes ne obiščejo
naše modre zemlje
sosedni so odpotovali
na vsekakor
zaslužene počitnice
in ne bo vika in krika
ljubimec se je odločil
da bo imel dan počitka
in moje telo bo solo
pesniki bodo pisali
tako kot do zdaj
o tistem kar čutijo
in o tistem po čemer

tako hrepenijo
vojska bo spala
in ne bodo hodili
na bojne pohode
in tisti ki so sami
bodo ugotovili
da vseeno živijo
na svojem
in v miru
da sreča ni odvisna
vedno samo od drugih
ampak tudi od misli
ki jih imamo sami
muhe ne bodo letele
ker zima jih bo
uspavala in hladila
pa tudi čuneka
ne bodo zaklali
zato tudi ne bo
hudega vpitja
korak bo miren
brez prehitevanja
in brez nepotrebne
pozdravljanja

gledam v črno
nočno nebo
in ura je lena
a ji dam prav
tudi meni
se nikamor
ne mudi

Med štirimi stenami

Nič se ne dogaja
sosedje se držijo za sebe
ne kličejo na kavo
in tudi jaz jih ne kličem
ne zanima me
kaj počnejo ljudje
med praznimi stenami
tudi če tulijo
kot polnočni volkovi
a tudi moje štiri stene
me preizkušajo
ali zmorem
še sanjati o gradu
kjer je polno soban
in kjer hodi služinčad
tako da ne delaš drugega
kot samo gledaš
da ne pohodiš
po pomoti
ali namenoma
kakšnega ščurka
vse prepuščam
lastni usodi
še samo sebe
in ne vznemirjam se
samo da zmorem
biti med stenami
in tiho pričakati
konec.

Delavska ura

Moje besede
so premehke.
Moje misli
nočejo udariti.
Morala bom začiniti
pesem.
Ji dodati predor.
Z rokami ustvariti tunel,
da na drugem kraju
pridem skozi.
Ne tavam brez luči
in na glavi imam
zaščitno čelado,
da me ne zadene
kamen, ki pada.
Veselim se svetlobe,
kakor preživeli,
ki ga še ni pogoltnilo
in je še enkrat
v vicah življenja.
Pozdravim te
in na rokah imam
zaščitne rokavice.

Aleksander Kuzmanovski*Tiho tečejo*

Ko te ni,
vidim tvoje oči,
lepe in sijajne,
božajo moje srce in misli.

Ko te ni,
vidim tvoje obrvi,
goste in čvrste,
božajo moje srce in misli.

Ko te ni,
vidim tvoje ustnice,
vesele in široko nasmejane,
božajo moje srce in misli.

Ko te ni,
vidim tvoje roke,
moj obraz nežno dotikajo,
božajo moje srce in misli.

Ko te ni,
vidim tebe, ko pritečeš v moj objem,
čvrsto me objameš
in božaš moje srce in misli.

Ko te ni, zares,
vidim sence žalosti in mi je hudo brez tebe,
ubijajo moje srce in misli.

Ko te ni,
srce krvavi,
solze tiho tečejo,
božajo ranjeno srce in misli.

Ko te ni in ko te ni in te ni,
samo tiho tečejo,
ker te ni.

Aleksander Kuzmanovski
(Lepa beseda lepo mesto najde)
Celjska kulturnica 3. 10. 2018

Marcel Loboda

Tok peska

Steka se
kot reka.

Ljudi prepreka
se nam nasmeha,
nenehno.

Kam nas nosi?
Človek prosi,
a zaman.

Vedno izteguje dlan,
ki opeša v suši,
slap izlije zadnji dan.
Uspavanka v cvetju
Ves izžet
boleči cvet,
jok v sladkorju,
goreči svet.

Kaplja rdeča
pade s trnja rože.

Smeh zgarane kože,
ta pravljica nespeča.

Škrlat čez modrino,
glas dre v noč bedečo,
hrup poljublja vino.

Srce spi v žaklju za srečo.

Glasovi strahov donijo

Zakaj se strašim?
Čemu se bojim?

Ti glasovi v glavi.

Kar besnijo.
Iznenada grozijo.

Nisem varen tu,
čutim hlad strahu.

Kje bom našel tišino?
Iščem mir in dobrotno.

Mogoče bom miren,
ko začutim toplino.
Glas, ki je ob meni,
da čutim bližino.

Tvoj odsev

Predaj se.
Vdaj se
sladkemu glasu,
ki boža tvoje lice.

Zazri se.
Upri se
v nežnost dlani,
ki išče dotik miru.

Sliši se.
Zapiši se
v svoje srce,
ko zreš sebe v zrcalu.

Kam gredo lepote?

Kam se steka reka,
ki se vije kakor kača,
zelene modrine?
Lepota ne izgine.

Kam gre morje,
lesket azurja,
ki skriva zla globine?
Oko dražijo neurja.

Kam padajo solze?
Okusiti so trpke,
a misli, ki jih ženejo,
so v veselju krhke.

Le kam gre vsa lepota?

Mateja Mohorko

Pravljica o vilah na Gozdniku

Ob polni luni, v jasnih nočeh,
na Gozdniku sliši zvonek se smeh.
Dekleta v belem v noč so stopila,
na jasi samotni jedla in pila.
Nato so kot eno v zrak se pognala,
visoko nad smrekami so zaplesala.
Čelo ovija jim venec cvetlic,
zlato lasje jim drsijo prek lic.
Krog Gozdnika vidimo bele meglice,
kadar zaplešejo te lepotice.
V smehu in plesu noči preživijo,
med črnimi jelšami dneve prespijo.
So kmetu v pomoč, ko skrbi za živino,
za zdrave pridelke, za dobro vino.
A kdor med plesom jih opazuje,
temu se to grozno maščuje –
iz Gozdnika je za večno pregnan.
In še mnogo huje je kaznovan,
kdor drzne si kakšno jelšo podret
tega ne vidijo več na tem svet'.

Pravljica o zmaju na Mrzlici

Ta pravljica tako je stara,
 da kar zmaja vam pričara.
 Še vedno v Mrzlici živi,
 v jezerih plava prav vse dni.
 Ne motita ga grom in strela,
 le če kdo mu škodo dela,
 če mu kamne v jame meče,
 takrat zarjove prav preteče.
 Ne verjameš, da obstaja?
 Na Mrzlici greš le do kraja,
 – Medvedje jame se mu reče –
 in tako le z malo sreče
 in ... – Saj ni preveč te strah? –
 ... boš začutil zmajev dah.
 A pazi, da ga ne zjeziš,
 smeti v gozdu ne pustiš.
 Če z repom počí po kamnini,
 se treslo bo po vsej dolini.
 Varujeta mu dom njegov
 dva obroča, tretjega pol.
 Kadar počijo vsi trije ...
 Savinjsko voda vso zalije.

Mateja Mohorko

Muzej hmeljarstva 19. 9. 2020

Bor Ratajec

Narava joče

Na nebu v modrini le sonce sameva
in ptički prepevajo hvalnico dnevu.
Le enemu kuhati mulo uspeva,
zgolj eden spet tiho se kuja ob spevu.

Prepričan, da zopet godi se krivica.
Kako se prav njemu lahko to dogaja?
In tarna in tarna, češ kje je pravica?
S pohlepom, zavistjo si dušo napaja.

Se trudi drevo mu napolniti pljuča,
narava ga vztrajno z zelenjem bodri.
Želijo pomagati, nimajo ključa,
nemočno ga spremljajo, ko v njem gori.

Pa vzame sekiro, odide iz koč.
Poseka prav vse, ki se zanj niso vdali.
Še ptičkom na nebu se žalostno joče,
saj niso človeku pomagati znali.

Stari prijatelj

Že mesece v prsih me trga občutek,
ki rad bi znebil se vse moje svetlobe.
Da končno preženem napade tesnobe,
zdaj tebi v temi naklonim trenutek.

Ne dvomi, razumem kako zaboli,
spoznanje, da vse, kar je, enkrat pač mine.
Tako močna vez s časom v prahu izgine.
Kar z upanjem vdihneš, z izdihom zbledi.

Moj stari prijatelj, poglej me v oči,
občuti globino nebesne modrine.
V lepoti obličja se z večnostjo zlij.

V trenutku s telesom zamera izgine.
spojena z neskončnostjo v nama zbudi
se duše ljubezen, ki nikdar ne mine.

Klementina Sambolič

Muza

Ko obiščeš me
odeta v »Cesarjeva nova oblačila«,
pogled mi zastreš
in odpreš tretje oko.
Moja najdražja vila!

Ko padeš v moje naročje
osedlano s šumečimi listi,
zapleteš igrivo se mi med prste,
dokler moji verzi
niso čisto čisti.

Moja ljuba pesniška muza!

Rosa

Rada si umijem
roke v rosi,
ki me ponese
v moj kraj mladosti.

Igriva, iskriva,
z otrokom v duši,
tu in tam hrapava,
rosa me obrusi.

Rada si umijem
roke v rosi,
ko pogled mi ukradejo
jelke vrhovi.

Zelena ni moja,
a duša jo ljubi,
v njej se spočije,
utrujena od tavanja,
v žalosti, izgubi.

V neskončnost

Ko se čas ustavi,
me najdeš med zarjavelimi hrasti.
Kjer otroci kriknejo v poletje,
kjer nam sonce past nastavi.

Ko se čas ustavi,
ti med odišavljenim
deviškim perilom
pišem pesem.

A ti zanjo ne veš ...

Napišem pesem in jo pošljem v neskončnost,
kjer se vse sme,
kjer smeš vse,
česar si zdaj ne dovoliš.

Morje

Ob jutranji zarji
spustim svoje telo
v tvoje plitve globine.

Zaplavam v nedrja
tvoje modrine.
A ti mi igrivo,
presenetljivo,
to vrneš
s silno klofuto valov.

Vzpenjam se
po Triglavu tvojih obal,
posutih z ostrimi drobtinami
tvojega stvarjenja.

Justina Strašek

Moj Adam

Sredi poletja sonce v zenitu,
v prijetni senci pije vino
iz Kupidovega vrča,
rahlo okajena.
Začiniti nama ga hočejo
s pelinom, poprom, čilijem in soljo.
Ne razumejo naju,
vse je greh,
kurjenje kresov, pitje Kupidovega vina ...
Hodiva med trnjem,
po ranah nama trosijo sol.
Grešnika sva v očeh tistih,
ki so verjetno hujši od naju.
Ti moj Adam,
s polnimi ustnicami rdečih vrtnic
si zame
za vedno slekel svoj črni plašč.
Jaz,
tvoja Eva sem v raju.
Črni plašč sva odvrгла na deponijo,
zaznala sva veliko razočaranje krvoločnih zveri.
Po svoje sva srečna
v najinem malem raju.
Imava nekaj,
česar nimajo vsi.

Moraste sanje

Skrila bi se,
brez srca v prsih
in raztrganih čustev,

za dimno zaveso
in jamo v zemlji
posuto s cvetjem.

Noč ne more zakriti bolečine,
med hrapave glasilke.
Le luna potuje skozi gosto vejevje,
kot bi hotela treščiti v tla
in se spojiti s svojim odsevom
iz luže, ki joče v temi.
Jaz pa še vedno ne verjamem,
to so le moraste sanje,
ki izginile bodo v bel dan
in moja pričakovanja so lažna.

Državna jabolka

Enkrat mesečno obirava državna jabolka.
Ves dolgi mesec čakava ta dan prekrit s steklasto prevleko.
V potu svojih obrazov sva opazovala njihovo zorenje.
Obrati jih smeva le eno tretjino, ko čas teče nikamor.
Najini vrstniki jih oberejo tri tretjine.
Veliko bolj se trudiva od ostalih, ko prostor pred nama miglja.
Zato, ker sva grešnika, opredeljena v očeh drugih.
Ti si moj Adam in jaz tvoja Eva.
Ne moreva naprej, z verigami sva priklenjena
na isto mesto, kot živali.
Tudi v pokoju je enako, ne smeva obrati tako, kot ostali.
Za vedno bova ostala Adam in Eva v svojem skitem malem rajju.
Morda pa bosta nekoč najina sinova smela obirati kot njuni
vrstniki
in plavati v mirnih kratkih valovih.

Včasih

Lepe spomine preštevam
med zmnožkom črnih senc.
Včasih vzamem iz omare
tvojo svečano obleko.

Objamem jo s pogledom,
vidim te, sanjam o tebi.
Obraz naslonim tja,
kjer je bilo tvoje srce.

Še vedno diši po tebi.
Tvoj nasmeh se ob mojem
nič več ne greje,
niti solza več ne zastekleni.

Ostri jeziki peklenščkov
prebadajo drobovje,
v grlu me cmok duši,
a ljubi moj, tebe ni!

Milena Šimunič

Ko boš ...

Tudi takrat, ko boš visoko nad oblaki,
 poslušal zadnji ptičji spev,
 ne dovoli, da ti spomini,
 lomijo prste, mrtvih rok.
 Ko kljuvajo te sence, minulih dni,
 korak odzvanja po odmevu sanj,
 ne pozabi, da tu nekje, trpeče,
 še živi srce.
 Lebdeči te obkrožajo oblaki,
 sivi in še bolj temni,
 živiš za tiste, ki so svetli,
 ki te vežejo na sebe.
 Tudi takrat, ko boš visoko nad oblaki
 do kolen ostal v blatu,
 išči rodno grudo,
 da obležal boš v domačem kraju.

Ne obupaj, raja

Vprega je ta prava,
 saj vleče jo, slovenska raja,
 »naučite se že reda!«,
 z bičem zamahuje naša vlada.
 Nalaga nam bremena,
 vse pretežka, za slabotna ramena,
 ki pod tlako obupuje, ostaja le še beda.
 Preveč je smeha, vina in plesa lepih deklet,
 praznega pogleda, ki z jutrom odnese jih
 v mrtvi svet, brez seksa,
 vina in malih, belih tablet.
 Nahrani se, ego tistih, ki žugajo nam,

saj privilegij velja le za njih,
ki ohranjajo moč, da lažje poteptajo
rajo in njeno nemoč.
Objestnost, užitek, polnost duha,
slabosti, zmote in večno nadaljevanje,
v poplavo zmot vladajočega razreda,
skozi indiferenco, vse do smrti.
Ne obupaj »raja«!
Kot da se nismo nič naučili
iz zgodovine, že iz časa grških bogov,
ko Dioniz zapravlja življenje,
za njim še nešteto drugih, isti kalup,
nič se ni naučila, današnja raja.

Pomlad

Pomlad se prebuja,
s svežim dahom brstenje vzpodbuja.
Na vejah dreves, ptice sede,
vsako jutro nam, veselo žgole.
Res je pomlad!
Čprav se v zraku kose blešče,
telesa v zemlji trohne,
pod nogami vseeno, zelena trava
in pisane rože cveto.
Sonce nas greje, preganja temo,
da žalost prežene in temno nebo.

Nada Herman-Tržan

Kvadrat v krogu

Kvadrat je krog in krog kvadrat,
 Evklid že davno je pojasnil.
 Navzven tako različna po obliki,
 navznoter ujeta v 360 stopinj.

Trg lahko je tržnica živahna,
 trg lahko je prazen prostor – square ...
 Oblika je oglata ali krožna,
 ujame te, zaslužnji – pozabiš na stopinje!

Stopinje lastne v razmerju do soseda!
 Stopinje bolečine in ugodja našega življenja,
 Stopinje kroga letnih časov ... in vesolja.

Čas teče nam v krogu – polnjenem s kvadrati,
 oblik nebroj priklepa naše čute ...
 Stopinje štirih pravih kotov pa so vedno iste.

Poleno

Poleno v peči dogoreva,
 poje svojo pesem ognju.
 Sliši se kot veter v vejah,
 tu in tam prasket in rahel pok.

Kako je raslo v neba višave!
 Kako je v zemljo gnalo korenine!
 Kako ob poti dajalo zavetje –
 mladim in otrok otrokom.

Po stoletjih pa konča v peči.
Njegovo sonce seva iz kamina,
poslušča človek pesem velikana,
razcepljenega na polena.

November za ljubezen

November oba imava rada!
Minevanje in up sta strast narave.
Na štafelaju sivo platno,
v zamahu čopiča telesi v barvah ...

Koži raztopila je ljubezen;
objemata se, rasteta v možgane,
prepletajo se misli nezavedne,
iz njih cvetijo vrtnice in pesmi.

Nore definicije o ljubezni

Ljubezen je kača,
ki požira z očmi,
da miš konča v objemu.

Ljubezen je magma,
ki počí v lavo,
da ogenj v kamnu najde svoj hlad.

Ljubezen je Zemlja,
ki daje nam nedra,
da kujemo upe in strupe.

Marko Vitas

Muza

*Čakam na peronu vlak,
ki morda nikdar ne pride.
Naslikal bi najlepšo muzo,
brzita mimobežna vlaka,
pisk lokomotive, zveni, zveni ...
zveni... ... izzveni ... zamre.*

Fanfest 4

Marko Vitas

Celjska kulturnica, 26. 9. 2020

**Glasbena
šola Celje**

110 let

JAVNEGA GLASBENEGA
ŠOLSTVA V CELJU

Branko Zupanc

Celje (iz knjige Spomini med bršljanom)

*Samoten jezdec v tihi noči,
spremljajo ga mesec, zvezde,
truden bliža se prepereli koči,
išče sled do ozke ceste.*

Pod Okrešljem po prepadni steni
slap Rinka v globočino pada;
nad njim vršaci v svit megleni
rišejo se kot kaskada.

V neskončnih kapljicah pršečih
in v siju mavrice z bleščavo
zliva v potok se šumeči,
da spenjen zapusti Solčavo.
Od tam naprej že skoraj večno
Savinja bistra žubori,
kjer mesto Celje dvatisočletno
več sto tisoč dni stoji.

Nad njim so sive razvaline,
 še vedno trdna *festunga* stoji,
 pod njo pa mesto iz davnine
 raste v dalj in v nove dni.

Od prvih kapelj pod Okrešljem
 nosi reka starodavni čas;
 izpod planin, poraslih z vresjem
 v poletne dni in zimski mraz.

Rimske legije so skozi mesto
 šle na sever, jug in vzhod ...
 Legionarji in meščani
 bili so v njem in šli od tod.

Šle so horte skozi mesto
 s kopji, meči v rokah;
 služile cesarjem zvesto,
 zdaj od njih je le še prah.
 Večno stalo boš mesto Celje,
 bilo si nekdaj druga Troja;
 pod cesarjem noriško ozemlje,
 v njem bila je slava tvoja.

Kot Keleia, Claudia Celeia,
 Cilia, Cylie, Zily, Cilli ...
 Mogočna starodavna epopeja,
 tisoči so v tebi sled pustili.

V rimskem Noriku si vstalo,
 se dvignilo v antični svet,
 v stoletjih burni čas kovalo,
 ki je med hribi in Savinjo ujet.

V sebi nosiš starodavne sanje,
prenašaš breme davnih let,
kot spomin na dni nekdanje
nam pustiš v zemlji sled.
Rodovi mnogi v tebi so bili
od antike skozi srednji vek;
kot slutnje v novembrski megli
še vedno tavajo, ko pada sneg.

Kaj je svetá v kamnih starih
in časa davnega v njih!
Míru, spokoja in let krvavih
v razpokah skrit je smeh in vzdih.

Prinesli so nam večnostni spomin,
kar ni strohnelo v brezčasni čas;
kar nista pogoltnila ogenj, dim,
zbledelo kot meglén obraz.

Celje, dom grofov, knezov,
sijaj treh zlatih zvezd!
Oklepov blišč in mečev vrezov
globokih tu in sredi tujih mest
Savinja, ki ob robu mesta
teče v dalj na jug v Savo,
še vedno Celju reka zvesta
v valovih skriva Celjskih slavo.

Vse dni, noči in tisoč let
so tu nekdANJI iz veka v vek;
njih duh in naših dedov sled
prekriva zemlja jih in sneg.

Ostale so stopinje skrite

Celjanov znanih nam v spomin,
s prahom davnih dni pokrite,
večne kot je večer Rim.

Na ulicah v večernem mraku
Fran Roš s Černejevo kramlja;
v mraku po kamnitem tlaku
senca Hohenwarterja je šla.

V majhno cerkev za kostanji
prišel je Trubar mašo pet;
stoji v spomin na čas nekdANJI
kip njegov že mnogo let.

Sedi na klopi v Mestnem
parku
Orožen s knjigo *Zgodovina
Celja*;
suho listje se nabira v jarku,
ko drevo spet barve menja.

Zvezde daljne se prižgite
v čast na njihov večni čas;
njih besede z vetrom poletite
čez dol Savinjsko in čez Kras.

Pred železniško postajo
sežem v roko Almi Karlin.
Misli v meni vztrepetajo:
»Odhaja nekam daleč, v Rim
...«

Na Trgu celjskih knezov
me pozdravi Josip Pelikan;
sedi na bronastem kolesu,
z rokó udarim v njegovo dlan.

Hej, mojster objektiva,
spet si med nami, lep pozdrav!
Podoba tvoja neminljiva
ostane večno, tako je prav!

Celje, preživelo ognje si in meče,
vzpon grofov Celjskih, njih zaton,
čas Habsburžanov, zarje rdeče,
žolnirje in muškete grom.

PROZA

Snežana Brumec

Trenutek

Moj oči je bil darilo. Mami Jožefi se je rodil na rojstni dan. Oče Jože mu je dal ime Jože. Ni bil samo rojstnodnevno darilo, svojim staršem je bil darilo vsaki dan, saj je bil idealen otrok.

Še ne enoleten je svoji mami rešil življenje. Rodil se je namreč leta 1942, med vojno. In nekega dne je ležal na postelji v spalnici, njegova mama pa je stala ob postelji. Zajokal je, zato se je mama sklonila nadenj in tisti trenutek je skozi okensko šipo priletel zablodel metek in se zaril v sliko nad posteljo, na mesto kjer je še trenutek pred tem imela mama glavo. Na sliki je bila Marija med angeli in lilijami. Metek je naredil luknjo v sliko in izbrisal lilijin cvet. Ko je oče postal fant, je krasno risal in sliko je popravil tako, da je luknjo zadelal z na novo narisanim cvetom.

Bil je lep, umirjen, bister, lepo vzgojen otrok. Spoštljiv in prijazen do vseh ljudi. Briljiral je v šoli, bil je ministrant, lepo je pel, lotil se je vsakega dela, vse ga je zanimalo, bil je zabaven in vsi so ga imeli radi. Že od malega si je znal zaslužiti denar z nabiranjem in sušenjem zelišč, in gozdnih sadežev.

Po osnovni šoli, ki jo je obiskoval v rodni Cerknici, se je vpisal v nižjo gimnazijo v Postojno. Takrat to ni bilo tako enostavno kot je danes. Da je prišel v šolo, je moral dnevno s kolesom prekolesariti približno pet kilometrov od Cerknice do Rakeka, od koder se je z vlakom odpeljal do Postojne. Zvečer je ponovil pot v obratni smeri in to vse šolsko leto, tudi pozimi. Seveda je koristno izkoristil tudi ta čas. S kolesarjenjem je krepil svoje telo, na vlaku pa je šahiral s svojim profesorjem fizike in ga redno premagoval. Tudi v gimnaziji je bil briljanten učenec, odličen matematik, nemščina in italijanščina pa sta mu šli kar sami v uho in jezik.

Biti idealen pa je seveda bilo tudi veliko psihično breme, tako zanj kot tudi za leto mlajšega brata Franceta, ki pa ni bil tako idealen, ampak samo normalen otrok. Težko psihično breme njegovo deško telo ni moglo prenašati. Uprlo se mu je z astmo in periodičnimi hudimi izbruhi nevrodermitisa. Zato je veliko časa preživel v bolnici v Ljubljani, toliko časa, da so ga tam že vsi poznali in se je v bolnici počutil, kot da je tam

doma. Tudi osebje ga je že imelo za svojega člana, zato je imel dostop do bolnišnične lekarne, kjer si je dnevno jemal potrebščine, da si je s predpisano kremo mazal obolelo kožo in si s povoji previjal kolena in komolce. Čas v bolnici si je krajšal s prebiranjem medicinskih strokovnih revij. Nekega dne je prebral prevod članka iz ameriške strokovne revije. Šlo je za razpravo o uspešnosti zdravljenja nevrodermitisa z deksametazonom. Sklenil je, da bo na sebi to preizkusil. V lekarni je poiskal ustrezno kremo in si začel desno notranjo stran kolena in komolca mazati z deksametazonom, levo pa s kremo, ki mu jo je predpisal zdravnik. Seveda se mu je stanje na desni strani v primerjavo z levo začelo hitro izboljševati, kar je opazil tudi zdravnik. Zakaj je temu tako pa mu ni nikoli razkril. In še danes se čudim zakaj ne. Tudi ko sem ga vprašala, mi tega ni znal ali ni hotel pojasniti.

Nekako v tistem času je dozorela tudi njegova odločitev, da bo postal zdravnik. In prvič se je zgodilo nekaj v nasprotju z željami njegove mame. Bila je namreč zelo pripadna cerkvi in na njeni vrednostni lestvici so najvišje kotirali duhovniki. Seveda je želela, da bi bil tudi njen ponos, njen prvorojeni sin, duhovnik. Ampak moj oči je bil pri tej odločitvi neomajen. Vedno je že vnaprej uganil mamine želje in še preden se jih je zavedla, jih je že uresničil. Pri izbiri poklica pa je bil trd in neizproslen. Pomagala niso niti mamina moledovanja, niti ukazi. Hvala Bogu! Sem mu hvaležna, saj je s to svojo odločnostjo omogočil, da sem sploh spoznala ta svet.

Študiral je v Ljubljani in kot toliko drugih, je bil iskreno hvaležen Oražnu, da so študenti medicine lahko brezplačno stanovali v domu, ki ga je zapustil v ta namen. Takrat denarja ni bilo veliko. Tudi za študente ne. Prav tako hrane ni bilo na pretek. Ko je študiral za izpite, si je kupoval danes že legendarne Kraševe bonbone 505 s črto, ki so s svojim sladkorjem poganjali njegove možgane, da so snov točno in hitreje zapisovali. Ko je bil najbolj lačen, se je usedel na vlak, s vsejugoslovansko brezplačno vozovnico sina železničarja v žepu, šel za par dni v Tepanje k sorodnikom, ki so imeli tam gostilno in se do sitega najedel pohanih pišk. Ob rezanju bedrc se je učil anatomijo tudi praktično in se več kot sit vrnil v Ljubljano. Študiral je redno in brez težav naredil PAFI-ja, ki je že takrat veljal za najtežji izpit na medicini. Mislim, da je to kratica za patološko fiziologijo

in še v mojih mlajših letih so vsi študentje govorili o PAFI-ju na medicini kot selektivnem predmetu.

Oči je o svojih študentskih letih vedno govoril z žarom v očeh. »Smo orng afne guncal po Lublan,» je imel navado reči, čeprav seveda takrat še ni bilo niti računalnikov, niti elektronskih afen kot jih poznamo danes, ampak je imel v mislih to, kar so afne najprej bile.

Stanujoč v Ljubljani, stran od doma, se je sprostil in si s svojimi talenti ustvaril širok krog prijateljev. Dobil je vzdevek Jusuf. Seveda je spet bil najboljši: v šahu, taroku, remiju, poznal je besedila vseh slovenskih pesmi, ki so jih v družbi prepevali, vedno je znal najti in na pamet odrecitirati trenutku primerno Prešernovo pesem, na kakšnih zabavah pa tudi tiste Prešernove, o katerih se nismo učili v šoli, niso bile nikoli zbrane v knjigi, vsi Slovenci pa smo že slišali zanje. Nekoč sem videla pri prijatelju tudi fotokopijo tipkopisa, v katerem je bilo nekaj teh pesmi, če bi me pa zanimale, bi jih verjetno danes našla kje pri stričku Googleu. Znal je recitirati tudi vse druge slovenske pesnike, a Prešeren mu je bil najljubši, zato je bil tudi dnevno na njegovem repertoarju. In kakšni moški so všeč nam, ženskam? Točno taki, kot je bil moj oči: lep, razgledan, zabaven, na poti k diplomi iz medicine, ki je začrtovala lepo prihodnost. Zato se sploh ne čudim, da je bil všeč tudi moji mami.

In tako sem nekje proti koncu njegovega študija nastala jaz. Večkrat sem slišala, da je to za očija predstavljalo neizmerno veselje. To mi je povedal tudi sam, da si je v nasprotju s takratno večino želel hčerko. Ta dogodek pa je bil drugi šok, ki ga je pripravil svoji mami, ki se še vedno ni sprijaznila, da njen sin ne bo duhovnik. S tem dogodkom ji je razblinil še zadnje upanje. Moja mama mi je nekoč povedala, da jo je novica za tri dni prikovala v posteljo, češ da je hudo bolna, ampak po treh dneh je vstala in se začela veseliti prihoda vnuka. O čem je le razmišljala te tri dni v postelji? Vsekakor se je spravila z Bogom v tem, da njen idealni sin ne bo nikoli duhovnik. Mogoče jo je iz postelje potegnila misel, da bo zdravil telo, ne dušo. Starša sta se poročila v Ljubljani, 27. aprila 1963. Naslednje leto je ta dan postal praznik, dan OF, danes dan boja proti okupatorju.

Istega leta kot sta se poročila starša, sem se rodila jaz. Na noč čarovnic, svetovni dan varčevanja, dan reformacije, zadnjega oktobra. En dan pred

takratnim dnevom mrtvih, danes dnevom spomina na mrtve. Oči mi je velikokrat razlagal, da so takrat na grobove nosili samo krizanteme, zato je obredel vse cvetličarne v Ljubljani, da je le našel v eni nageljne, ki jih je nesel v znak hvaležnosti moji mami v porodnišnico. Ja, v znak hvaležnosti. Bil je neizmerno hvaležen za vse, kar se mu je v življenju dogajalo. Hvaležen za ženo in hčero, za vsak nov dan, ki ga je doživel.

Ko je oči diplomiral in opravil staž, je bil pripravljen, da začne samostojno opravljati delo zdravnika. V rodni Cerknici ni bilo prostora, novega zdravnika pa so iskali v Juršincih in Rušah. Zaradi njegove astme so seveda Ruše odpadle, zato se je z vsem svojim premoženjem preselil na drug konec Slovenije, kjer ga je čakalo stanovanje v bloku in ambulanta. Juršinci so bili mala vas pri Ptujju, katere center je tvorila cerkev, šola, mali blok s stanovanji za policaja, učitelja, poštarja in zdravnika, gostilna in vaško pokopališče. Moj oči je seveda takoj pobral vse simpatije vaščanov, ki so, če je bilo potrebno ali pa tudi ne, drli v ordinacijo gledat mladega zdravnika. Čeprav je bil zdravnik začetnik, z njim čudno, notranjsko govorico, ki je pripeljala tudi do kakšnega smešnega dogodka, so mu popolnoma zaupali. Eden izmed prvih pacientov, ki so obiskali njegovo ordinacijo, je bil kmet Franc. Imel je bolečine v hrbtu. Oči mu je svetoval, naj spi na čimbolj trdi podlagi, najraje na dilah, pri čemer je mislil na deske, ki so se takrat uporabljale za posteljno dno pod vzmetnico. Franc ga je začudeno pogledal in odšel. Čez kakšen teden je prišel na kontrolo in potožil, da bolečin v hrbtenici sicer nima več, je pa vse noči zmrzoval, ker je na dilah tako ledeno mrzlo, postelje pa niso mogli spraviti gor. Oči ga je začudeno vprašal kaj zanj pomenijo dile, pa mu je Franc še bolj začuden pojasnil, da je to seveda podstrešje. In ko sta razjasnila nesporazum, sta se krohotala od smeha. V trenutku se je razvedelo po vasi, zakaj se krohotata in z njima se je krohotala cela vas. Od takrat naprej so vsi v Juršincih vedeli, da dila na Notranjskem pomeni deska.

Bili smo srečna mlada družina, imeli smo se neizmerno radi in rada nas je imela vsa vas. Doktorjevi grejo so šepetali, nas pozdravljali in se nam smehljali, oči pa jih je poimensko nagovarjal in jih spraševal o vsakdanjostih. Ves njegov prosti čas je posvetil naši družinici. Hodila sva nabirati zvončke, učil me je pihati v trobentice, skupaj sva opazovala živali

in rastline, učil me je njihova imena. Najraje sva se zadrževala ob potoku. Iz obrežnih lesk mi je delal mlinčke na vodo, skupaj sva delala ladjice iz papirja in jih spuščala po potoku. Potok je imel mehko glineno dno, zato sva z bosimi nogami bredla po njem in iz dna pobirala kose gline iz katere sva delala kipece, ki sva jih sušila na soncu. Včasih sva se z glino tudi namazala po obrazu in se popackala po obleki. Takrat se je mami jezila na naju. Z očijem sva se v tem primeru samo zarotniško spogledovala in se pustila oštevati.

Popoldan, ob sobotah in nedeljah, je delal hišne obiske. Takrat so se zdravniki na hišne obiske vozili sami in niso imeli svojega šoferja, zato sem v lepem vremenu smela z njim. V avtu mi je razlagal o vaseh, po katerih sva se vozila, o družinah, h katerim sva bila namenjena in o imenih otrok, ki jih imajo. Medtem, ko je šel v hišo pregledat bolnika, sem morala počakati zunaj in vedno so se mi zunaj pridružili domači, ki so se v tem času pogovarjali z menoj. Nekoč mi je povedal, da se z odraslim pacientom najraje pogovori in ga pregleda sam, ne da bi bila naokrog zbrana vsa njegova družina, saj v primeru, da ga vsi poslušajo, pacient ne pove vsega ali zadevo malo priredi. Njegova taktika je bila, da se je že pri vходу pogovoril z zdravim družinskim članom, ki ga je sprejel in ga na poti do bolnika povprašal kakšne bolezenske znake ima pacient, potem sem mu pa prišla zelo prav kot izgovor, da je rekel, naj gredo malo pogledat ven, njegovo hčero in tako ostal sam s pacientom. Na hišnih obiskih sva marsikaj skupaj doživela. Najbolj sem si zapomnila hišnega obiska pri lastniku gostilne. Vstopila sva v prazno gostilno in za šankom je pospravljala njegova žena. Oči jo je poprosil, naj ga odpelje k bolniku in se potem vrne in popazi name. Ko sta odšla se je nekaj premaknilo na klopi. Pristopila sem in zagledala sveženj, pokrit z dekico. Na klopi je bil pravi dojenček! Takrat se je vrnila gostilničarjeva žena in ugotovila, da so starši, ki so prišli iz bližnje cerkve proslavit krst svojega otroka, novokrščenca pozabili v gostilni na klopi in odšli domov. Seveda sva ga z očijem odpeljala k njim domov. Jaz sem ga smela vso pot držati v naročju. Bila sem namreč njegova Sneži, zanesljiva in vredna zaupanja.

V vsem mojem otroštvu me je samo enkrat prizadel. To je bilo takrat, ko sem bila že tolikšna, da sem se lahko igrala z drugimi otroki pred

blokom. Nekoč je nekdo iz moje družbe predlagal, da bi odšli proti pokopališču, kjer ob cesti rastejo grmi s sladkimi temno modrimi jagodami. Seveda smo bili vsi navdušeni in domov sem prišla s temno modrimi zobmi, okoli ust umazana in po obleki popackana s temno modrim sokom sladkih drobčkanih jagod. Ko me je oči zagledal, je nastal vihar. Spačil se mu je obraz, skočil je k meni, me grobo stresel za ramena in zavpil: "Kaj in kdaj si jedla?" Presenečena nad njegovo grobstvo sem zajokala in med hlipanjem nisem mogla izustiti niti besede. Natočil je kozarec vode, v njem raztopil veliko žlico soli in me za roko potegnil na stranišče. Osorno mi je zaukazal spiti slano vodo. Na njegovem obrazu sem videla, da ni heca in poslušno dvignila kozarec k ustom. Že po prvem požirku mi je obrnilo želodec in zbruhala sem vso temno modro kašo sladkih jagod, pa še celotno kosilo povrhu. Ko je to videl, je spet postal moj stari oči.

Naslednji dan sem mu pokazala, s katerega grma smo jedli jagode. Bil je bezeg. Povedal mi je, da si je mislil, da smo jedli bezgove jagode, da niso strupene, ampak da ni mogel tvegati in čakati na reakcijo mojega telesa, ker so takrat zorele tudi neke druge temno modre jagodke, ki so strupene. Vem, da se je ustrašil zame, zato je tako odreagiral. Dogodek se mi je globoko vtisnil v spomin in še danes sem pretirano previdna pri uživanju hrane, ki jo ne poznam. Najraje jo sploh ne poskusim, strožji fižol, ki ima nek termolabilen alkaloid ponavadi razkuham in vsako leto znova naberem na Konjiški gori čemaž, ki smrdi po česnu tako, da si zatiskam nos, pa ga po prihodu domov vseeno vedno znova zavržem, ko se spomnim dogodka in se ustrašim zamenjave s šmarnicami.

Nekoč sem mu povedala, kakšen strah mi je povzročil dogodek. Odgovoril mi je, da je vsaka stvar za nekaj dobra in mogoče mi je bilo namenjeno, da bi se kdaj s čim zastрупila, zdaj pa zna moja previdnost to preprečiti.

V vsem mojem otroštvu sem samo enkrat jaz prizadela njega. Bilo je v času Miklavža, ki mi je ponavadi pustil v kuhinji na mizi pisano zavita darila. Tisto leto mi je oči prinesel en zavoje v sobo in to zjutraj, takoj ko je zaslišal, da sem se zbudila. Vsedel se je na posteljo in mi pričakujoče pomolil darilo. Odvila sem ga in notri so bile debele smučarske španarce. Tako smo rekli hlačam, ki so imele na hlačnice pritrjen širok elastični trak,

ki je objel podplat s spodnje strani in držal hlačnice v čevljih. »Nočem hlač, kiklco bi imela,« sem zavpila in prestregla njegov pogled ravno v trenutku, ko je na njegovem obrazu ugasnil pričakujoč žar na obrazu. Takšen izraz na obrazu je morala imeti Cankarjeva mati, ko je njen sin zavrnil skodelico kave. »Sem mislil, da boš vesela, ker bi te rad naučil smučat in za smučanje potrebuješ takšne tople hlače,« mi je rekel in odšel iz sobe.

Tisti dan mi ni bilo do smeha in govorjenja. Očiju sem se ves dan izogibala. Šele zvečer, ko mi je prišla mami dati lubčka za lahko noč, sem se lahko zjokala in jo prosila naj pove očiju, da se veselim učenja smučanja in da sem vesela, da me v debelih hlačah ne bo zeblo. Sama mu namreč tega nisem bila sposobna povedati. Kasneje, ko so prijateljice občudovale moje smučarske hlače, ki se jih v Sloveniji še sploh ni dalo kupiti, sem jim z bolečino v srcu razlagala, da mi je točno take, kot sem si jih želela, prinesel Miklavž iz Trsta. In da je Trst veliko mesto v Italiji, kjer tudi znajo slovensko in kjer je veliko trgovin, tako da tam rada nakupujeta Miklavž in Dedek Mraz.

Zrasla sem v osebo, ki neprizanesljivo iskreno pove vse kar misli, samo pri prejemanju daril imam filter, narejen iz očijevega ugaslega žara na obrazu.

Moj oči te je včasih gledal in poslušal, videl in slišal te pa ni. Poznala sem te njegove trenutke odsotnosti, ko se je ukvarjal z nekimi svojimi mislimi. Ko sem prvič opazila ta njegov odsoten pogled, sem začudeno pogledala mami, ki mi je samo zašepetala: »Premleva.« Kar dolgo sem premlevala to besedo in kar nekajkrat sem jo morala slišati v različnih besednih zvezah, preden sem doumela njen pomen. Mami ga je ob takih priložnostih pustila pri miru. Ko je nehal premlevati, se je normalno vključil nazaj v vsakdanjosti, ali pa načel kakšno temo, o kateri je pred tem premleval. Med to njegovo odsotnostjo sem vedno po izrazu njegovega obraza poskusila uganiti, o čem premleva. Njegov izraz na obrazu namreč nikoli ni mogel nič skriti. Če je bil jezen ali žalosten, se je lahko še tako trudil, da tega ne bi pokazal, pa smo vsi vedeli, kako je z njim. Nekoč se mu je po posebej dolgem mletju razsvetlil obraz, zagledal me je in rekel: »Dobila boš bratca ali sestrico.« In že čez nekaj mesecev je oči dobesedno privriskal domov in že pri vratih zavpil: »Fantička smo dobili, greva ga pogledat.«

Naložil me je v avto in v porodnišnici smo se veselili novega družinskega člana, ga božali in pestovali. Od začetka sem se malo kisko držala, saj se mi je zdel moj novorojeni bratec grd, vijoličnordeč, pa še jokal je na ves glas. Poleg tega sta mu dala ime, ki si ga nikakor nisem mogla zapomniti. Naj sem še tako brskala po spominu, nihče in prav nihče od mojih poznanih ni imel niti približno tako čudnega imena. Oči je uganil moje skrbi in me potolažil, da so vsi novorojenčki takšni, vijoličnordeči, da bo dobil normalno barvo, njegovo ime pa si bom do naslednjič, ko ga bom videla, zagotovo zapomnila. In res mi je na poti iz porodnišnice domov razlagal o Svarunu, bogu in starosti Slovanov iz knjige Pod svobodnim soncem. Naslednji dan sem svoje prijateljice že podučevala, kako je ime mojemu malemu bratcu in od kje izvira njegovo ime. Kako je grd, pa sem raje zamolčala.

Naša mlada štiričlanska družinica je uživala v srečnem družinskem življenju na podeželju, ko je oči prejel klic iz Ptuja, da ga potrebujejo v tamkajšnjem zdravstvenem domu. Spakirali smo naše imetje v škatle, naložili so jih na tovornjak, oči je vzel svojo zdravniško torbo, mami je vzela Svaruna, jaz sem vzela svojega dojenčka, vsedli smo se v avto in odpeljali za tovornjakom v naše novo stanovanje na Ptuju.

Oči je bil popolnoma predan svojemu poklicu. Na Ptuju je začel delati v splošni ambulanti, delal je hišne obiske na katere ga je vozil šofer, začel je opravljati nočna dežurstva, delal je v popoldanskem otroškem dispanzerju, postal je aktiven na Rdečem križu, predaval je prvo pomoč, spolno vzgojo za mladostnike in skrbel za zdravstveno preventivo ptujskih otrok in šolarjev. Obveznosti je imel veliko in očija mi je začela krasti najprej njegova služba in kasneje še njegovi znanci. Popoldan je ponavadi zvonil telefon, želeli so očija in če ga ni bilo doma so hoteli vedeti, kdaj pride. Če je bil doma, so prišli takoj, če ne, takrat ko se je vrnil. Včasih so ga celo čakali zunaj, pred blokom. Prihajali so s svojimi težavami in boleznimi, pripeljali so prijatelje od znancev in znanke od prijateljev, pa znanke od prijateljevih prijateljev. In kmalu smo imeli kakšnega resničnega ali namišljenega bolnika doma skoraj vsaki dan. Zgradili smo hišo in da bi vsaj malo povečal količino našega skupno preživetega prostega časa, v novi

hiši ni želel imeti telefona. Ni nam kaj dosti pomagalo. Sedaj so prihajali z avtomobili, nenajavljeni, na slepo. Kadar je bil doma, si je za vsakega vzela čas. Nikoli, ampak res prav nikoli, ni pokazal nejevolje ali nestrpnosti do nikogar, ki nam je pozvonil pri vratih. Vedno znova sem ga občudovala, kako je obiskovalcu po napornem dnevu v službi z empatijo postavljala vprašanja o njegovem počutju in stanju. Ni mu bilo škoda časa, da je vprašal še tako nepomembno stvar in ušla mu ni nobena podrobnost. Večkrat se mi je pohvalil, da je odlični diagnostik, to pa pripisuje dejstvu, da diagnosticira s pomočjo obsežnega znanja, vseh svojih čutov, izkušnjami in intuicijo.

Oči je bil popolnoma predan svoji družini. Naši redki, skupaj preživeti trenutki so bili dragoceni in neprecenljivi. S Svarunom sva željno vpijala vse, kar je rekel in naredil. V toplih mesecih smo skupaj urejali okolico hiše. Razlagal nama je, da je forzicija okrasni grm, ki zacveti rumeno zelo zgodaj spomladi, takoj za drenom, zato jo enostavno moraš imeti na vrtu. Rekel je, da breze bolje rastejo v skupinah, zato smo pred hišo zasadili tri skupaj. Iz Notranjske smo nosili sadike teloha, njegove najljubše cvetlice in jih zasajali v vrtu. Razložil nama je kaj je to skalnjak, škarpa in pergola. Ko sva poznala že vsa slovenska in kar nekaj latinskih imen rastlin okoli hiše, je bil čas za nov projekt. Lotili smo se gobarjenja. Oči je kupil knjigo z naslovom *Gobe* in z majhno košaro smo začeli hoditi v bližnji gozd. Doma se je vsedel za mizo, listal po knjigi, si ogledoval gobe, jih malo odlomil, z žepnim nožkom strgal po površini, odgriznil kakšen košček, ga povaljal po ustih in izpljunil. Včasih, ko ni bil prepričan, ali je goba res prava, jo je košček pojedel in čakal na reakcijo. Sčasoma smo postali pravi poznavalci. Poznali smo vse gobe, ki so rasle v bližnjem gozdu, njihova slovenska in latinska imena, kdaj in kje rastejo posamezne vrste, s katerimi in po katerih znakih jih lahko zamenjaš in kako pripravljene so najokusnejše. Iz gozda se nikoli nismo vrnili praznih rok. Gobe smo vlagali v kis, jih sušili in posušene mleli v prah z ročnim kavnim mlinčkom. Marele smo pohali, štorovke vlagali, dede sušili. Moja najljubša jed je bila kremna juha iz prahu vijoličaste koprenke. Ne zaradi okusa, ampak zaradi lepe vijolične barve. Svarun je imel najraje jurčke z jajci, oči pa surove ledenke v solati.

Pozimi smo igrali šah, remi in tarok. Vedno je igral resno in zavzeto,

nikoli nama ni namerno prepustil zmago, tako kot naredijo odrasli, ko igrajo z otroci. Kasneje, ko sva s Svarunom postala že zelo dobra in nama je uspelo tu pa tam zmagati, najpogosteje pri remiju, je nejevoljno godrnjal, midva s Svarunom pa sva se zadovoljno muzala. Oči je najraje jedel meso, pil kavo in kadil. Ni je tice do prasice je bila njegova priljubljena fraza, ko ga je mami spraševala ali bi raje pohane perutničke ali puranji zrezek. Njegova najljubša jed je bil naravni zrezek. Imel je premalo kisline zato je dolga leta jedel rumene tabletko Acynorm, ni pil mleka in nikoli ni jedel nič sladkega. Edina sladica, ki si jo je občasno zaželel, je bil limonin sladoled. Pil je veliko kave, najraje turško, brez mleka. Bil je hud astmatik in strasten kadilec. Stalno se je zahvaljeval tistemu, ki je pogruntal pumpico z Ventolynom, ker mu je v trenutku ublažila astmatski napad. Pumpica je bila poleg njegove zdravniške torbe njegov štiriindvajseturni spremljevalec.

Oči ni bil narejen za ta svet. Vse posle z denarjem je prepustil mami. Pomembno mu je bilo samo, da je imel vedno nekaj gotovine v denarnici, če bi moral slučajno kje kaj plačati. Na svojem bančnem računu je imel vedno vsaj dve zadnji plači, da se je počutil varnega. Nakupovanje ga je spravljalo v obup, v kabino za pomerjanje ga je bilo nemogoče spraviti, zato mu je mami nosila oblačila domov, da jih je poskusil doma. Kadar smo šli po nakupih v Avstrijo, nas je odložil pred trgovinami, šel v kakšen lokal in tam prebiral časopis, jedel frankfurterce in pil kavo. V Italiji je ponovil enako, samo frankfurterce je zamenjal za *hot dog*.

Za vsako navadno delo je bil izredno neroden. Dvakrat se je resno poškodoval in obakrat sva bila sama doma. Prvič je kosil travo okoli hiše in si po nesreči potegnil kosilnico na desno nogo. Klina mu je uničila čevelj in razmesarila palec. Drugič se je zgodilo, ko je v kopalnici rezal ogledalo. Zarezal je po njem in po nerodnosti mu je roka zdrknila ob rob ogledala. Imel je smolo in si prerezal arterijo. V trenutku, ko mu je utripnilo srce, je špricnila kri v obliki vrelca v zrak. Pograbil je brisačo in si pritisnil na rano, zavpil mi je, naj grem po prvi pomoč. Stekla sem v njegovo zdravniško torbo po dva prva pomoča in ju izvlekla iz papirja, da si ju je pritisnil na rano. Sesedla sem se šele takrat, ko ga je odpeljal rešilec.

Smrt je imel za del življenja. V trenutku, ko se rodiš, se začneš starati in stopiš na pot, ki se konča s smrtjo, je imel navado reči. Med opravljanjem

hišnih obiskov, je opravljal tudi mrliške ogledе. Vsakega si je zapomnil. Ne vem, kateri po vrsti je bil njegov zadnji, jaz se kot najvišje spomnim številke 87. Smrti je lepil razne pridevnike. Huda, prehitra, nesrečna ... Vse sem nekako razumela do takrat, ko je smrti prilepil pridevnik lepa. To se je zgodilo na nek sončen pomladen dan. Prišel je domov in mi povedal, da je videl takšno lepo smrt, ki si jo želi tudi sam. Bil je na mrliškem ogledu starejše ženice, ki je po kosilu pospravila, si skuhala kavo, se usedla na klop pred hišo in med srebanjem kave jo je zadela kap. Skodelica ji je padla iz rok in se razbila, omahnila je na mizo in bila je v trenutku mrtva. »Kakšna lepa smrt,« je zaključil. Čudno sem ga pogledala, ker kot otrok še nisem razumela, da je smrt lahko tudi lepa. To sem dojela šele kot odrasla oseba.

V tistih časih si moral biti pravilno opredeljen, da si napreduješ v službi. Očiju so ponujali mesto predstojnika, če bi se včlanil v edino stranko, ki je takrat obstajala, pa je ponudbo brez razmisleka zavrnil z besedami: »Nikoli ne bi pristal na strokovno službo, za katero mora biti izpolnjen nek politični pogoj. Članstvo v stranki je stvar prepričanja in človek mora živeti svoje prepričanje, ne pa da ga mora deklarirati zato, da bi nekaj dobil. In kdor je načelen, svoje prepričanje tudi živi.« In vsi smo vedeli, da je načelnost visoko na njegovi vrednostni lestvici. Bila je samo kakšno mesto za družino, ki je bila zagotovo njegova najvišja vrednota. Verjetno starši s svojim zgledom in vzgojo odločilno vplivajo na oblikovanje vrednot otroka in oči je nama s Svarunom postavil družino na prvo mesto najine lestvice. Žal sem se tega zavedla komaj v odrasli dobi.

Oči se je stalno izpopolnjeval v svojem strokovnem znanju, dolgo pa se ni mogel odločiti za opravljanje specializacije. Glavni razlog je bil, da bi specializacijo moral opravljati v Ljubljani in nikakor ni želel biti ločen od nas. Vendar - kar se mora, se mora (v tem primeru ni držal izrek naših južnih bratov *što se mora nije teško*), in odločil se je za specializacijo iz šolske medicine. Takrat sem ravno prihajala v puberteto in delno mi je prišlo prav, da je pol moje kontrole odpadlo. Poleg tega je bil moja slaba vest in pri divjanju najstniških hormonov je počutje veliko boljše, če je tvoja slaba vest 150 kilometrov stran. Oči je bil med tednom v Ljubljani, čez vikend pa doma. Mami se je začela družiti s prijateljicami in hoditi po

prireditvah. Moj brat Svarun, ki je bil sonček že kot otrok, pa je imel stalno natrpan urnik z raznimi fantovskimi zadevami. Zdaj vem, da smo se neskončno pogrešali, vsi smo se pa delali, kot da je vse v redu. Bili smo najsrečnejša in najbolj normalna družina, kar sem jih spoznala v svojem življenju. Oči in mami sta se imela rada, midva z bratom se imava rada in rada sva imela oba svoja starša. Mami in jaz se nisva zavedali, da je to, kar imamo, nekaj dragocenega in izjemnega, živeli sva v prepričanju, da je družinsko življenje vedno in v vsakem primeru srečno. Bili sva razvajeni od sreče in razumevanja, ker nasprotja od enega in drugega sploh nisva poznali. Mami se je v času osamljenosti zaljubila in se pustila norosti zaljubljenosti zapeljati, da je želela razdreti naš blagor. Ko se je oči pripravljala na specialistični izpit, mu je sporočila svojo željo, da bi se ločila. Oči in Svarun sta se upirala, se čudila, nista razumela. In takrat se je oči oprijel zadnje bilke, mene, njegove Sneži. Bilo je včeraj, ko sva molče sedela na terasi, on strt in zaskrbljen, jaz v najstniški izgubljenosti in upor. Pogledal me je in tiho rekel: »Sneži, kaj pa ti praviš na to, da se bova z mami ločila?« In v tistem trenutku je iz mene odgovoril kruti, neznani brezbriznež, hudobnež, ki mi je zavalil kamen na moje srce, kamen, ki me pritiska in tišči, mi ne da dihati in me bo rezal pri srcu za večno. Rekel je: »Vseeno mi je.«

Na to ni bilo več kaj reči, vzel je svojo diplomu in odšel skozi vrata naše hiše. V trenutku, ko je stopil skozi vrata, pa je velik del njega tudi umrl.

~ *** ~

Ljudmila Conradi

Prvo sveto obhajilo

Katjina sošolka Ivanka, ki je nosila v kitki spletene svoje črne, zelo rahlo kodraste lase, je imela dve sestri, starejšo Marijo in mlajšo Milko. K nedeljski maši na Slivnico so vedno hodile skupaj po velikosti od največje do najmanjše. Katja ni vedela in razumela, zakaj je bila Ivanka njena prijateljica. Morda je čutila, da je občudovala njene kitke, njene lepe obleke, njo in njeno prijetno bližino. Vedno je bila zelo prijazna in rada se je družila z njo. Pot iz šole jo je vodila v nasprotno smer od Katjine, zato nikoli nista šli iz šole domov skupaj. Tudi oblečena ni bila tako lepo kot ona. Je pa Ivanka večkrat poiskala Katjo in se z njo pogovarjala. A že takrat je opazila, da se med sabo družijo deklice iz bolj premožnih kmečkih družin, kamor ona ni spadala, zato nikoli sama ni silila v njeno bližino.

»Kaj, k prvemu obhajilu boš šla?« je v njenem vprašanju začutila veselje, resnično. Ivanka se nikoli ni pretvarjala in sprenevedala. V nepričakovanem vprašanju je čutila iskrenost, kot da bi vedela, da Katjino družino pesti vprašanje, kje dobiti belo obleko za to priložnost, pravzaprav denar zanjo.

»Jaz sem bila že lani. Če hočeš, ti lahko obleko posodim,« ji je ponudila.

»A res? Seveda, Ivanka, prosim.«

In tako se je zgodilo, da je dobila na posodo njeno prelepo belo obleko. Hišica Ivankine družine, Katja ji pravi hišica, ker je bila v primerjavi z drugimi hišami majhna in ljubka, je bila skoraj dva kilometra hoje oddaljena od gradu, kjer je stanovala Katjina družina. Ne spomni se, ali je šla sama po obleko k Ivanki ali ji jo je ona prinesla domov. Vesela pa je bila, saj je bila za prvo obhajilo z obleko preskrbljena, vse drugo ji je kupila mama.

Majsko nedeljsko jutro, ko je bilo v slivniški cerkvi napovedano prvo sveto obhajilo, je bilo sončno in svetlo, zrak pa čist, kot da bi ga predelali s filtrom. Rahlo vznemirjena je vstala celo uro prej, kot je bilo potrebno. Mama ji je nakodrala lase, takšna je bila na vasi navada za deklice, ki so šle k prvemu svetemu obhajilu. Ko se je pogledala v ogledalo, se ji je obraz

zdel tuj, a z nakodrano frizuro lep in občudovala se je. Kmalu je bila nared in odpravili so se od doma na pot, dolgo dobro uro hoda. Na levi jo je spremljala mama, na desni pa brat Pubi. Oče ni hodil v cerkev, a tudi ženi in otrokoma ni branil. Živel je v svojem svetu knjig, ki jih je ves svoj prosti čas prebiral.

Vzeli so pot pod noge in se skozi Orehovo in Hotinjo vas napotili k slivniški cerkvi, ki je bila tedaj obkrožena s številnimi prvoobhajanci s svečami v rokah, in njihovimi spremljevalci. Prišli so iz več vasi, kjer niso imeli cerkva. Upočasnili so korake in se ustavili pred cerkvijo med mnogimi neznanci. Katja je žarela od ponosa v prelepi Ivankini obleki in gledala, kakšne obleke imajo druge deklice. Naenkrat pa so se pred njimi obstale tri 'stopničke': Marija, Ivanka in Milka. Nasmejane so jih pozdravile in Mariji so se oči ustavile na obleki: »Kako pa si to oblekla? Kar imaš spredaj, bi moralo biti zadaj!« Z veselega obraza ji je ušel dobrohoten nasmešek. »A nič za to, tudi tako ne zgleda slabo.«

Kljub nenamerni kritiki prisrčni kritiki je Katjo zalila rdečica, presunilo jo je neprijetno spoznanje, da si ni znala prav obleči obleke. Najraje bi se pogreznila v zemljo, tako ji je bilo nerodno pred Ivanko in njenima sestrama. Kako naj bi vedela, kaj je spredaj? Zanj, dvanajstletno deklico, ni bilo nič narobe, s pravo lahkoto je oblekico oblekla in jo nosila, ne da bi vedela in se zavedala, da je to, kar bi moralo biti spredaj, zdaj zadaj in obratno. Ivanka in njeni sestrici so se veselo nasmejane odpravile dalje, Katji pa ni bilo do smeha in veselje do prvega svetega obhajila je dobilo grenak priokus in je zamrlo v njej. Kako je bilo pri maši in kaj jim je duhovnik govoril, ni vedela. Zdelo se ji je le, da jo zaradi narobe oblečene obleke vsi gledajo, čeprav ni bilo res. Nihče ni njene obleke niti pogledal, nihče niti opazil ni, kaj šele, da bi kaj pripomnil. Obhajilo v cerkvi je potekalo slovesno, a za Katjo je bilo le velika mora. Komaj je čakala, da se maša z obhajilom konča, da bo lahko šla domov in slekla obleko. Pot proti domu je bila dolga in se je neskončno vlekla in jo je utrujala. Razmišljala je le, kako se ji je moglo zgoditi, kar se je zgodilo. Soseba Mihlova jo je doma vprašala: »Kako je bilo v Slivnici?« Katja pa skozi solze ni mogla odgovoriti.

Ponoči je v spanju kričala: »Saj nisem vedela, kaj je spredaj!« Zbudila se je vsa potna in prestrašena ter stekla k mami v posteljo.

Še po dolgih letih ji je najbolj ostalo v spominu to, da je obleko oblekla narobe.

Ko je nekoč slučajno srečala Ivanko, si ni mogla kaj, da je ne bi spomnila na narobe oblečeno obleko. Začudeno jo je pogledala: »Tega se sploh ne spomnim!«

Marija Deželak

Ko lipa spregovori

Tisti dan, ko sem izvedela strašno novico, se mi je podrl svet. Vso veselje, vso skrito hrepenenje, prežeto z upanjem, ki me je vsa leta držalo pokonci, vse, prav vse, kar sem še živega nosila v sebi, se je tistega dne spremenilo v praznino. V nič. Pa tako lep dan je bil. Prvopomladni! Dišal je po travah, po zvončkih, narcisah in se iz ure v uro spreminjal v vonj in barve pomladi - tako zelene in sveže, tako prijetne in spokojne. Do koder je segel pogled - eno samo zeleno morje. In visoko na nebu sonce, ki je svoje tople žarke pošiljalo na zemljo, da jo pogreje in pripravi za setev. To je bil dan, ki se je vsakogar dotaknil.

Komaj sem čakala večera, da zapiha veter in da ji bom lahko povedala, kaj me čaka. Njej, moji zaupnici, moji stari, dobri prijateljici. Tudi ona je, tako kot jaz, pokončno stala ob domači hiši. Vsa leta, odkar so jo posadili, sva si bili dobri. Bila je približno mojih let, moje višine in enako kot jaz, je tudi ona predstavljala ponos svoje domačije. Samo tri smo še ostale na vasi, midve najbližje druga drugi, kot da sva v sorodu. Tretja, večja in starejša od naju, je rastle nekaj sto metrov stran, na drugem koncu vasi. Bila je bolj zadržana in nismo imele veliko stikov. Držala se je bolj ob strani, sama zase. Vsako leto je prva ozelenela in njene veje so bile bolj košate od najinih, bolj močne, bolj mogočne, bolj zdrave. Bila je na boljšem kraju kot midve. Imela je svoj mir.

Mir!? Že štirideset let nisem več vedela, kaj to je. Odkar so zgradili avtocesto in kasneje še zahodni priključek na naši strani, nisem več imela pravega miru in ne tistega zadovoljstva, kot nekdaj. Večni hrup avtomobilskih motorjev, ponoči še luči, ki so me vedno znova, ko sem že skoraj zaspala, osvetlile izza ovinka in smrad izpušnih plinov, ki je vsa leta sedal name - je naredil svoje.

Zbolela sem. Le kdo ne bi? Pred petnajstimi leti se je začelo, naskrivaj in počasi, postopoma. Domači dolgo niso zaznali, kaj mi je, zakaj postajam drugačna, spremenjena. Moji dragi domači! Vsa leta sem poslušala njihove pogovore za mizo pod menoj, kjer so sedeli na lesenih klopeh. Včasih še

pozno v noč, preden so odšli spat. Velika družina, z mnogimi obveznostmi in delom, ki je vedno znova priganjalo. Radi so prišli v mojo senco, v objem mojih sklonjenih vej in si odpočili od dela na zemlji. Vsa leta, vse generacije nekdanjega in tega časa. Mnogo vsega je bilo. Videti in slišati. Čutila sem z njimi, njihovo veselje in njihove skrbi. Oni so bili hvaležni meni, jaz njim. Oni meni za senco, jaz njim za družbo.

»Sto let bom letos stara!« pomislim. Lepa leta za človeka, visoka starost, a za lipo bi to moral biti najlepši čas. Poln modrosti in miru, spominov in izpolnjenih želja. Več sto let dočakajo nekatere, tiste žlahtne, trepžne, zdrave, močne, mogočne. »Žal ne spadam mednje«, me je presunilo žalostno spoznanje in čutila sem, kako je suha veja padla z mojega debla. Spet! Vedno več jih je bilo vsak dan na tleh in to je pričelo skrbeti tudi domače.

Posadil me je Martin, takratni gospodar, po končani prvi svetovni vojni, ko se je zdrav vrnil s fronte. V zahvalo za življenje, je takrat rekel. In za spomin nadaljnjim rodovom, ki bodo živeli tukaj in v njeni senci preživljali svoj čas.

In tako je tudi bilo. Ko sem zrastle, je pod njo postavil leseno klopcu, na kateri sta z ženo Tončko ob večerih skupaj posedala. In na tej klopci sta sedela tudi tistega žalostnega jesenskega dne, leta 1944, ko je Tončka na glas, s solznimi očmi, brala pismo njunega sina. Poslednje, ki sta ga prejela in ki ga je v njegovem imenu pisal njegov sotrpin, v bolnišnici, kjer je ležal težko ranjen, brez obeh nog. Komaj dvajset let mu je bilo, še dobro živeti ni začel, pa je usoda že naredila svoje. Nikoli se ni vrnil, ni preživel. Tam daleč, nekje na Poljskem, je pokopan, to je bilo vse, kar sta izvedela. »Prekleta vojna!« sem takrat prvič slišala gospodarja zakleti. Čutila sem težo njune bolečine, tudi meni je bilo hudo. Želela sem ju potolažiti, zato sem naslednje leto dala vse od sebe, da sem prva ozelenela in pognala svoje veje v višino, kolikor je šlo. Da sta lahko počivala in se hladila v mojem zelenem zavetju. Vsaj to sem jima lahko dala.

Čas je tekel dalje, prišli so novi gospodarji, drugi časi. Z leti sem postala prava krasotica, v ponos in veselje vsem, ki so si vzeli čas zame. Velika miza in udobne lesene klopi okoli nje so vabile od dela utrujene noge, da sedejo. Da se odpočijejo. Gospodinja je na mizo prinesla domačih jedi, gospodar iz kleti okusno vino in kmalu se je veseli družčini razvezal jezik. Tudi zapeli so večkrat, včasih pa je kdo še na ves glas zavriskal. To sem imela najraje. Takrat so moje veje kar same od sebe poskočile od navdušenja, tako lušno je bilo.

Kje je že vse to? Kam je odšlo veselje, smeh? Današnji mladi rod je tako resen. In samo hitijo. Nепrestano.

Zjutraj, ko se odpeljejo v službo, v šolo, v vrtec, me še pogleda nihče več. Nimajo časa, mudi se jim, pozni so že. Morali bi že biti tam. In ko pridejo domov je enako. Nič jim ne zavidam, tudi zamerim jim ne. Ni jim lahko.

Težko dočakam večer. Tema je že, ko končno zapiha veter. Sedaj ji lahko povem novico, si rečem in svojo stisko, svoj strah, potožim v njegovo tiho šumenje. Da jo ponese do nje, do sosednje lipe, tistih sto metrov. Povem, kaj sem slišala iz ust gospodinje. »Podreti me hočejo, posekati, ker se sušim. Ker so veje, ki padajo na tla, nevarne za otroke. Lahko katera pade komu na glavo.« »Le komu?« se vprašam. »Saj ni nikdar nikogar k meni!« To ji povem, svoji dragi prijateljici in jo zaprosim za pomoč, za tolažbo.

Kmalu dočakam odgovor. Pretresena je nad tem, kar sem ji povedala in težko ji je zame, pravi. Ne želi me izgubiti, saj sva kot sestri, skupaj sva gor rastle in enako usodo si deliva, že mnogo let. »Daj potrudi se še enkrat, saj znaš, saj zmoreš! Daj vse od sebe, zberi poslednje moči, boš videla, da bo šlo. Življenje je vendarle tako lepo, splača se vse narediti zanj! Držim pesti!«

Takšen je bil njen odgovor, njen nasvet.

Upoštevala sem ga. Vse tisto, kar mi je predlagala, sem si vzela k srcu. In šlo je. Počasi, a vztrajno, potrpežljivo, s poslednjimi močmi sem se zagrizla v delo. Z vsilo sem srkala moč iz zemlje, črpala zrak in ga

dodajala svojim koreninam, da so spet postale močne in trdne. In verjela v čudež. Da se bo zgodil!

Mesec dni pozneje

»Ne boš verjela, kaj sem pravkar opazil,« sem slišala moževe besede, ko je vstopil v kuhinjo. Ravno sem nama pripravljala zajtrk. Vprašujoče sem ga pogledala. »Lipa je pričela zeleneti, pa sem že mislil, da letos nič ne bo.« Hotela sem se še sama prepričati. Stopila sem iz hiše, naredila nekaj korakov po dvorišču in nemo obstala. Nisem mogla verjeti svojim očem. Naša draga domača lipa je čez noč postala zelena! Kot bi si odela najlepše ogrinjalo v rahlo zelenem odtenku letošnje čarobne pomladi. Moja odločitev, da jo bomo morali podreti, je bila v hipu pozabljena.

~ *** ~

Bojan Ekselenski

Darilo

Moja žena ima dolg vrat in žirafa s psihičnimi motnjami, konkretno z razcepljeno osebnostjo, bo odličen dar za osmi marec. Žal pa ne vem, kako naj nabavim takšno žirafa. Verjetno bi se morala zgoditi čarovnija. No, čarovnija je že to, da mi letos še ni namignila, katere uhane si želi in mi jih potem prepove kupiti. Po njenem je najlepši trenutek si nekaj zaželeli in potem hrepeneti do trenutka, ko ugotoviš, da tistega ne potrebuješ.

Razmišljal sem o izvedbi operacije žirafa. Resno sem pograbil idejo, ki se mi je utrnila v sanjah. Pregarjal me je klon tašče s sistemsko napako. Hvaljeni vsi svetniki, ker sem se nadloge rešil z budilko. Najprej sem poguglal. Seveda nisem imel sreče. Nihče ne prodaja žiraf, kaj šele takšne z razcepljeno osebnostjo. V naslednji fazi sem se posvetil iskanju nadomestka. Mogoče bi nabavil kakšno lutko.

Čas me je že priganjal. Šestega me je žena presenetila z vabilom na tortico. To se je zgodilo prvič v vsem veku zakonskega stana.

Pot do slaščičarne gre mimo draguljarne in po svoji navadi se je ustavila pred izložbo. Takoj sem vedel, kam mačka taco moli. Seveda sem se strinjal, kako čudoviti uhani so na tisti blazini. Ob pogledu na cenovni listek mi je srce zaigralo žalostinko.

Sedmega sem se moral odločiti. Tokrat me je v sanjah preganjala kar cela vojska klonov tašče. Kričale so ena čez drugo:

»Ti si moja lutka! Jaz sem tvoj gospodar, ti moja marioneta!«

Vse so imele enako sistemsko napako in znova me je odrešila budilka. Torej?

Sprejel sem skrajno pragmatično rešitev. Odšel sem v trgovino s plišastimi igračkami in tam našel celo vojsko različnih plišastih žiraf. Tudi lutke na vrvicah. Izbral sem takšno, ki je delovala malce psihično prizadeta, saj so umetne oči gledale nekako križem. Potem sem šel še v draguljarno, stisnil zobe ob občutku psihične bolečine ob cenovni nalepki in kupil uhane.

V noči na osmega sem imel mirne sanje. Nobenega napada tašč.

Vstal sem pred ženo in nastavil skoraj meter visoko plišasto žirafa z uhani za pekočo ceno.

Žena je ob pogledu vzkliknila:

»Joj! Kje si našel to plišasto lutko žirafe? Pa uhani? Kako to? Si oropal vojsko? Te je zadelo kaj psihičnega ali se je zgodila čarovnija?«

~ *** ~

V prodajalni urokov pred potekom roka trajanja

Moj delovni dan se je začel čisto običajno. Ob devetih sem odprl vrata, napis »zaprto« je preskočil na »odprto« in zatem sem popil jutranjo skodelico mleka. Tudi danes verjetno ne bo kaj veliko posla. Tako pač je v prodajalni urokov tik pred potekom roka trajanja. Če še ne veste, od dobaviteljev dobivam pravljичne uroke, ki so tik pred iztekom roka trajanja.

Mogoče tega ne veste - skoraj vsi uroki v klasičnih pravljicah trajajo natanko sto let od trenutka, ko jih pravljичni lik izvede. Običajno gre za čaravnice, kajti čarovnikov je presenetljivo malo. Včasih pomislim, da so pravljичarji predvsem ljudje s slabimi izkušnjami s taščami ali pa gre za frustracije zaradi neuslišanih ljubezni. Vsekakor se ženske ne smejo pritoževati glede spolnih kvot v svetu pravljичnega čarovništva.

Mogoče koga zanima, čemu sto let? Zakaj kakšen urok nima omejitve trajanja? Bom drugače vprašal – lahko kupite pralni stroj ali štedilnik z neomejenim rokom trajanja? Imate garancijsko dobo in dobo, ko proizvajalec zagotavlja rezervne dele. Rok trajanja je zato, da posel teče, da industrija ne odmre. Ljudje imajo delo, plačo in si lahko kupijo knjigo pravljic.

Kaj če bi se pravljica Trnuljčica končala, ko bi se Aurora nabodla? Vsi bi zaspali in game over. Zazijali bi od presenečenja – Kva dogaja?

Disney zagotovo ne bi posnel risanke s takšnim scenarijem in Angelina Jolie ne bi dobila vloge v sodobni predelavi ...

V sodobni industriji pravljичnih urokov je celo stoletje postalo predolga doba, kot se krajša recimo rok uporabe mobilnim telefonom. Stare Nokie so trajale tudi 10 let, novi pametnjakoviči pa so že po treh letih stare kripe z obiljem težav. Tudi industrija pravljичnih urokov želi svoj posel pohitriti. Pomislite ...

Trnuljčica se nabode, zaspi in iz rok ji pade mobilni telefon. Potem se zbudi čez sto let in ko zgrabi svoj telefon, ugotovi, da je neuporaben. Pomislite na njeno frustracijo, ker ne more šerati selfija svoje obuditve!

Kako je industrija ukrepala?

Skrajšuje rok trajanja urokov in skoraj ni več novih urokov pred iztekom roka trajanja, saj se večkrat zgodi, da jim še pred prvo uporabo poteče rok trajanja in so le neuporabna šara. To je zelo slabo za moj posel in že nekaj časa razmišljam o prestrukturiranju. Razmišljam o prodaji instant urokov v akcijskem pakiranju, nekakšnih »boosterjev«. Poskusil sem s prodajo podaljšane garancije za čarovniške metle, pa so se skoraj vse čaravnice modernizirale in za letenje uporabljajo naprednejše gospodinjske aparate.

V sodobnih pravljicah urok izrabijo v trenutku, ko ga naredijo. Pravljичni lik se odloči, zgrabi čarovnijo, jo vzame iz embalaže, nemudoma uporabi in že naslednji hip pričakuje končni učinek. Vsi hočejo učinek tukaj in zdaj. Čaravnice in čarovniki mečejo ognjene krogle, zamrzujejo, poplavlajo ali spreminjajo v prah. Vse manj pa je urokov s trajnejšim delovanjem. Vsak takšen urok je, v skladu z današnjo obsedenostjo z lepo embalažo, zapakiran v predimenzionirani, čeprav lični plastični škatli, ki jo ekološko neosveščeni čarovniki odvržejo na mestu uporabe.

Zaradi tega je vse polno prazne embalaže in domišljija pravljicarjev je dobesečno zasuta z odpadki.

V Čaronovicah sem prebral reportažo o ogromnih kupih smeti v pravljичni deželi.

Pomislite na čarovničino hišico iz pravljice Janko in Metka. Ste si? No, zdaj si zamislite, da namesto v gozdu stoji poleg deponije z odvrženo embalažo.

No, to bo dovolj za uvod.

Ravno sem hotel preveriti stanje zalog, ko zazvoni zvonček na vhodnih vratih. Vstopil je zgrbljen mož, zavit v dolg dežni plašč in pokrit s klobukom. S težkimi koraki se je približal pultu in hropeče vprašal: »Zanima me jabolčni urok Sneguljčice,« Po kratkem premoru je dodal: »Imel bi tistega, ki mu rok trajanja poteče čez pol leta.«

Odvrnil sem:

»Samo hipec, da pogledam, kako je z zalogo.«

Odprl sem knjigo na strani z urokom jabolka. Hitro sem preletel celo stran in moral sem ga razočarati:

»Žal nimam tega letnika. Imam pa v akciji takšnega, ki mu rok poteče čez tri mesece.«

Še preden sem nadaljeval s predstavitvijo, me je mož ogovoril:

»Tri? Nič dlje?«

Znova sem ga moral razočarati:

»Žal mi je gospod, zmanjkalo jih je, a novih zalog ni.«

»Kako to? Jabolčni urok je vendar tako pripraven!«

»Res mi je žal. Dostava klasičnih urokov je vse slabša. Saj poznate današnje pravljíčarje ...«

Mož je trpko vzdihnil:

»Pravljíčno deželo bodo zasuli s smetmi. Ravno zato potrebujem urok z malce daljšim časom trajanja. Tri mesece je prekratek čas. Kaj pa Urok kolovrata? Tudi ta lepo uspa.«

Izpod očal sem vprašal in poskusil poiskati možakarjeve oči, ki so ostale skrite izpod klobuka:

»Takšnega, ki mu poteče čez pol leta?«

Mož je prikimal.

Odprl sem stran v svoji knjigi zalog in novo razočaranje:

»Gospod, tudi teh nimam. Samo za mesec ali dva imam. Veste, v zadnjem mesecu sem jih prodal že vsaj sto, a dobav ni.«

Mož s klobukom je vzdihnil:

»Hvala za vaš trud. Kjer ni, še davčna ne vzame,« in odlomastil s težkimi koraki.

Komaj so se vrata zaprla, je vstopila zgrbljena ženica. Tudi njej nisem razbral obraza. Med hojo si je pomagala s palico.

Potrpežljivo sem čakal, da je najprej nekajkrat globoko zasopihala in zatem s počenim glasom vprašala:

»Urok čokoladne hišice bi imela.«

Pogledal sem v knjigo in ga našel:

»Standardne imamo za starostne skupine tri do sedem, šest do osem, devet do enajst in štirinajst do osemnajst let. Ravno včeraj sem prodal zadnjega s širokim razponom, šest do osemnajst.«

Ženica je razočarano vzdihnila:

»Ravno širokopasovnega sem hotela. Najpogostejša pravljíčna starost otrok je osem ali dvanajst let, če pa gre za več otrok, so vedno med osem in dvanajst.«

Po svoje se mi je zgrbljena ženica smilila, čeprav išče kaj v slogu Janka in Metke. Poskusil sem ji pomagati:

»Naj preverim, če imam še kaj sorodnega čokoladi. Nekje se mi valja soroden urok iz žele bombonov.«

Ženica zastoka:

»So ti uroki politično korektni?«

Tukaj me je našla na levi nogi:

»Kakšno politično korektnost mislite?«

Na prste je naštevala:

»Kje pa živite? Danes morajo biti tudi pravljíce politično korektné in v skladu z multikulti agendo. Vem, da obstajajo črne, rumene, rjave, veganske, košer in halal verzije. Saj veste, kako so danes občutljivi glede tega.«

Zmajal sem z glavo:

»Pozabili ste na belo.«

Ženica se je zarežala:

»Bela je nezaželena!«

Preslišal sem jo in odprl mapo s skladiščnimi listi:

»Naj preverim skladiščne liste!« sem želel pridobiti nekaj časa. Upal sem, da bom našel kaj kompromisnega za njene potrebe.

Živčno sem listal po seznamih in po tretjem pregledu le našel nekaj približno ustreznega. Vsaj upam sem:

»Gospa, našel sem urok čokoladne hiške osem do dvanajst iz bele čokolade. Drugega žal ni.«

Ženica je razprla oči:

»Če se prikažem z urokom hiške iz bele čokolade, me bodo odpustili zaradi rasizma.«

~ *** ~

Zora Hudales

Sončna očala

Ozračje je bilo vroče in svetlikajoče kot kovinska talina. Ležala je na produ morskega zaliva z obrazom proti soncu in ker si je nadela očala, ki so na svetlobi potemnela, se je z zadovoljstvom prepuščala dremežu. Vsake toliko so ji komaj opazni valovi nagajivo pobožali stopala.

Senca, ki je je zastala na njenem obrazu, jo je predramila.

»Gospa, moral sem priti bliže, da bi videl, ali ste zaspali.«

Zazrla se je v zagorel, nasmejan moški obraz. Spomnil jo je na mladostno ljubezen.

»Dobivate plačo za to, da svarite kopalce pred opeklinami?«

»Vsak dan sem na tej plaži in nisem vas danes prvič opazil. Seveda ne samo zaradi svetle polti.«

Sedla je, da bi si sogovornika lahko bolje ogledala. Tudi on je storil enako. Pomislila je, da je morebiti eden tistih sezonskih zapeljivcev, ki starejšim turistkam dvorijo toliko časa, dokler ne pristanejo v sedmih nebesih, potem pa jih okradejo.

»Kje pa se kopa vaša družina?« je previdno poizvedoval.

»Imam le otroke, a ti so šli na počitnice po svoje.«

»Tudi jaz sem tukaj sam. Odkod ste? Nosite sijajna očala, vem, da so zelo draga. Dioptrijo imate precej močno, mar ne? To le mimogrede. Na dan je prišla moja profesionalna deformacija, kot se temu reče. Predolgo se ukvarjam z optiko. Oprostite.«

»Niste razpoznali mojega narečja? Lahko bi ugotovili, od kod sem.«

Ni se mu ljubilo ugibati. Opazil je, da poleg nje leži knjiga Danila Kiša *Grobnica za Borisa Davidoviča*.

»Kar berete pa ni ravno knjiga za miren spanec. Sicer pa Kiša občudujem, pa vi?«

V njej se je prebudila obetavna radovednost. Lepo bi se bilo s tem človekom pogovarjati o literaturi. Pogledal je na uro.

»Zmenjen sem za odbojko. Škoda. Zvečer vas po večerji čakam v kafiču Mimoza. Na poti v mesto je. Mirno in prijetno je tam.«

Ko se je proti večeru naličila in odela v svilo, je opazila, da je pozabila

očala v hotelski restavraciji. Žal jih tam ni našla, tudi natakarji jih niso hranili. Nadela si je torej podobna navadna sončna očala in pohitela v kafič. Videla ni skoraj nič in se je nenehno spotikala.

Opazila ga je, čim je vstopila. Sedel je za mizo in bral cenik. Zadihana se mu je približala.

»Upam, da ne zamujam pretirano«. Sedla je in se čudila njegovemu molku.

Prepričana, da ga je s svojo polepšano zunanostjo tako presenetila, da ne more govoriti, je živahno nadaljevala:

Radovedna sem, kako se je končala tekma v odbojki, so bili domačini boljši?«

Nič odgovora, zato je preusmerila govorjenje s športa na literaturo.

»Na plaži ste omenili Kiša. Ste brali tudi njegove druge knjige?«

Moški je odložil cenik.

»Spoštovana gospa, jaz vas še v življenju nisem videl. Pa kakšno slovenščino govorite! Omenjate kišu, slovensko je to dež. Dež! Najdite si družbo v kakšnem nočnem lokalu. Moja žena se je šla osvežit in prosim, da se spravite proč, preden se vrne. Se pravi, takoj!«

»Pritisk v glavi ji je povzročil rahlo slabost. Zardela je, da jo je obraz zaskel. Pohitela proti izhodu, tam pa jo je ustavil bežni znanec s plaže.

»Kam pa tako naglo? Je kaj narobe? Zamujam le nekaj minut, menda niste zaradi tega tako vznemirjeni?«

»Seveda ne zaradi vas, temveč zaradi onega tipa tam za mizo, domišlja si, da je tip, ki se mu nobena ženska ne more upreti. Enostavno je prisedel, me zasipaval z nekimi frazami o ljubezni na prvi pogled in da sem prelepa, da bi sama sedela za mizo. Ko me je prijel za roko, sem rekla, da bom poklicala policijo in pobegnila. No, zaradi tega sem vznemirjena.«

Objeta sta zapustila lokal.

»Kaj, ko bi se predstavila. Spodobilo bi se. Sem David, ti pa Tatjana, mar ne?«

Po izbrani večerji sta zavila v bar. Po četrtem viskiju je Tatjana priznala, da si je zgodbo o nasilnežu izmislila, David pa je tudi priznal, da je takoj opazil, da nima pravih očal in da celi njeni zgodbi ni preveč verjel. Po nekaj dneh sproščenih skupnih počitnic sta ugotovila, da bosta tudi naslednje preživela skupaj.

Franjo Francič

Morje, morje ...

Pod modrino neba, v plavilu morja, od zgoraj vidiš kuliso starega obmorskega mesteca, vidiš morje, mandrač, kjer se zibajo barke, prastari zemljevidi pozabljenih srečanj, sem in tja bel val, kot ti, malo drugačen, ko odpluje, tja daleč, enak, ko pristane.

Ostareli pisatelj, ki je nekoč stal v ringu in mnogo let preživel v zaporu zaradi ljubezni do svobode, je izza šanka in zatemnjenih očal strmel v lepe deklice, ženske, ki so hodile mimo oštarije Pri Starcu, tam blizu živilskega trga v Piranu. Vračal sem se iz punte, v žepu sem nosil njegovo knjigo z naslovom: Zasedovalec samega sebe. Nisem zbral volje, da bi pristopil, itak, vsak med nami teče svoj sredobežni krog pekla in nebes, rodimo se sami in umremo sami. Vmes pa? Kipi na trgu 1. maja so nemo zrl v sivo novembrsko nebo, domovina je bila od nekdanj blede mati in podgane so postajale vse bolj pogumne. Tartinijevemu kipu na glavnem trgu so znova ukradli violinski lok in grenke solze so mu tekle po licih. Kadar se braniš v ringu, uporabi direkt in ciljaj nasprotnika tik pod brado, vso težo nasloni v pest in začuden boš kako človek pade odprtih, začudenih oči. Tik preden je pisatelj odšel, je bilo še toliko časa, da sem mu rekel: nasvidenje v naslednji vojni!

Srečeval sem jo na belih skalah blizu mandrača, govorila in govorila je tako glasno in vase, da ji je bilo popolnoma vseeno, če je kdo ob njej, če jo posluša, njeno pripoved o skoku iz visokega obzidja pri cerkvi svetega Jurija, ki je bilo med samomorilci tempelj, predvsem zaradi višine, zaradi ostrih skal, ni bilo nobene verjetnosti, da je človek po poletu preživel, ona pa ja vztrajno trdila, da so ji zrasla angelska krila, a tisto jutro je dobro vedela, da se ljudje odpravljajo k maši, ko je nerodno splezala nekaj metrov visoko in si do krvi potolkla roke in noge, ljudje, ki so hitro poklicali pomoč, so govorili o čudežu, ona pa je vsem dvomljivcem skoraj besno zabevskala: mar ne verjamete v angele?!

Slikar, ki je mnogo let hodil v Italijo kopirati in slikati ponaredke starih mojstrov, Rubensa, Rembrandta in druge genialce, za velike denarje seveda, s starimi barvami na starih platnih, perfekcionista kot je bil ni nikoli

vedel kam jih je posrednik prodal, nekam na Japonsko, človek, ki je z mehkim hb-svinčnikom ustvaril do potankosti enako podobo, kot jo je lahko fotografija, slikar, ki je imel rad ženske, pijačo in potovanja, se je pojavil po dolgih letih pred prijateljevimi vrati in ga prosil, če ga smrtno bolnega odpelje do svete Foške, kjer se dogajajo čudeži in neverjetne ozdravitve, mu je pripovedoval, ko sta se ustavila z avtom, ob nekakšni ruševini kapelice, stoj, stoj, tu je, tu je, se je nekako odvrlel do kamnov, prijatelju pa se je zdelo čudno, da bi tam kaj bliskalo in sevalo, in potem sta se odpeljala dalje do pravega romarskega kraja, kjer je bila nepopisna gneča množice romarjev, ki so iskali čudežno ozdravitev, samo slikar nikakor ni hotel priznati, da je to tisti pravi posvečeni kraj, kljub temu jima je naročil hladno pivo z nalepko na steklenici, ki je spominjala čas, ki je odtekel davno.

Ko je minilo tisto peklensko leto slovesa in kletvic, belih noči in solz, besa in samopomilovanja, se je znova pojavila, čisto na kratko, morda zato, da bi preverila, če je v pepelu ostalo kaj žerjavice, morda zato, da bi dobila prgišče iluzij, da je zmagovalka v mali vojni, da bi se prepričala, da on še vedno blodi in sanjari, da bosta nekoč znova blizu, a hladni jesenski piš je odnesel posušeno listje spominov, moški ni več našel lepote, ki ga je tako strašno in močno očarala, videl je samo malo, čarobno črnolasko, ki je kadila cigaret za cigareto in se vedno znova ozirala, če ji nek drugi ali tretji moški ne sledi, tam nekje med Tartinijevem trgom in Ulico

Moški je drugi dan ležal v odprti krsti v tistih časih socializma ali kako že, dva dni nazaj je pretiraval s pivom in protibolečinskimi tabletami in umrl tri mesece do penzije, poleg krste na visokem marmornem odru so se menjavale častne straže komunistov, ki so bili njegovi pivski bratje, stranke, ki je ni več, v državi, ki je ni več, poleg pa sta bili skoraj ves čas njegovi zelo verni sestre, ki sta polglasno molili zdravemarije, očenaše in podobno, da je komunistom tekel curkoma pot po obrazih, morda zaradi molitev, morda zaradi nenavadno toplega dne, kdo bi vedel, pokojniku pa je na ustnice od nekje prihajala pivska pena in župnik, ki je zelo rad preverjal tečajno listo, je kot Indijanec dvignil roko, ko je pogrebni sprevod krenil proti jami in dejal: rdeči na levo, ostali za mano, tam v cipresovem gaju, blizu cerkve svetega Jurija, kjer se končajo vse poti. Ali pa začnejo: kdo bi vedel?

Soline so oaza tišine, tiste stare solinarske hiše brez streh ob jutrih plavajo v meglicah megle privida, tako je, kot da bi plule po morju. Del starih solin je spet oživel, znova žanjejo sol na solinarskih njivah. V opuščnem delu kraljujejo jate galebov in kormoranov, tu lahko srečamo par malih belih čapelj, tu je dom nešteto malih in velikih živali. Soline so azil za nas izgubljene duše, nekoč se naselim v eni od hiš brez strehe in korenin, ki ob jutrih plavajo po morju.

Dolgo sem iskal začasno osvobojeno ozemlje, a bilo je tako blizu v meni, samo nekaj korakov od piranskih ulic, čas je drobil in meje resničnosti premikal, mi pa smo iskali čudežne otoke, otroka, ki se je davno izgubil med valovi, a treba je poklekniti, zemljo poljubiti, čarovnija je v krogotoku, ko se zaveš, da je tvoj kažun brez strehe in ptice, ki so te prebudile to jutro so tvoje, objemi drevesa, zapleši s sončnicami, poglej Piran, v daljavi je kot na dlani, oljke in trte, stisk roke, daj, klovn mali, nikar ne joči, v faraonskih večerih pridejo paži, Istra, čarovniška mati, imej me rada, imej me rada.

Sediš v samoti obale, ni pristana, ni odrešitve, morje poljubi obzorje in galeb nežno pristane na skalah pozabljenih spominov, morje, tista strašljiva svoboda in neskončnost, morje, vesolje izgubljenih sanj, večno in mogočno, od zgoraj vidiš oko strehe, vidiš morje, ravno modro ploskev, sem in tja potuje bel, čipkast val, kot jaz in ti je, ko odpotuje malo drugačen, ko prispe, je enak, minilo bo, si rečeš, kot se izteče reka v morje, pozabljeno bo, kot grude zemlje prekrijejo kožo, vzameš rožnati prt, razgrneš ga v belo jutro, kar bilo je, odnesel je južni veter pozabe, v duši se prebujajo ptice daljnih podob, pozabila je, si rečeš, pozabila na vse poljube, pozabila je, šepetaš v temo, na poglede, objeme, ljubljenja, nemirno se premakneš v snu, roka, ki zaman tipa v temo, vse rabljene besede bi menjal za en sam dotik, misli so utrujene, košuta se ustavi v visoki zeleni travi, zaljubil sem se v njene oči, pogrešam njen vonj, zaman je, zaman, se vrne odmev na ostrini roba, zibaš se, naprej in nazaj, nazaj in naprej, minilo bo, si rečeš, kot se izteče reka v morje.

Neko prihajajoče jutro, ko potonejo v morje stare hiše malega obmorskega mesteca, zaman so jih gradili, kače in hijene se bodo razbežale po ozkih uličicah prividov in odmevov, Tartinijev vražji trilček bo odmeval in odmeval, a nihče več ga ne bo slišal in večer bo prišel vasovat, črke bodo iskale belino spomina, svetloba v svetilniku bo zamrla, v cipresovem gaju bodo plesali paži, sveti Jurij se bo zaman boril z zmajem, pogled bo umiral na žerjavici življenja in bela noč ne bo več našla jutra.

~ *** ~

Tjaša Kladnik

Hana

Sem ... No, saj ni zares pomembno, kdo sem, kajne? Mojega življenja bo tako ali tako vsak hip konec. Ob omembi mojega imena se bodo ljudje spomnili le kakšne značajske napake, ki sem jo tudi sama sovražila, a se je nisem uspela otresti. Če si zares želite vedeti moje ime, pa vam ga lahko povem. Hana. Jaz sem Hana in to je moja zgodba.

Kot večina ljudi se tudi jaz ne spomnim prvih nekaj let življenja. Skleпам, da se takrat ni zgodilo nič, česar bi se bilo vredno spomniti. Kakorkoli, prvi malo jasnejši spomin, ki ga imam, je torta. Velika okrogla biskvitna torta, okrašena z jagodami in stepeno smetano. Torta je bila za mamin rojstni dan, ne za moj. Pa vseeno. Spomnim se, da sem drobne prstke namakala v stepeno smetano ob strani, mami pa se je le smejala in me fotografirala.

Druga stvar, ki se je spomnim, je moj drugi rojstni dan. Spomnim se babice, ki se je z mano igrala nekaj podobnega čajanki. Bratranec, ki je bil precej starejši od mene, je z mano gledal otroške slikanice in mi bral pravljice. V središču pozornosti pa nismo bili ne jaz, ne torta in ne darila, ki sem jih dobila. Bistvo vsega je bil dojenček. Moj mali bratec. Sploh se ne spomnim, kdaj sta ga mami in ati prinesla domov. Preprosto znašel se je v mojem življenju. Njegov prihod pa je prinesel precej sprememb.

Mami se ni več toliko igrala z mano, ker je ves čas jokal. Kadar so prišli na obisk sorodniki, niso več z mano gledali slikanic ali mi brali pravljic. Dojenčka so si podajali, dokler ni postal lačen, nato pa ga je dala mami spat, oni pa so popili kavo in se poslovili. To mi ni bilo všeč. Niti najmanj. Najbolj na živce mi je šlo, kadar sem se trudila pritegniti pozornost z igračkami in sem slišala le: »Ne zdaj, Hana. Počakaj še malo.« Kasneje so šli in *počakaj še malo* se je spremenil v *nikoli*.

Ko je Jan nekoliko zrasel, je postal dosti bolj znosno bitje. Ni več toliko jokal, pa še igrala sem se lahko z njim. Poleg tega sva zdaj dobivala približno enako količino pozornosti. Njemu sta starša sicer bolj popuščala pri določenih traparijah, ki jih je naredil, to pa je bilo tudi to. Ni me motilo, saj sem bila jaz bolj pridna in si nisem nakopavala toliko težav. Logično.

Mami je bilo všeč, kadar sva se skupaj igrala. Najbolj zabavno se ji je zdelo, ko sem ga oblekla v eno od svojih oblekic in se je iz Jana spremenil v Lili. Takrat sem tudi ugotovila, da bi bilo dosti bolje imeti sestrico. Meni so bile všeč punčke in plišaste živali, njemu pa avtomobilčki in dinozavri. Čez čas, ko sva začenjala vsaj približno dojemati delovanje sveta, sva iz filmov jemala navdih za osebe, ki sva jih uporabljala kot like v najinih igrah. Takšna igra pa se je največkrat končala s prepirom, saj sva bila oba preveč trmasta, da bi kateri od naju popustil. Preprosto sva oba želela biti glavna.

Na brata sem bila najbolj ljubosumna na družinskih piknikih. Večina sorodnikov se je posvečala njemu, saj je bil veliko bolj živahen kot jaz, pa tudi veliko bolj je bil lačen pozornosti. »Ne skrbi, Hana. Nič ni narobe s tabo. Očitno imajo le rajši fante,« mi je nekoč rekla mami, ko sem jo vprašala, zakaj me sorodniki ne marajo. Tudi Jan, ki se je vedno rad igral z mano, je pozabil, da sem tam. *Baraba mala!* Slej kot prej sem se nehala žreti zaradi sorodnikov in sem se raje družila z dedijevim psom in tremi mucki, ki so mi sledili, kamorkoli sem šla. Zanje sem bila dovolj dobra takšna kot sem bila.

Mirno in brezskrbno življenje pa se je končalo pri mojih trinajstih letih, na jesenskem družinskem pikniku.

Jan je užival v pozornosti, jaz pa sem bila za hišo pri živalih, ki sta jih imela babica in dedek. Prstke sem tiščala skozi drobne rešetke na zajčniku. Zdelo se mi je zabavno, ko je zajček odskočil vedno, ko sem se dotaknila njegovega smrčka. Kokoši so mi bile dosti manj pri srcu. Zdele so se mi neumne. Vedno so me trapasto gledale in bežale na vse strani, kadar sem se približala njihovi ograji. Poleg tega pa so še smrdele. Še bolj kot kokoši so mi šli na živce petelini. Zdi se mi, da so bili precej podobni fantom iz srednje šole. Ego dosti višji od inteligence, vse kar, pride iz njihovih ust, pa so totalne bedarije.

Okrog hiše je rasel gost gozd, ki sem se ga vedno bala, saj je ves čas nekaj šumelo. Z leti sem sicer dojela, da so to le veter in živali, vendar se zaradi svoje paranoje nisem mogla otresti občutka, da me nekdo opazuje. Malo bolj varno sem se počutila, ker je bil vedno blizu mene pes Dingo. Nisem pa mogla vedeti, da prave pošasti ne živijo v gozdu, ampak čisto blizu mene.

»Hana, kaj počneš?«

Proti meni je prišel očetov stric. Vedno je bil edini, ki mu ni bilo popolnoma vseeno zame. Vedno me je spraševal kako je v šoli, o predmetih, ki so mi povzročali težave, pa o fantih ... Nič posebnega, a ravno prava količina pozornosti, ki sem jo potrebovala.

»Z Dingom bova šla na sprehod.«

»Mami te išče.«

Pokimala sem in želela iti k njej, vendar mi je s telesom zaprl pot. Približal se mi je in mi začel govoriti, kako lepa sem in da ga vzburjam. Takrat sploh nisem vedela, kaj to pomeni, ko pa sedaj pomislim na njegove besede, mi gre na bruhanje. Začel me je božati po laseh ter se dotikati mojega telesa. Prsi. Zadnjice. Mednožja. Poskusila sem se umakniti, pa me je prijel za roko. Celu odpel si je hlače, a je Dingo na srečo zaznal napad in skočil vanj, še preden bi lahko bilo še huje.

Na robu solz sem stekla k mami, zato ne vem, če ga je ugriznil ali ne. Mami je opazila, da je nekaj narobe, a sem se ji zlagala, da sem se udarila. Bala sem se ji povedati, kaj se je v resnici zgodilo. Za vse skupaj sem krivila sebe. Morala bi se držati ostalih, ne pa se odmikati na samo. Do konca dneva se nisem več nasmehnila, pa tudi od mame se nisem več odmaknila. Stricu pa na nobenem od piknikov nisem več obrnila hrbta.

S tem so se torej začele moje težave. Začela sem se zapirati vase in od sebe odrivati ljudi, ki so mi kaj pomenili. Nihče ni nikoli izvedel za napad. Vsem se je le zdelo čudno, zakaj sem naenkrat nehala zaupati ljudem. Sploh pa moškimi. V moški družbi se nisem počutila varno, zato sem se jih preprosto izogibala.

V prvem letniku srednje šole sem se začela preko Facebooka in ostalih socialnih omrežji pogovarjati s fanti in se z nekaterimi celo družiti. A le na javnih mestih, kjer sem se počutila nekoliko varneje. Še posebej dobro sem se razumela s fantom iz zaključnega letnika naše šole. Ves čas sva se pogovarjala. Bil je eden tistih ljudi, s katerimi ti preprosto nikoli ne zmanjka tem za pogovor. Na začetku sva se na hodniku le nerodno pozdravila in se drug drugemu nasmehnila, kasneje pa sva odmore preživljala skupaj. Vedno, ko me je videl, me je objel in večkrat sva šla po pouku na kavo. Ravno on je bil razlog, da sem začela verjeti, da niso vsi

moški enaki. Nikoli me ni spraševal o seksu ali me celo prosil za slike. Verjela sem, da je moj najboljši prijatelj, a sem se hudo zmotila. Že spet.

Približno pol leta po tem, ko sva se začela pogovarjati, sva šla po pouku v kino. Bil je neke vrste prijateljski zmenek. Vseeno pa sem se trudila izgledati dobro. Oblečeno sem imela črno krilo, belo srajčko in črne najlonske nogavice. Ko sva se zjutraj srečala pred šolo, je rekel, da sem videti dobro. To mi je vlilo precej samozavesti. Po filmu sva šla na pico in kokakolo. Prosila sem ga če, lahko za hip pazi na mojo torbico in jakno, da skočim le na stranišče.

Ko sem opravila potrebo in si umivala roke, se je znašel ob meni. S tem me je spravil v smeh. Vprašala sem ga, če si mora zamenjati vložek. Namenil mi je hiter nasmeh, kar me je presenetilo, saj mu to ni bilo podobno. Vedno, kadar sem mu rekla kaj takšnega, me je začel zbadati nazaj, a ne takrat. Takrat mi je stopil za hrbet in me pod krilom prijel za zadnjico.

Za trenutek sem zmrznila, saj se mi je pred očmi odvrtel posnetek, ko je to storil očetov stric. Takoj, ko sem se uspela zbrati, sem se umaknila od njega. Osuplo sem ga pogledala v ogledalu. Nasmehnil se mi je in stopil za mano. Odrinila sem ga od sebe in mu rekla: *NE!* Namesto da bi odnehal, pa je le zavil z očmi in me prijel za ramena. Zvlekel me je v eno od kabin ter zaklenil vrata. Brez pardona mi je strgal nogavice in se vtaknil vame. Prosila sem ga, naj neha. Nič ni odgovoril. Obraz mi je pritisnil ob leseno steno in me posilil. V prekletem javnem stranišču.

Ko je končal, se je preprosto oblekel in odšel. Sesedla sem se na tla. Nisem imela pojma, kaj naj storim. Gnusila sem se sama sebi. Kako sem bila lahko tako naivna, da sem zaupala moškemu? Ko sem slišala, da je nekdo vstopil, sem hitro vstala. Pri umivalniku sem pobrala torbico in jakno ter odšla. Ženska, ki je vstopila, me je vprašala, če sem v redu, a sem jo rajši ignorirala. Imelo me je, da bi nanjo stresla svojo jezo in žalost, ker ni prišla malo prej.

Nisem poklicala policije. Nisem poklicala mame. Nisem poklicala očeta. In nisem se zatekla po pomoč h kateremu od varnostnikov. Preprosto sem šla kupit nove črne najlonske nogavice, nato pa šla na avtobus in domov. Tisti večer sem prvič poskusila narediti samomor.

Žal mi to ni uspelo. Na srečo pa starša ali Jan niso ugotovili. Začele pa so se številne psihične težave. Depresija. Panični napadi.

Samopoškodovanje. Še hujša paranoja in še dva poskusa samomora. Poleg tega nisem več prenašala dotika. Če me je kdo objel ali me pobožal, me je začela grabiti panika. Nekega večera, ravno, ko sem si tretjič poskusila vzeti življenje, je v sobo prišla mami.

Ko je videla, kaj poskušam, se je zlomila. Njene solze pa so zlomile mene. Povedala sem ji vse. Povedala sem ji za dogodek z očetovim stricem in za tisto na stranišču nakupovalnega središča. Brez oklevanja je poklicala policijo, jaz pa sem se znašla pri psihiatru. Poslali so me na rehabilitacijo.

Dolgo sem bila tam. Približno mesec in pol in izplačalo se je. Starša in Jan so pogosto prihajali na obiske. Izvedela sem, da zaradi pomanjkanja dokazov očetovega strica niso mogli zapreti, fant iz naše šole pa ni imel takšne sreče. Posnetki varnostnih kamer so bili zadosten dokaz, da si je prislužil dve leti zapora. In ker sem bila po mnenju psihiatrov mentalno prešibka, da bi prenesla srečanje z njim, mi ni bilo potrebno pričati pred sodnikom. Odvetnik, ki sta ga najela starša, je prebral mojo izjavo, ki sem jo podala za policijo. Mama mi je večkrat rekla, da sem imela največjo srečo, da nisem zanosila.

Na rehabilitaciji sem se na svoje veliko presenečenje najbolje ujela z nekaj let starejšim fantom. Juretom. Tudi ko sva se oba vrnila, domov sva ohranjala stike. Pogosto je iz Ljubljane prišel k meni. Bil je zelo potrpežljiv in po devetih mesecih sem mu dovolila, da se me dotakne. Lahko me je prijel za roko ali potrepljal po hrbtu, objem pa sem dovolila le mami.

Jure in starši so mi stali ob strani, ko sem se vrnila nazaj v šolo. Na dan, ko sem šla prvič nazaj k pouku, je Jure prišel iz Ljubljane le zato, da me je lahko peljal na kosilo in domov. Res se je trudil zame in po dveh letih prijateljevanja sva postala par.

Ves čas mi je stal ob strani. Pomagal mi je, da sem lahko normalno živela brez pomirjeval in antidepresivov. Pomagal mi je, da sem ponovno navezala stik z ljudmi, ki sem jih v obdobju krize odrinila od sebe. Pokazal mi je, kaj pomeni biti cenjen in spoštovan. Vikende sem preživela pri njem v Ljubljani, da mi je lahko pomagal z matematiko, ki mi je vedno povzročala največ težav.

Tudi ko sem pri triindvajsetih izvedela, da imam raka, mi je stal ob strani. Požrl je vse žalitve, ki sem jih stresla nanj, kljub temu da on ni bil nič kriv. Ni mi dovolil, da se ponovno zaprem vase ali da ljudi odrinem od sebe. Dal mi je motivacijo, da izkoristim čas, ki mi je še ostal, in živim življenje čisto do konca.

In ravno to je najpomembnejše. Izkoristiti vsak trenutek, ki nam je dan. Živeti življenje polno in ga deliti z ljudmi, ki jih imamo radi, ter tistimi, ki nam stojijo ob strani tudi v najhujših trenutkih. Nikakor pa ne smemo dovoliti, da rane iz preteklosti kvarijo našo sedanost in prihodnost. Ne smemo se jih sramovati, saj so nas ravno pretekle rane izoblikovale in nas naredile močne. Avicii je rekel: *So live a life you will remember*. In ravno to je bil moj moto.

Zdaj pa res moram iti. Druga stran že čaka name. Vi pa *živite*.

~ *** ~

Namišljeni prijatelj

Z očetom sediva ob mamini bolniški postelji. Oči ji govori lepe stvari, jaz pa rišem. Prosila me je, naj ji narišem nekaj lepega. Rekla je, da bo risbo vzela s seboj, ko bo čas, da odide. Očka mamico drži za roko. Večkrat jo poljubi na golo glavo, vendar mamica samo leži. Šibka je in utrujena. Nima več las. Njene oči se ne svetijo več, kot so se včasih. Veliko bolj suha je in okrog oči ima temne kolobarje.

»Mami, kdaj pa se boš vrnila?« vprašam.

»Kmalu, ljubica,« zašepeta.

Namrščim se. Za trenutek pomislim, nato pa nadaljujem z risanjem. Rišem mamico, ki odhaja. V roki ima svojo torbico, s prosto roko pa maha meni in očku, ki stojiva na pragu hiše in ji mahava v slovo. Narišem ji tudi goste črne lase, ki jih sedaj nima več. Le kam so šli?

Aparat ob mamini postelji naenkrat začne piskati. Oddaja visok neprijeten zvok. Mamico začne premetavati in jo tresti. Moje barvice padejo na tla. Tudi zvezek pade na tla. Zakaj mami to počne? Bojim se.

»Ne! Ne!« vpije očka. »Tija! NE! Sestra!« Očkov glas je paničen. To me še bolj prestraši.

Vrata sobe se s trkom odpro in vanjo priteče nekaj medicinskih sester. Vse so resne in delajo hitro. Ena od njih vpije ukaze, druge pa delajo, kar jim ukaže. Očka drži mamico za roko. Kliče njeno ime in joka. Mamico še naprej trese in premetava. Tudi jaz začnem kričati in jokati. Tako zelo me je strah.

Krik, ki pride iz mojega grla, je strahoten. Oči imam odprte, vendar se ne morem premakniti. Duši me in v očeh me pečejo solze. Na hrbtu čutim hladen pot, ki se pojavi vedno, kadar imam moro.

Umiri se, si ponavljam v mislih. Sprosti se. Pomisli na kaj lepega.

»Zoja! Kaj je?« Očka pridrvi v mojo sobo. Na nočni omarici prižge luč in se nagne nadme. Prime me za ramena ter me posede. »Zoja, dobro je,« reče in me stisne k sebi. »Dobro je, ljubica. Le grde sanje so bile.«

Šele zdaj pridem do sape. Moje dihanje je plitko in hitro, iz oči pa mi uhajajo solze. Nosnice mi še vedno razžira sterilen bolnišnični vonj po razkužilu. Celotno telo mi drhti, roke se mi tresejo. Povsem sem pretresena in zbegana. Nočne more imam sicer že od četrtega leta, ko je mama umrla, vendar v zadnjem času postajajo vse hujše, začela pa se je pojavljati tudi spalna paraliza.

»Ponovno sem sanjala o tistem dnevu,« zašepetam.

Očka me še tesneje objame. »Saj vem,« reče. »Le kadar sanjaš o tistem dnevu, kričiš. Zaspil nazaj, ljubica. Kmalu boš morala vstati.«

Odmakne se od mene ter se nasmehne. Tako sem hvaležna, da ga imam. Zavedam se, kako zelo ga je mamina smrt pretresla. Mami mu je pomenila več kot njegovo lastno življenje in če me ne bi bilo, bi verjetno storil samomor. K sreči pa se je zavedal, da štiriletne punčke ne more prikrajšati še za očeta. Včasih se vprašam, če se sploh zaveda, kako zelo rada ga imam. Vedno se trudi, da mi omogoči vse, kar si želim, kljub temu, da nama ne gre tako zelo dobro.

»Lahko pridem spat k tebi?« Previdno ga pogledam. Iz neznanega razloga me je ob teh besedah sram. Šestnajstletno dekle bi pa menda že lahko spalo samo, kljub nočnim moram. Pa vendar me pred lastnim očetom ne bi bilo potrebno biti sram.

Njegov nasmeh se še razširi: »Seveda lahko.«

Po mamini smrti sem vsako noč spala poleg očeta na njeni strani postelje, saj je dišala po njej. Njen vonj me je pomirjal in mi pomagal spati. Zdelo se je, kot da leži ob meni. Očeta sem vsak večer spraševala, ali se bo mamica zjutraj vrnila. Nekega dne mi je preprosto povedal, da je nikoli več ne bo nazaj. Nisem razumela zakaj, saj sem bila še majhna. A ker sem vedela, da je bila zadnje dni zelo utrujena, sem mislila, da je odšla, ker sem bila poredna in sem jo preveč utrudila. Tistega večera sem prvič po mamini smrti spala v svoji sobi. Jokala sem kot dež, klicala mamico in ji govorila, da je nikoli več ne bom jezila. Da bom pridna, vendar nič ni pomagalo. Preprosto je ni bilo več.

Rjuha že dolgo nima več vonja po njej, a občutek, ko ponovno ležim poleg očeta, me vrne dvanajst let nazaj. Pod odejo poiščem njegovo toplo dlan, tako kot včasih. Zvijem se v klobčič in z manjšim trudom potonem nazaj v spanec.

Med sanje k sreči ne spadajo le nočne more. Ob očku sem veliko bolj sproščena, zato so tudi sanje lepše. To je eden od razlogov, zakaj bi budilko najraje vrgla skozi okno. Sovražim vstajati tako zgodaj. Ura je komaj deset čez peto, jaz pa sem prisiljena, da zapustim svojo toplo posteljo in preživim še en peklenški dan med ljudmi, ki me naskrivaj sovražijo. Krasno.

Sedem na rob postelje. Na koži imam nadležen lepljiv občutek zaradi potenja. Pomislim na dogajanje sredi noči. Ob misli na nočno moro me strese. Vse misli hitro odrinem ter vstanem.

Vroč tuš mi pomaga, da se nekoliko zberem. Ovijem se v mehko brisačo. Stopim pred ogledalo, na katerem se je nabrala sopara. Z roko nekajkrat potegnem preko gladkega stekla, tako da lahko vidim svoj odsev. Sinje modre oči, črni lasje, speti v razmršeno figo, in bled obraz. Vse to imam po mami. Z rokami se naslonim na rob umivalnika.

»Zmoreš,« si rečem. »Le ne pusti jim, da ti pridejo do živega. Pokaži jim, da si močna in da ne potrebuješ nikogar. Zmogla boš.« Zavzdihnem. Vse to je mnogo lažje reči, kot pa tudi storiti.

Umita in naličena se odpravim v svojo sobo. Neli, moja mačka, spi na postelji in ni videti, da bi jo kakor koli motila, med tem ko rogovilim po sobi in iščem oblačila. Vse cunje v omari so črne, temno sive ali temno rdeče. Pa ne zato, ker ne bi marala drugih barv. Temne barve brez življenja so moj zaščitni znak. Poleg tega sem opazila, da odbijajo ljudi. To mi je po eni strani všeč. Manj ljudi kot imam ob sebi, manj je možnosti, da me bo še kaj prizadelo tako, kot me je mamina smrt.

Po daljšem premisleku iz omare potegnem črno bluzo iz čipke, usnjeno krilce, ki sega do sredine stegen, črne najlonske nogavice in bombažne nogavice, ki se zaključijo malce nad kolenom. Oblečena stojim pred velikim ogledalom. Kljub temu da me redko kdo opazi, dajem veliko poudarka na to, kako sem oblečena. Kadar se v svoji opravi ne počutim dobro, mi je prava muka biti v javnosti, saj se mi zdi, da me vsi obsojajo zaradi oblačil, ki jih nosim. Mnenje drugih mi je veliko pomembnejše od lastnega mnenja, kljub temu da jim tega nočem pokazati.

Na hodniku zaslišim korake štirih pasjih tačk in krempljčke, ki udarjajo ob laminat. Velik pasji gobec odrine vrata ter z mahajočim repom vstopi.

»Dobro jutro, poba. Si dobro spal?« Ben sede predme in maha z repom. Pobožam ga po glavi in za ušesom, kjer ima najraje, da ga kdo počoha. »Moraš ven?« Pes široko zazeha, nato pa skoči na posteljo poleg Neli. To je očitno ne. Ne obsojam ga. Tudi jaz bi se raje vrnila v posteljo, kot pa šla ven na mraz.

V kuhinji na pultu me čaka lonček s kavo. Očka točno ve, kakšno imam rada. Na lonček je prilepljen listek: *Imej lep dan in ne pozabi na nasmeh. Rad te imam.* To mi polepša jutro. Če oči zdajle ne bi bil v službi, bi ga objela. Žal pa mu lahko le natipkam sporočilce.

Ko stopim skozi vhodna, vrata me objame mrzel novembrski zrak. Hudiča, morala bi se bolj obleči. Ignoriram mraz. Po temni cesti brez ulične osvetljave se odpravim po hribu navzdol proti centru mesteca.

Čisto prehitro prispemo v Celje. Z največjim veseljem bi še malo dremala na toplem. Zakaj avtobus zamuja ravno takrat, kadar to ni potrebno?! Danes bi bil zelo primeren dan za kakšno poledico ali kaj, kar bi

povzročilo nekajurno zamudo. Namesto tega pa smo prišli še prej kot po navadi. Beda. Obupano zavzdihnem. Sovražim šolo. Zdi se preveč realna. Jaz se raje odmaknem v svoj sanjski svet, ker tam vsaj sem nekdo, ne pa nihče.

Odpravim se mimo garažne hiše do šole. Vendar bližje kot sem, večja nervoza se nabira v meni. V trebuhu me stiska in srce mi divja. Misli ne morem umiriti. Strah me je in vame se plazi panika. Misli mi bega želja po bolečini in želja po ... sploh ne vem po čem. Vem, da je to še eden od paničnih napadov, vendar tega še nisem čutila. Kot pri ostalih paničnih napadih me tudi sedaj duši. V očeh se ponovno pojavijo solze, vendar ne zaradi žalosti. Preprosto spremljajo vsak panični napad. Moram se umiriti.

Obrnem se ter se zatečem v garažno hišo. Po območju za pešce stečem čisto do zgornjega nadstropja. Tam imam navadno mir. Med tekom se osredotočim na zvok petk mojih usnjenih gležnjarjev. Še preden sploh dosežem vrh, iz torbice potegnem škatlico cigaret. Zavedam se, da ni zdravo in da bi očka znorel, a saj ne kadim redno. Le kadar sem nervozna, pokadim eno cigareto, da se umirim.

Končno mi uspe doseči vrh. S tresočimi rokami prižgem cigareto in globoko vdihnem. Ogaben tobačni dim mi zalije pljuča. Grlo me peče in me sili h kašlju, vendar mi je za vse to vseeno. Odpnem si jakno. Začnem se praskati po desni ključnici. Nekaj v glavi mi pravi, da je prav, da to počnem. Ne morem nehati. Peče me in boli, pa vseeno je na nek čuden način prijetno. S hrbotom se prislonim na steno. Dim vdihavam in izpihujem, dokler mi med prsti ne ostane le še filter. Cigaretni ogorek frcnem ven in opazujem, ko pade na poledenel pločnik. Neham praskati po ključnici.

Zdaj sem mirna. Iz žepa jakne vzamem telefon. S sprednjo kamero si ogledam škodo, ki so jo povzročili moji nohti. Koža je pordela. Po celotni rani se pojavljajo pikice krvi. Peče kot hudič, a bo že v redu. Doživela sem že kaj hujšega kot to. S prstom si potegnem pod očmi, da odstranim zamazano barvico in maskaro. Tako. Zdaj ni videti, da bi se karkoli zgodilo. No, če izvzamem rano na ključnici, seveda. Opazim, da je ura že deset do sedmih, zato se počasi odpravim v šolo.

Zdolgočaseno se prerinem mimo gruče kozmetičark. Zakaj se ne morejo preprosto preobuti in oditi? Objemajo in pogovarjajo se lahko tudi na hodniku. Mimo mene gresta dve sošolki. Ena me z očmi hitro preleti in se spači. *Ja, tudi jaz te ne maram*, si mislim.

Nekaj korakov od moje omarice stojita Katja Sorgo in njena prijateljica Sara Marton. Obe sta moji sošolki že iz osnovne šole in nobena od njiju nima ravno blesteče preteklosti. Katja naj bi konec devetega razreda izvedela kdo bi vedel, kaj v povezavi z njeno razpadlo družino. Precej časa je preživela z učiteljem za geografijo, zato so o njej krožile mnoge govornice. Vse od tega, da ima z njim afero, pa do tega, da je on njen oče, ki naj bi umrl v letalski nesreči. Nisem pa prepričana, kaj je zares med njima. Poleg tega so Katjo poznali predvsem po tem, da naj bi spala s skoraj vsemi fanti, ki so ji namenjali vsaj malo pozornosti. Tudi za to nisem prepričana, ali je res ali ne, ne bi pa bila presenečena, če bi bilo.

Sarino življenje pa je še nekoliko bolj razburljivo. Ona je namreč nekaj mesecev pred koncem devetega razreda zanosila. Januarja lansko leto je rodila punčko. To vem zagotovo. Glede na to, da vsaj Katja med njunimi pogovori ni ravno tiha, to tako ali tako ve pol šole. Ker pa je Sara pametna, ji je vseeno uspelo zaključiti prvi letnik. Škoda. Tistih nekaj mesecev, kar je manjkala, je bilo blazno lepih. Katja namreč ni imela nikogar, s katerim bi klepetala in motila pouk, zato je bilo prav krasno.

Katja in Sara sta imeli v osnovni šoli še eno prijateljico. Ano. Ona se je vpisala na gimnazijo. Ana in Sara sta bili vseh devet let med najboljšimi v razredu. Edina razlika je bila, da je Sara dejansko pametna, Ana pa napiflana. Vedno je znala vse, kar je pisalo v knjigah, ko je bilo potrebno logično razmišljati, pa je pogorela. Njihovo prijateljstvo je bilo zadnje leto osnovne šole nekoliko razburkano. Poleg tega je imela tudi Ana nekaj drame v zadnjih mesecih. Kolikor je bilo govora, je imela težave z alkoholom in drogami, vendar zdaj naj bi bila baje čista. Katja in Sara se z njo ne družita več toliko, kot sta se, saj naj bi se tako zelo spremenila. Zanimivo življenje nezanimivih najstnic.

»Kaj pa ti zijaš?« Katjin glas me povrne v realnost. Sploh se nisem zavedala, da ju opazujem.

Res je, da ne vem, ali so govorice o Katji resnične ali ne, nekaj pa vem zagotovo: je ena izmed najbolj nesramnih in samovšečnih mrh, kar jih je. Ampak tukaj je tudi nekaj, česar ona ne ve: če si nesramen do mene, udarim nazaj z dvojno porcijo.

»Saj ne morem verjeti. Dejansko opaziš še koga drugega poleg sebe?« Skomignem z rameni: »No ja. Tudi čudeži se dogajajo.« Navzven se trudim ohraniti resen izraz, v sebi pa poplesujem od zadovoljstva. Dobro se namreč zavedam, da Katja nima ravno konjskih živcev. To sem ugotovila, ko sem jo opazovala med prerekanjem z enim od bivših sošolcev.

Moja izjava se marsikomu ne zdi nič posebnega, a dobro vem, da Katja ne bo ostala hladnokrvna: »Lahko bi se mi zahvalila. Tako ali tako sem edina, ki te je po dolgem času opazila,« sikne.

»Medicinska sestra mora imeti sposobnost opazovanja bolnika. To je itak edini razlog, da so te sprejeli.« Brez posebnega zanimanja zanjo nadaljujem z brskanjem po omarici in iskanjem zvezkov, ki jih bom danes potrebovala pri pouku.

Katja zaničljivo prhne: »Torej, gospodična Pinter, opazila sem, da veš mentalno stanje ni povsem v redu. Želite, da se o tem posvetujem in vam priskrbim napotnico za psihiatra? Ker ga več kot očitno potrebuješ!«

Ne bom lagala. Grozno se zabavam. Zdaj vem, zakaj se je Dan v osnovni tako rad pričkal z njo. Škoda, da tega nisem poskusila že prej. Gotovo bi mi popestrilo marsikateri zamorjen dan.

Zvezke zbašem v torbo in se obrnem k njej. S prekrižanimi rokami in z vzvišenim obrazom me opazuje. »To bi bilo zelo prijazno.« Zaprem omarico. »Če želiš, ti lahko v zameno priskrbim kontracepcijske tabletko. Slišala sam, da niso ravno poceni, in prepričana sem, da jih potrebuješ!« *Ne pozabi na nasmeh*, me opozorijo očkove besede z lončka. Nasmehnem se ji z lažno prijaznostjo, nato pa se obrnem in odidem proti razredu.

Katjo je to zagotovo le še bolj razjezilo. A prav zabavno je bilo videti njen razburjen in osupel obraz. Razvajena princeska je namreč vajena, da vedno dobi zadnjo besedo. Očitno so se pravila igre nekoliko spremenila.

Pred učilnico že čakala večina sošolcev. Po skupinicah posedajo po klopcih, nekateri pa celo za mizami v jedilnici, nasproti predavalnice, v kateri imamo prvo uro vsak ponedeljek. To je moja najljubša učilnica na šoli. Večkrat si predstavljam, da sem na ameriški univerzi, kjer bom lahko izpolnila svoje sanje in postala kaj več kot medicinska sestra s slabo plačo. Ko opazujem sošolce med klepetanjem in smejanjem, si skoraj želim, da bi tudi jaz nekam spadala. Lepo bi bilo imeti nekoga, ki bi se me iskreno razveselil, ko zjutraj pridem v šolo. Rahlo zmajem z glavo, da prepodim te misli. *Ne. To ne bi bilo moje življenje*, se opomnim.

Profesorica kmalu pride. Plaz sošolcev se usuje v predavalnico, jaz pa, tako kot ponavadi, vstopim zadnja. Lažje si je najti nekoliko odmaknjen prostor. Sicer je to navadno v prvi vrsti, kar mi ni ravno pri srcu, a imam vsaj mir.

»Dobro jutro. Sedite, prosim.« Gospa Natek se nam nasmehne. »Kako ste? Se imeli lep vikend?« Naša razredničarka je vedno tako pozitivna in prijazna. Zdi se, kot da je nič ne teži. Deluje brezskrbno. Ko bi se vsaj jaz lahko tako obnašala. Umirjeno in zbrano. Namesto tega pa sem nervozna in sanjava.

Na vrata nekdo potrka. Pričakujem, da Katja zamuja k pouku. A žal ni tako. V predavalnico vstopi svetovalna delavka. To že ne bo zanimivo. Obrnem se proti steni in si podprem glavo. S svinčnikom začnem čečkati po zvezku. Moja domišljija me ponovno odnese v lepši svet.

»Bom jaz, gospa profesor.«

Glas od ene izmed sošolk me vrne v sedanjost.

»Hvala. Tudi od drugih pričakujem, da boste Marka lepo sprejeli in mu pomagali, če bo kaj potreboval.« Gospa Natek nas nekoliko strogo preleti s pogledom.

Kdo za vraga je Mark? Poleg razredničarke opazim visokega fanta s temnimi lasmi. *Mark. Mark. Zakaj to ime zveni tako znano?*

»Prosim, sedi.« Profesorica se prijazno nasmehne novemu fantu. On s pogledom preleti razred. Njegove oči se zapičijo v prazno mesto poleg mene.

»Je to mesto prosto?« Njegov glas je globok, vseč mi je.

»Ja,« zamomljam.

»Jaz sem Mark.« Novi fant iztegne dlan proti meni.

S pogledom najprej preučim njegovo dlan, nato pa še njegov obraz. Ob tem mi srce uplahne. *Seveda! Mark! Zato se mi je zdelo ime znano!*

~ *** ~

Alenka Jovanovski

Celjska kulturnica, 22. 1. 2020

Cvetka Pestiček

Nafrofotana krila

Delala sem se, da nič ne vidim in nič ne slišim, ko sta Beta in Ruta zopet stikali glavi, nekaj šušljali in se pritajeno nasmihali. Le kaj bi mi radi zopet naprtili, sem si mislila. V razredu sta najraje imeli v delu mene. Zaradi bujne domišljije sta videli, kako trava rase in kamenje cvete. Včeraj sem bila podhranjena, z umazano obleko, pošvedranimi čevlji in masnimi lasmi ter z mozoljem na nosu, le kaj si bosta izmislili danes?

Ozrla sem se proti Timari, stala je pri vratih, ker tudi njej ni ušlo Betino in Rutino glasno hihitanje. Pomahala mi je in zaklicala:

»Vidiš!«

»Videti je, da bodo danes zopet šklopotala kosti.«

Nisem se zmenila za te besede, le zakaj bi dajala še večjo korajžo obrekljivkama. Timara pa ni odnehala, še vedno je mahala z rokama, dokler ni v razred stopil razrednik. Zaprla je vrata in izginila. Čebelnjak se je začel počasi umirjati, le obrekljivki sta se še vedno dregali in hihitali.

»Kaj pa je tako smešnega, Beta?« je vprašal razrednik. Molčala je.

»No, Ruta, pa ti povej, če Beta noče ali ne more!« Tudi od Rute ni bilo odgovora.

»Beta, pa povej, kje smo zadnjič ostali, če že ne moreš povedati, kaj je tako smešno.« Molčala je.

»Kaj pa ti, Ruta, se ti spomniš?« je vztrajal razrednik. Nastala je tišina, da bi jo lahko rezal. Dvignila sem roko, vse oči so se uprle vame in izstrelila sem kot iz topa:

»O živalskih vrstah pri nas.«

Beti je v trenutku izginil nasmeh z obraza in začela si je gristi ustnice, Ruta pa je stiskala pesti tako, da ji je stopila kri v glavo in je bila tako rdeča kot njena bluza z zavihki.

Razrednik je zadovoljno prikimal, obrnil list v knjigi in nadaljeval:

»Poznanih je le majhen delež živalskih vrst, ki bi živele na našem ozemlju, po zadnjih ocenah naj bi jih bilo okoli 19.000.« Pomolčal je, se zopet ozrl k Beti in Ruti, ki sta se naprej dolgočasili.

Ko je bilo ure konec, je v razredu glasno završalo. Pospravila sem knjigo in zvezek pod klop in čakala, da se bo prikazala Timara, Ni bilo odmora, da me ne bi prišla pogledat, bila je moja najboljša prijateljica, vse sva si zaupali.

Počasi se je mimo moje klopi primajala Beta, se naslonila na klop in zašepetala: »Nisva še končali!« Stopila je do katedra, vzela kredo in na tablo narisala velike krive noge, pod njimi pa napisala:

»To je Tere.«

V razredu se je razlegel glasen smeh, vse se je krohotalo.

Za njo je pricapljala še Ruta, me potapljala po rami in mi potisnila listek v roko. Kaj pa si misliš, važička, sem si mislila, in komaj sem se obvladala, da ji nisem zabrusila česa krepkega. Pravijo, da mačka zacvili, če ji stopiš na rep, in tega veselja ji nisem privoščila. Listek sem zalučala za njo, a ga je prestregla moja soseda v klopi, ga odvila in potisnila predme. Strmela sem. Na belem papirju so poplesavale velike črke: *TERE NI SAMO UMAZANA, JE TUDI CANDRA*. Vstala sem, dvignila roko, da bi se pognala za njo, a sem se samo sesedla, želela sem umreti. Srce mi je močno razbijalo, ko se je v razredu zopet prikazala Timara in zagledala moj objokani obraz. Položila je prst na usta, zašepetala: pst, se spretno prikradla za Betin in Rutin hrbet ter začela poskakovati in peti: »Zunaj uj, notri fujfuj, zunaj uj, notri fuj fuj!«

Govorila je tako hitro, da je ene besede kar požirala.

Zaman se trudiš, Timara, sem jecljaje komaj izdavila, srce pa mi je prebadala bolečina, tako kot bi mi ga hotelo iztrgati. Oni ne razumeta, važno je le, da se vse blešči, tako kot njuni nafrfotani krili.

~ *** ~

Klementina Sambolič

Dnevnik iz karantene I.

Vedno sem si želela delati od doma. Zdaj pa imam :). Svojo improvizirano pisarno in časa za pisanje, kolikor hočeš! A sem prvih štirinajst dni ob pojavu korone (beri: koronavirusa) bila tudi jaz čisto ohromljena od šoka nad dogajanjem. Roko na srce, kdo pa ne bi bil?!

Prvi šok

Ravno v času, ko smo izvedeli za prvi primer okužbe, so pri naših južnih sosedih Italijanih pričeli umirati po tisoč ljudi na dan. Mi pa smo še vedno morali hoditi v nadvse rizične službe, kjer lahko virus stakneš praktično od kogarkoli. Sama sem ob prvih pojavih napovedala, da se bodo najprej zaprle šole, a so me vsi gledali kot »bik v nova vrata«. Ko se je izvedelo, da Slovenci še zdaleč nismo edini s pojavom koronavirusa, pa sem, priznam, kar malo panično preko družbenih omrežij pričela na ves glas kričati, naj hudirja vse države, kjer je bil odkrit en sam primer virusa, nemudoma in takoj zapro vsa vrata državne meje! Sama pa sem bila ohromljena; ne od misli, če ga imam jaz, ampak kaj če bi prišla v stik s kom starejšim, kot npr. s svojimi starši in bi zaradi tega težko zboleli ali celo umrli! Tega si ne bi nikoli odpustila! Zato sem nemudoma preklicala svoj obisk v domačih logih in se odločila za karanteno, še preden nam jo je zapovedala državna oblast.

Stres in omejitev gibanja

Ravno ko smo ostali doma in se vsi negotovo spraševali kako bo videti delo od doma; sama sem se spraševala tudi, kaj bo s projektom in sofinanciranjem in pojavile so se mi še dodatne tesnobe ob pandemiji. Ulice so se praznile kot Portorož l.'91, kjer sem še kot deklica s pokojnim dedkom bila na počitnicah pri teti. Le da so tokrat okrog mene hodili še ljudje z maskami, pa izropane trgovine in antibakterijski geli na vsakem koraku. Če so se ljudje bali, da bo zmanjkalo hrane, sem jaz najprej odšla v bližnjo trgovino po vsa možna čistila (mimogrede, Frosch z meni ljubim vonjem sivke je zakon!), ter kot nora čistila stanovanje v nulo! Ne hodite ven, #ostanimodoma, pa je postalo vsesplošno vodilo. In ironično: dnevi

prvega tedna v karanteni so zunaj postali krasni, spomladanski, ugasnili smo radiatorje in narava je vzevetela. Mi pa naj bi bili doma :(Na začetku sem se še vsakodnevno peljala s prijateljico in njenimi psi na sprehod bližje Alpam ter v bližnje sprehajališče, kmalu pa sva se tudi midve odločili da se raje slišiva po telefonu, kako tudi ne bi, saj mi je crknil še avto :/, pa še na bolniški sem bila, ups. A sprehode in gibanje v naravi sem za blaženje tesnob nujno potrebovala, zato sem se pričela umikati na sprehode v gozd, svoje zatočišče. Vse dokler se nisem tam prvič izgubila! Orientacija je vedno bila moja šibka stran in če sem se obrnila za 180 stopinj, sem se že vračala po napačni poti. A tokrat sem prišla do gradu z Garminom v roki, zato mi je samo v kaki urici uspelo spet priti na meni poznani teren.

Več v nadaljevanju ...

#ostanidoma #pišikotznašleti

~ *** ~

Dnevnik iz karantene X.

Danes sem na socialno omrežje napisala tole misel:

»Smo že tako narejeni, da nam nikoli ni dovolj, da bi vedno še več, da kmalu pozabimo kaj imamo in zremo k tistemu česar nimamo ... Lahko bi bili srečni, da bomo kmalu ponovno uživali prostost v njenem polnem zamahu, mnogi tega nimajo in še dolgo ne bodo imeli! Lahko bi bili hvaležni in zadovoljni, da smo ohranili življenje, zdravje, službe ... Ampak nismo! Smo pač samo ljudje ...«

V novicah spremljam kako živijo po svetu; mnogi morajo ostati še v svojih karantenah, mnogi še vedno umirajo, mnogi izmed nas so izgubili službe in mnogim njihova država niti približno ni pomagala tako kot nam! Država se je zadolžila, da v času pandemije ne bi propadlo gospodarstvo, da ne bi popolnoma brez sredstev ostali kulturni delavci in zasebniki, ki so morali zapreti vrata svojih prostorov. Danes so se ponovno odprle knjižnice, muzeji, galerije; po prvomajskih praznikih bo zaživel še družabno življenje v zunanjih delih gostišč; kmalu zatem svoja vrata najbrž ponovno odpirajo šole. Nam pa kar še ni dovolj!

Ne gre zato, na čigavi politični strani sem; levi ali desni, to tukaj sploh ni pomembno! Pomembno je, da so nas v boju s to boleznijo, za katero ni bilo cepiva, vodili strokovnjaki iz stroke zdravstva, gospodarstvo izkušeni strokovnjaki iz gospodarstva, da nam ni vse »pocrkalo« v teh sedmih tednih karantene. Nismo ostali brez plač, nismo ostali brez osnovne hrane, delali smo lahko iz svojih domov, a mi bi še več! Svoje potrebe smo morali skrčiti na osnovne: dom, hrana, nujno potrebno gibanje. A mnogi so ob tem blazno trpeli, ko se je bilo potrebno odreči materialnim dobrinam in njihovemu hedonizmu. Mnogi so trpeli, ko so morali nehati bežati in so se bili primorani srečati in soočiti s sočlovekom, mu pogledati v oči.

Nekateri smo spoznali, kako malo človek potrebuje za preživetje in da če nima zdravja, tudi vse ostalo materialno bogastvo ne pomeni veliko! Hrane potrebujemo toliko, da preživimo, kljub temu, da smo mnogi zaradi stresa posegali po večjih količinah, kot bi to bilo potrebno. Hrana za dušo pa nima zveze z materialnim bogastvom. Narava je zastoj, kot tudi sprehod po gozdu in hoja ob mogočnih drevesih, ki nam zbuja skorajda strahospoštovanje nad tem, kako stara je v bistvu mati Zemlja in življenje na njej. Za dobro knjigo pa potrebujemo samo toliko, da se lahko vpišemo v knjižnico in naše zavetišče, v katerem jo bomo lahko prebrali. In pa malo sončnih žarkov, da nam polepšajo dan in nas napolnijo z energijo.

A enim to ni dovolj! Hrepenijo in hlepijo po svetu neskončne zabave in hedonizma, s katerim bodo lahko pobegnili iz njihovih sivih, nezadovoljnih vsakdanjikov v svet omame. V svet, v katerem bodo pozabili svoje nezadovoljstvo, svojo odtujenost in se odtujevali še bolj.

Eni smo se večji del karantene soočali s sabo celo brez omame, ki nam jo daje televizija. In to je bil resničen izziv! Za poglobitev vase, raziskovanje narave in bližnje okolice. Ob vseh stiskah, ki smo jih doživljali zaradi globalne družbene zdravstvene krize, je to bila resnična priložnost za osebno rast! Vsak je imel to priložnost in samo na nas je bilo ali jo bomo izkoristili ali ne. Mnogi so se in so me spraševali, zakaj nisem v tem času postala zamorjena, morda celo depresivna, medtem ko so moje pesmi bile optimistične, medtem ko sem sama ostala vedra in pozitivna. Priznam, na trenutke sem tudi jaz imela krizo, a ta kriza ni bila posledica tega, kar sem našla, ko sem bila sama s sabo. Ta kriza je bila bolj posledica

tega, da je moj dinamični duh bil omejen v gibanju, v stiku z najbližjimi, ob preživljanju praznikov v samoti namesto v njihovi družbi.

Za mnoge se potem, ko se bodo lahko vrnili v svoja stara življenja ne bo spremenilo nič. Upala sem, da bodo ljudje vsaj v času karanten znali ceniti tisto, kar nam je ostalo: naša življenja, zdravje, službe, najbližje, prijatelje ... A se je izkazalo, da se eni vedno raje ozirajo čez sosedov plot, kjer so jabolka lepša in bolj rdeča in da se pritožujejo, zakaj njihova niso.

Človeški pohlep je bil, je in bo prisoten! A upam, da se nas bo našla peščica, ki se bomo vsak dan zahvalili temu, kar imamo in nas hitenje ne bo potegnilo v svoje žrelo, temveč se bomo znali ustaviti ob čudesih narave in mogočnosti dreves, pa znali prisluhnti zgodbi, ki nam jo pripovedujejo. Hvala bogu, saj narava si je v tem času malo opomogla.

~ *** ~

Klementina Sambolič

Knjigarna Antika, 22. 9. 2020

Lojze Selič

1. Črv ljubosumja

Jože se je rodil kot prvorojenec zakoncev Gregorja in Rozalije Vrhovnik. Prav nič pričakovan ni bil. Ponesrečilo se jima je. Za tako velik dogodek še nista bila pripravljena.

Zgodilo se je pač. Imeti nezakonskega otroka, pankrta, so mu dejali, je bil greh in sramota. Mati – pankrtnica je bila pogosto zaničevana.

Gregor in Rozalija nista hotela tvegati in se izpostavljati na takšen način. Rada sta se imela. Sklenila sta, da se poročita, pa četudi nimata ničesar, še strehe nad glavo ne.

Teta Mica jima je začasno odstopila manjšo sobo v svoji borni koči. Skromna je bila ta soba, a vendar toliko razkošna, da sta imela kje prespati.

Rozalija je hodila h kmetom v tavarh, da si je zaslužila vsakdanji kruh zase, za moža Gregorja in za malega Jakca, ki je kar kmalu privekal na ta božji svet.

Gregor ni našel zaposlitve kje v bližini domačega kraja. Moral je v revirje. Tam globoko pod zemljo v Zagorju si je našel delo. Bival je v koloniji kot večina drugih knapov.

Domov k ženi se je vračal le občasno, da je ženi prinesel colngo in se malo naužil zakonskega življenja.

Posledice tega so postale kmalu vidne. Jaka ni bil več dolgo edinček. Začeli so se mu pridruževati bratci in sestrice. Kar pet se jih je nabralo.

Veliko otrok pa malo kruha, so se rogali sosedje, ki so opazovali, kako se družina veča. Vsako leto se jim je pridružil nov član.

Oče Gregor je sicer redno prinašal tisti del svojega zaslužka, ki ga je namenil družini, a to ni zadostovalo za vzdrževanje tolikih lačnih ust.

Jaka je moral že v zgodnjih otroških letih hoditi k sosedom, kjer se je udingal kot pastir in si tako prislužil kakšen kos kruha, kakšen liter mleka ali vrečko moke, da so imeli bratci in sestrice kaj jesti.

To ga je utrdilo v življenju in ga naučilo skromnosti in odgovornosti tudi za druge, za svoje bližnje, ne samo zase. Že v rani mladosti je postal samostojni steber, sposoben skrbeti ne le zase, pač pa tudi za svoje najbližje, pomoči potrebne.

Kaj kmalu je spoznal, da je delo navadnega delavca brez poklica najbolj težavno, najslabše plačano in najmanj vredno. Zavzel se je za to, da se mora izučiti za kakšen poklic. Še najbolj ga je veselil poklic kovača. Sam, brez pomoči staršev, je poiskal učno mesto pri kovaču v bližnjem kraju.

Bil je marljiv vajenec. Po treh letih uka je postal kovač. Ta poklic je opravljal z velikim veseljem v korist sebi in drugim.

Nemirna žilica mu ni dala miru. Težko kovaško delo je želel še s čim nadgraditi. Veselil ga je šoferski poklic. Potrudil se je, opravil ustrezno šolo in izpit. Postal je šofer lokalnega avtobusa.

Pri vsej svoji vnemi za izboljšanje svojega standarda pa ni pozabil na družjenje z dekleti. Kot družaben in prikupen fant je pri dekletih hitro postal opazen.

V krajevni gostilni se je takrat izučila za natakarico in se tam tudi zaposlila prikupna črnelasa Tonika. Prilika je naredila svoje. Sledila sta naravi. Zaljubila sta se in se kaj kmalu tudi poročila. V kraju bivanja ni bilo na razpolago prostih stanovanj. Jaki je s svojo iznajdljivostjo in angažiranostjo v aktivnem življenju kraja vendarle uspelo najti v večji stanovanjski hiši, dva majhna, sicer med seboj ločena prostora, v katera sta se lahko vselila in bivala v njiju.

Čeprav so bili pogoji zelo skromni, komaj imena stanovanja vredni, sta bila zadovoljna in srečna v svoji ljubezni.

V doglednem času je Tonika rodila temnolaso dojenčico Zinko, dve leti kasneje pa še sinčka Pepija. Stanovanjska stiska se je s tem podvojila. A Jaka je ostal optimist. Verjel je vase, v svojo mlado ženo, v svoj srečen zakon.

Prvi v kraju se je odločil za dokaj smeli in zahtevni podvig. Od bližnjega sosedu je kupil gradbeno parcelo in se lotil gradnje hiše. Kljub vsem težavam in naporom je uspel. Po dobrih dveh letih je bila hiša že tako daleč zgrajena, da se je družina lahko vselila vanjo.

To je bil podvig, ki je zakoncema uspel zato, ker sta bila složna in delovna, ker sta vlagala ves svoj trud v izboljšanje življenjskih pogojev svoje družine.

To njuno prizadevanje je tudi utrjevalo njun zakon, ga ohranjalo trdnega, srečnega in zadovoljnega. Drug drugemu sta zaupala in vzorno skrbela za svojo družinico.

Če je kakšen mladenič malo bolj poželjivo pogledal prikupno natararico Toniko, Jaki sicer ni bilo najbolj všeč, a ker ji je zaupal, ker je vedel, da mu je zvesta in vzorna žena, v celoti predana njemu in otrokoma, se ni bal, da bi to kakor koli škodilo njenemu zakonu in njihovi družinski harmoniji.

Živeli so v sreči in zadovoljstvu, za zgled marsikateri mladi družini. Otroka sta odraščala. Zinka je že postajala najstnica, Pepi pa ji je tudi nezadržno sledil. Jaka in Tonika sta vestno opravljala svojo službo, v prostem času pa vzorno skrbela za urejenost svoje hiše in okolice okoli nje.

Jaka, ki se je že v rani mladosti naučil raznoraznih hišnih opravil, je tudi sedaj sam vzdrževal hišo. Nobeno delo mu ni bilo pretežko, tudi sekanje drv in čiščenje straniščne greznice ne.

Spomladi, preden se je začelo delo na polju, se je Jaka dogovoril s sosedom, da lahko zvozi fekalije iz svoje greznice na njegovo njivo, preden jo bo ta preoral.

Pri njem si je sposodil tudi veliko, za to prirejeno zajemalko in samokolnico.

Za tako delo si je izbral soboto, ko ni imel službe. Sosed mu je obljubil, da bo popoldne oral. Tako bo tudi poskrbljeno, da ne bo predolgo smrdelo tam okoli.

Že zgodaj dopoldne se je lotil tega neprijetnega dela. Oblekel si je star kombinezon, si obul gumijaste škornje in se spravil k delu. Do sosedove njive je bilo le dobrih dvajset metrov, zato se je tolažil, da bo to kmalu opravil. Odprl je pokrov greznice, pristavil samokolnico in začel. Delo mu je šlo kar lepo od rok.

Dve samokolnici je že odpeljal. Začel je polniti v tretje. Ko je zlil iz zajemalke v samokolnico, je nenadoma ostrmel.

»Ne, saj to ni mogoče! To ni res! To ne more biti res! Kako bi lahko zašlo to v naše stranišče? Jaz tega nikoli nisem uporabljal.«

Zaprepadeno je gledal kondom, ki je plaval na gladini. Zameglilo se mu je pred očmi. Ona si je nekoga skrivaj privlekla v hišo, ko mene ni bilo doma. Da bi bila bolj sproščena, je zahtevala, da si je nataknil kondom. Samo tako se je lahko znašel v naši greznici.

»Ona, moja Tonika, ki jo imam najrajši na tem svetu, ona, ki sem ji tako sveto zaupal, ki sem ji bil celo življenje zvest, mi je lahko naredila kaj takega.

Nataknila mi je rogove.

Ti prekleta pošast babja. Da ti lahko v lastno hišo, ki sva jo zgradila s tolikim trudom in odrekanjem, privleče tujega kurbirja in se z njim valja po moji postelji. Nikoli ne bi pričakoval česa takega od nje.

Ubil jo bom! Oba bom ubil! Ne bom prenesel, da bi se mi ljudje smejali, da mi je žena, s katero sva tako lepo živela, naredila kaj takega. Uboga otroka, ki bosta ostala brez staršev. Najprej bom ubil tistega kurbirja. Samo da ugotovim, kdo je. Najprej mu bom odstrelil jajca, potem pa še tisto prekleto bučo.

Šele po tem, ko bom pokončal tega hudiča, ki mi je uničil moj idiličen zakon, bom ustrelil njo, nato pa še sebe. Nič ne sme ostati od najinega lepega skupnega življenja!«

Tonika je slišala kričanje in zmerjanje moža. Zaskrbelo jo je, kaj se je zgodilo.

Stekla je k njemu. Zaskrbljena je zagledala njegov spačen obraz. Preden je utegnila vprašati, kaj se je zgodilo je zatulil nanjo in pokazal v greznico:

»Poglej! To si poglej! Midva nisva nikoli uporabljala tega. Očitno ti jaz nisem bil dovolj, da si privlekla tujega kurbirja v hišo. Le kako si mogla privleči v najino hišo tujega kurbirja, da te je natepaval v moji postelji, po tem pa vrgel to v stranišče?«

»Ne govori take neumnosti, Jaka! Še nikoli nisem storila kaj takega. Še pomislila nisem na to,« je ogorčeno ugovarjala.

»Kako pa naj bi to prišlo v naše stranišče? Jaz dobro vem, da ga nisem uporabil.

Samo eno je mogoče, da si ti privlekla katerega tistih slinavcev, ki si pasejo oči na tebi, k nam v hišo, da te je natepaval. Da sta bila bolj sproščena in uživala, si je nataknil tega hudiča, ti pa si ga potem odvrгла v stranišče. Samo ta možnost obstaja, druge ni. Nisi pomislila, da se bo tako preprosto odkrila tvoja prevara.«

»Prisežem, da nimam nič s tem! Kako se je to zgodilo, ne vem. Ne bom dopustila, da bi me takole žalil s tem in me v svoji nerazsodnosti zmerjal z vlačugo! Rajši se obesim, kot da bi trpela te žalitve,« je užaljeno dejala in odšla proč.

»Nikoli nisem pomislil, da bom moral uporabiti revolver, ki sem ga ohranil še iz partizanstva za uničenje lastne sreče, za uničenje ljubljene osebe. A drugače ne morem!«

Rohnel je po hiši in kričal od bolečine. Odprl je predal svoje nočne omarice in izvlekel iz njega revolver, skrbno zavil v irhasto krpo. Razvil ga je in začel pripravljati tudi naboje.

»Ti si moj edini zvesti prijatelj. V partizanih si mi večkrat reševal glavo, zdaj pa mi boš rešil čast, ki mi jo je tako podlo poteptala moja ljubljena žena,« je govoril revolverju.

Njegovo kričanje in besnenje je bilo tako glasno, da ga je slišala tudi hči Zinka, ki se je učila v zgornji sobi. Zaskrbelo jo je, kaj neki se je moralo zgoditi tako strašnega. Odhitela je dol in ostrmela nad prizorom.

Oče je imel ves popačen obraz od duševne bolečine. V rokah je držal revolver in divje gledal okrog sebe.

»Ati, kaj se je zgodilo? Kaj počenjaš? Zakaj imaš v rokah orožje?« je hlípala in stopila k njemu.

»Zgodilo se je nekaj najhujšega, kar se mi je lahko zgodilo! Kar pojdi in poglej!«

Prijel jo je za roko in jo odvlekel ven, tja do greznice, kjer je na vrhu fekalij plaval kondom.

»Vidiš, kaj se je zgodilo? Vidiš? Se lahko zgodi še kaj hujšega kot to?« je besno kričal in kazal s prstom na kondom.

»Pa kaj je to tako strašnega? Saj se ni nič zamašilo. Nisem vedela, da ga ne smem vreči v stranišče,« je obtožujoče dejala.

Jaka je ostrmel. Zaprepadeno je gledal v hčerko. Za trenutek je ostal brez besed.

»Ti, ti si to storila? Kako ti? Kje si ga dobila? Saj si še vendar otrok!«

»Pa saj ni to, kar si ti misliš, ati,« je zajecjlala. Občutila je, da je prišlo do ene velike zmote, ki lahko tako usodno vpliva na idilično družinsko življenje.

»Ne jezi se, ati! Dovoli, da ti pojasnim, kako je prišlo do tega. Boš videl, da ti bo žal za tvojo jezo. Trgovinski vajenec Janko je skladal blago v police. Tam je naletel tudi na škatlo z rumenimi, velikim cekinom podobnimi predmeti.

Pomislil je, da so čokoladni bonboni. Škatlo z desetimi bonboni je vzel zase v upanju, da se bo s slastnimi čokoladnimi slaščicami dobro posladkal. V hitrici ni niti pogledal na napis.

Svojo zмотo je opazil šele, ko je na skrivaj razvil prvega. Prebral je napis:

Tvornica gumenih proizvoda RIS Zagreb. Jasno mu je bilo, da so to kondomi, ne pa čokoladni bonboni. Ni vedel, kaj naj z njimi počne. Komaj je čakal, da se je zvečer sestal s svojimi tovariši in jim razdelil dragocene cekine. Ti so se ob tem le smejali. Napihovali so jih kot balončke in metali v zrak. Med temi fantalini, eden najmlajših, je bil tudi naš Pepi. Videla sem, s čim se igra. Strgala sem mu ga iz rok in ga vrgla v stranišče, da tega ne bi opazil ti ali mamica. Res nisem pomislila, da bi se lahko s tem kaj zamašilo,« je obtožujoče dejala.

»Kaj zamašilo! Mar ne vidiš, da sem ponorel? Naredil sem največjo napako v svojem življenju! Le kako sem mogel obsoditi ženo nezvestobe, ko bi vendar moral vedeti, da mi tega ne bi nikoli storila. Kaj naj storim? Kako naj se ji opravičim? Kako ji bom lahko še pogledal v oči, potem ko sem zdaj pokazal, kako malo ji zaupam?

Zinka, prosim te, pojdi in pokliči mamo! Reci ji, naj pride v sobo, da se bomo pogovarjali za zaprtimi vrati, ne pa zunaj pred sosedi.«

Tonika je bila sprva prestrašena. Ko ga je videla tako besnega, je pomislila, da bi lahko storil kaj hudega, nepremišljenega. Za hip je oklevala ali naj gre k njemu ali ne. Končno se je odločila in odšla v sobo. Zinka ji je sledila. Boječe sta vstopili.

Jaka je stal ob mizi, na kateri je še vedno ležal partizanski revolver. Zbegano in skrušeno je zrl v ženo, ko je vstopila.

Obstala je in nepremično zrla zdaj v orožje, zdaj v Jaka, ki je stal pred njo skrušen in skesan, kot desni razbojnik na Goljoti. Čakala je, da bo segel po orožju in naredil to usodno, nepremišljeno napako.

V sobi je zavladata tišina. Tišina pred izvršitvijo obsodbe, je pomislila Tonika in strmela vanj.

Jaka je naredil korak ali dva bliže k njen. Pokleknil je pred njo in zajokal. Objel jo je okrog nog in ihtel. Ko se je zjokal, je zahlipal:

»Tonika, oprosti! Oprosti, če moreš! Vem, da ti to ne bo lahko. Kako sem mogel storiti kaj takega, da sem te tako grdo obsodil nezvestobe? V ljubezni do tebe nisem mogel doumeti, da bi mi lahko naredila kaj takega. Tega ne bi mogel prenesti. Rajši bi umrl, kot da bi doživel tako ponižanje.

Trenutni šok mi je povsem zameglil um. Nisem vedel kaj se dogaja z menoj. Še sreča, da nisem zagrešil kakšnega hudega dejanja.

Vem, da je to greh brez primere, ta izraz takega nezaupanja, da je tako krivična obsodbe ljubljene osebe neodpustljivo dejanje, a te vseeno prosim, draga Tonika, da mi skušaš to oprostiti. Obljubim ti, da ne bom nikoli več v življenju niti v mislih podvomil v tvojo zvestobo in tvojo ljubezen.«

»Nehaj s tem samoobtoževanjem. Zdaj si vsaj lahko spoznal, kako krivično je lahko neutemeljeno ljubosumje. Vidiš, kaj lahko naredi majhno, nepremišljeno, nepomembno dejanje, če se ne prepričaš o njegovem dejstvu.«

Objela sta se, se poljubila in odšla skupaj na vrt. Če je kdo od sosedov malo prej slišal nekakšno kričanje, je lahko ugotovil, da ni bilo ničesar resnega. Ta dogodek pa je gotovo vplival pozitivno na obstoj njunega zakona, ki je ostal še trdnejši in homogen vse do konca njunih dni.

~ *** ~

Justina Strašek

Franček je vozil mrtvaški avto

Franček je bil krepak, mlad kmečki fant. Pri vojakih je naredil izpit za avto. V tistih časih je le malo ljudi imelo izpit. Začel je iskati službo, kajti vedel je, da bo na kmetiji ostal najstarejši Toni, ostali otroci se bodo pa morali znajti po svoje. Dobil je službo na Pogrebnelem zavodu v Mariboru, plača je bila dobra in mrtveci so bili tudi najbolj umirjeni potniki. Nobeden mu ni težil, kako naj vozi. Lepo negibno so ležali vsak v svoji krsti. Le svoji Roziki ni upal povedati, kaj vozi. Zlagal se ji je, da je taksist, pa saj v tistih časih je bilo tudi taksijev zelo malo in prevoz s taksijem je bil silno drag. Njegova Rozika je bila tudi kmečko dekle, doma v isti vasi kakor Franček. Rada bi se bila postavila pred svojimi vrstnicami, zato je rekla Frančku, naj jo kam pelje s taksijem, če ne drugega vsaj po vasi malo gor in dol. Izgovarjal se je, da je taksi službeni avto in da tega ne sme. Toda Rozika je bila vztrajna. Težila mu je tako dolgo, da Frančku ni preostalo drugega, kakor da je najel taksi, ki ju je peljal malo po vasi. S taksistom se je pred tem dogovoril, da ga bo tikal in predstavil Roziki kot svojega kolega. To je seveda moral vse plačati, a zadeva je delovala in Rozika je bila potolažena. Povedal ji je, da je najel kolega zato, da bo sam lahko sedel poleg nje. To sicer Roziki ni bilo najbolj všeč, a se je le sprijaznila.

Nekega mrzlega decembrskega dne je moral Franček peljati mrtvega starega očeta iz mariborske bolnišnice, kjer je izdihnil, v visoke hribe v bližino Oplotnice. Začel se je vzpenjati po kolovozni gozdni cesti. Bila je takšna megla, da je videl le dober meter predse, cesta je bila zelo strma, na določenih predelih zaledenela, tako da so se kolesa vrtela kar v prazno in je moral malo peljati nazaj in potem zopet naprej. Cesta pa se je vzpenjala vedno bolj navpično v gozd, kolesa avtomobila so se vrtela vse bolj v prazno, vse dokler Franček ni spoznal, da ne bo mogel več naprej. Le še nazaj in še to vprašanje kako, če hoče ostati živ. Nekaj časa je vozil vzvratno, nato mu je pa le nekako uspelo obrniti avto. Takrat še avtomobili niso bili predelani, da bi bil mrlič v ločenem delu od šoferja. Krsta je po veliki strmini vedno bolj lezla v Frančkov sedež. Silno neprijetno se je počutil ob misli, da ga mrtvec udarja v hrbet. Krsto je vedno bolj treslo in premetavalo. Nenadoma je zaslišal:

»Pomagajte, pomagajte mi, postelja se trese, padel bom, zebe me in nič ne vidim!« Frančku so se naježili lasje, saj so te besede prihajale naravnost iz krste. Spreletela ga je kurja polt, dlake na rokah so se mu postavile navpično, roke so se mu vedno bolj tresle. Bil je bled kakor stena, zobje so mu šklepetali. Komaj je držal volan. Najprej ga je zeblo, nato mu je postalo neznansko vroče. Bil je ves iz sebe, kljub neznosnemu mrazu mu je pot iz nosu kapljal na volan, celo telo mu je drgetalo. Grizel si je ustnice, ni več mislil na spolzko in strmo cesto. Drvel je po strmini in razmišljal, kako naj ubeži. Imel je občutek, da mu bo mrlič skočil za vrat in ga zadavil. Pomislil je, da ga stari straši, ker ga tako grdo vozi. Začel je moliti očenaš in prositi Boga, naj ga reši, saj ni nalašč vozil tako grdo, da je starega premetavalo po krsti. Prošnje, ki so prihajale iz krste, pa so postajale vse pogostejše in glasnejše. Franček je začel prositi Boga:

»Ljubi Bog, pomagaj mi, da pridem živ domov k svoji Roziki, naj še ne umrem, saj sem še tako mlad, rad bi še živel, sveta Marija in vsi angeli pomagajte mi, prosim vas, pomagajte mi!«

Iz krste se je zaslišalo:

»Kaj se cmeriš, ti boš še že živel, mene bo zmanjkalo, če me bo tako zelo zeblo, pokrij me vendar, da ne bom zmrznil!«

Franček je pomislil, morda bi pa starega le pokrtil in ga po tem mogoče pustil pri miru. Sam ni vedel, kdaj in kako je pripeljal v dolino.

Rekel je:

»Ja oča, samo na stran moram zapeljati, pa vas bom takoj pokrtil.«

Nenadoma mu je postalo vseeno, mislil je, če bo starčku izpolnil željo, ga bo pustil živeti. Avto je ustavil, si slekel plašč in stopil do krste, odprl je pokrov, ki še na vso srečo ni bil prabit na krsto, ga odstranil in zagledal drgetajočega starčka. Hitro ga je pokrtil s svojim plaščem. Starček se mu je zahvalil in ga vprašal:

Kje pa sem?«

»Oča, v rešilcu ste, v bolnico vas peljem!«

»A, v rešilcu!« se je začudil starček. »Kaj nisem v bolnici?« je vprašal.

»Ne, zdaj vas peljem v bolnico.«

Franček je pomislil, da bo starega vseeno peljal v bolnico, če mu je že obljubil in verjetno mu bo stari prizanesel. Bilo mu je vseeno, če mu bodo v bolnici rekli, da je nor, zavel je nazaj proti Mariboru.

»Ja oča, le malo še morate potrpet, da se pripeljeva do bolnišnice!«

»Kje pa sva?« Je zanimalo starega očeta. Franček mu je dejal:

»Še deset minut potrpite, pa bova na cilju.«

Ko sta prispela, je Franček odšel do sestre v sprejemni ambulanti in ji povedal:

»Prej ste mi natovorili mrtveca, naj ga peljem k njegovim domačim v Oplotnico, pa se skoraj ves čas pogovarja in prosi za pomoč, zato sem vam ga pripeljal nazaj.« Sestra je takoj odšla s Frančekom do mrtvaškega avta in uzrla v krsti še kako živega starčka pokritega s šoferjevimi plaščem, ki ji je dejal:

»Sestra, zebe me, pomagajte!« Takoj je poklicala zdravnika, ki je dejal, ko so starega dali na nosila in ga odpeljali v sobo v toplo posteljo:

»Stari je imel srečo, da se je zbudil v mrtvaškem avtu in ne v grobu!« Starček k sreči ni niti opazil, da je že ležal v krsti.

Ko so Frančku vrnil plašč, se je odpravil domov, odleglo mu je, Roziki je povedal le, da je cesta spolzka in je mislil, da se ne bo več vrnil živ domov.

Šele doma je dojel, da je starček bil ves čas živ, bil je le nezavesten, ko je avto premetavalo, pa se je zbudil iz nezavesti. Zastonj ga je bilo strah in zdaj je imel izkušnjo več za sabo. Roziki je povedal, da je nečloveško utrujen in da gre takoj spat, niti jesti ni mogel, umil se je le za silo in zlezal pod odejo. Takoj ga je zmanjkalo. A glej ga zlomka, njegove misli so bile tako zbegane, da ga je starček takoj obiskal v sanjah. Sanjalo se mu je, da ga je stari zagrabil za vrat in ga začel tresti. Franček je v sanjah začel glasno vpiti, zdaj se mu je zdelo, da ga stari trese za ramo. Prebudil se je in pogledal. Pred sabo je zagledal preplašeno Roziko, ki ga je tresla za ramo. Rekla mu je:

»Najbrž te je tlačila mora, v spanju si kričal, nisem pa razumela, kaj si hotel povedati.«

Franček je mislil:

»Še sreča, da nisi razumela!«

Ko se je Franček naslednji dan vrnil iz službe, mu je Rozika rekla:

»Franček, a veš, da je v časopisu pisalo, da se je v mrtvaškem avtu zbudil mrlič, da sploh ni bil mrtev, temveč le nezavesten. Pa vseeno ne bi bila rada v šoferjevi koži, če te nekdo ogovori iz krste, mora biti grozno!«

»Verjetno res!« ji je odvrnil Franček.

Rozika je rekla:

»Franček, veš, pa tisti, ki vozijo mrtvaški avto, so tako vsi malo čez les, sicer mrličev ne bi mogli voziti!«

Franček je zardel kakor kuhan rak, postalo mu je vroče, vedel je, da si mora čim prej poiskati drugo službo, morda bo pa vprašal v bolnici in bo vozil rešilni avto.

~ *** ~

Ana Marija Justin

MČ Dolgo Polje, 12. 2. 2020

Blaž Šafarič

Dobrodošel pri nas

Spominjam se, kako mi je nekoč tovariš Jože Brumec, ki je bil zaposlen v GP Beton in opravljal delo železokrivca, rekel: »Blaž, ko bom jaz odšel v pokoj, te bojo poslali na tečaj in boš postal mojster!«

To je rekel zato, ker je bil že zrel za upokojitev in ker brez očal ni mogel opravljati svojega poklica. Pri montaži železne armature v temnih prostorih ali če je kaj rosilo ali snežilo, mu očala niso nič pomagala, zato je rekel: »Blaž, ti boš danes kočijaž, mi, ki smo že stari konji in imamo več izkušenj, pa bomo tovor vlekli!«

Zame je to pomenilo, naj vzamem montažni načrt v roke in berem, oni pa bojo izvršili montažo železne armature.

Ko je Jože omenil konje, sem se spomnil, kako so s konji vozili gradbeni material na hrib, kjer so gradili rezervoar za vodo.

Ker za tečaj še nikoli nisem slišal, sploh nisem vedel, kaj to pomeni.

V naši vasi smo imeli kovača, ki je bil mojster. Tak mojster, kot je bil ta kovač, si nisem želel biti. Vem, da mu je na nogo stopila kobila in je ostal brez prstov. Tudi na eno oko je bil slep, ker mu je v oko priletela žareča iskra.

Ker delavci v gradbeništvu niso imeli ure na roki ali pa jih sploh niso imeli, je začetek in konec za malico naznanil delovodja na gradbišču tako, da je udarjal po kovinskem predmetu. Petnajstega v mesecu je delovodja najbolj veselo udarjal na zvon zato, ker je takrat delil plačo. Jože pa nikoli ni šel po plačo, ker je namesto njega to storila že njegova žena, ki se je bala, da Jože ne bi plače izgubil. Ko mi je ob malici Jože ponudil tri hruške, sem ga vprašal, čigave so.

»Naše,« je odgovoril. »Če v soboto prideš k nam, ko bomo ličkali koruzo, si boš lahko sam nabiral hruške. Upam, da še nisi pozabil plezati po drevesu.«

»Bojo hruške zastonj ali za denar?« sem vprašal.

»Danes si dobil plačo. Upam, da ti bo do sobote ostalo še kaj denarja od plače, da boš plačal,« se je Jože nasmehnil.

Jože je lahko srečen, da do svoje kmetije nima več kot dva kilometra. Do naše kmetije je več kot sto kilometrov. Delavci iz naših krajev, ki so se v ponedeljek z vlakom pripeljali v Štore, so prišli na delo šele ob dvanajsti uri, v petek pa so se vračali.

Približno sem že vedel, kje so Brumčevi doma, a sem iz previdnosti še pri sosedovih vprašal. Ko sem opazil Brumčevo domačijo, sem rekel: »Sadovnjak pa tak, da ga nima vsak. Upam, da si bom žepe na delovni obleki v miru napolnil s hruškami.«

»Stara mama, pogledjte, nekdo pleza na hruško.«

»Mara, vprašaj ga, kako se piše?«

»Sam vam bom povedal. Blaž Sermak.«

»Pavi, da je Siromak. Zato pa ni čudno, da je prišel po hruške,« je Mara odgovorila.

»Kje pa stanuješ?« me je Mara vprašala.

»V nemškem taborišču,« sem odgovoril.

»Mara, ne sprašuj ga nič več, saj vidiš, da s tem človekom nekaj ni prav,« je stara mama potihoma rekla, da ne bi jaz slišal.

Mara pa ni odnehala, ampak me je še naprej spraševala: »Kje pa je to nemško taborišče?«

»V Štorah,« sem odgovoril.

»Štore pa niso nemško taborišče,« je Mara odgovorila.

»Štore res niso nemško taborišče, v leseni baraki, v kateri stanujem, pa pravijo, da je med drugo svetovno vojno bilo nemško taborišče.«

»Kje pa si zaposlen?«

»V Štorah.«

»Kje pa se hraniš?«

»V Betonski menzi.«

»Zdaj pa že vem, od kod si doma.«

»Ne, ne veš. Vsega ti pa ne bom povedal. Najprej si bom hruške nabral, potem boš pa kaj več izvedela.«

»Mara, kje pa je tvoj ded Jože, da ga nič ne vidim?« sem vprašal.

»Z njive bo koruzo domov pripeljal,« je rekla.

Med tem ko sem si hruške nabiral, je Jože že prišel domov in vprašal Maro, kaj se na vrtu dogaja.

»Stari ata, ubogi Siromak si pri nas hruške nabira.«

Ko me je Jože opazil, je rekel: »Blaž se ne piše Siromak, ampak Sermak. Za par hrušk, ki si jih bo v žepe natlačil, pa naša kmetija ne bo šla v stečaj. In če se bo pri ličkanju dobrega izkazal, bo za na pot dobil še klobaso. Ta Siromak, kakor ga vi že imenujete, bo nekoč postal še mojster.«

»Z Jožetom nekaj ni prav, ker tegale Siromaka bolj hvali kot pa svojega otroka. Upam, da se ni preveč jabolčnika napil,« je rekla njegova žena.

Da bi z ličkanjem koruze čim prej končali, so Brumčevi povabili še sosede na pomoč.

Ob petju in pripovedovanju veselih zgodb je Jože prinesel še jabolčnika, da družba ni bila žejna.

Po končanem delu je Mara na mizo dala jabolčni zavitek, domačo klobaso in kisle kumarice. Ko pa je še harmonika zapela, je vesela družba v ritmu polke zaplesala.

»Blaž, ti si muzikaš in pokaži, kaj znaš,« je Jože rekel, ko mi je v roke potisnil svojo trobento, ki jo je imel več kot deset let skrito.

Ko sem se po končani veselici s hruškami in klobaso odpravljal na pot, mi je Mara rekla: »Če se bojiš nočne hoje, lahko pri nas prespiš.«

»Lahko noč,« sem rekel in se odpravil v nemško taborišče, kjer sem se spomnil na Marino ponudbo in da sem morda naredil usodno napako, ker je nisem ubogal.

V Betonski menzi je Mara dobila službo, jaz pa poziv k vojakom in je nisem več videl.

Po mnogih letih so me upokojili in ker sem poleg tega postal še vdovec, sem obiskal Maro, ki mi je povedala, da je tudi ona že vdova. Vprašala me je, če sem bil na tečaju, pa sem ji odgovoril, da sem na tečaju opravil izpit za visoko kvalificiranega električarja, ne pa za železokrivskega mojstra.

»In postal si mojster elektrotehnik. Čestitam! Spominjam se, kako mi je stari ata rekel, da boš nekoč postal še mojster. To se pravi, da so se njegove želje uresničile.«

»Mara, jaz si pa želim, da bi se tudi tvoje želje uresničile.«

»Povej, kaj bi se moralo zgoditi?« je rekla.

»To, da bi pri vas prespal,« sem odgovoril.

V prijetnem vzdušju in toplem objemu mi je Mara potihoma rekla:
»Blaž, vrata so ti odprta. Dobrodošel pri nas. Upam, da se ti ne bo težko iz
nemškega taborišča v našo hišo preseliti.«

~ *** ~

Ana Marija Justin

MČ Dolgo Polje, 12. 2. 2020

Milena Šimunič

Čas, v katerem živim

Mesec in pol živim izolirano. Mesec in pol trepetam in skrbim za svoje drage ljudi, ki živijo drugje, slišim le glas, ki reče: ne skrbi, vse je ok! Tolaži me obstoj, le stika ni! Iz dneva v dan, iz noči v noč. Ostajam na mestu premnogih čeri, v objemu nevidnih prepletanj, drobnih nitk sanj in želja. Ni mi dolgčas. Nenehno poteka delo, korak za korakom, po ustaljenih poteh. Med stenami, na visokem stopnišču, do podstrehe in nazaj, do kleti. Do grede, kjer sadike zalijem, preštevam cvetove jablan in hrušk. Pred kratkim je bila pozeba, k vragu pa taka samooskrba, le malo je ostalo. Nekaj malega bo že. Že štiri leta zapovrstjo nas mati narava kaznuje, nam vrača udarce tam, kjer najbolj boli. Drugače moramo živeti!

V ozadju nekje me razjeda strah, kaj bo in kje bomo vsi, ja, to me skrbi! A stari pregovor pravi, da za dežjem posije sonce. Verjamem v to, saj sem se ničkolikokrat prepričala, da je tako. Leta svoje nauke osvojijo, jih potrdijo ter z izkušnjami vero v njih dobijo. Res je tako, čas prinese svoje, le potrpežljivi moramo biti in se veseliti majhnih, drobnih stvari ter jih s hvaležnostjo sprejeti. Možnosti so nam dane, le ne znamo ravnati z njimi.

Čas pa neusmiljeno teče in nič ne reče. Le v mislih tavam od sedanjosti v preteklost in obratno. Sedanjost kazi pretekle dogodke, ki so, roko na srce, bili prijetni in lepi. Danes nas marsikaj teži. Ne samo mene, vse ljudi, vsak nosi svoje težave in skrbi. Kako jih rešiti? Kljub optimizmu me velikokrat stisne, tam nekje, okoli srca, ko ne vidim rešitve, vsaj ta trenutek ne. Po dežju je posijalo sonce, a stvari se niso spremenile, le še težje breme je prišlo. Kam z njim? Klasično vprašanje. Zaprem oči in si predstavljam reko, ki odplakne vse smeti. Sprehod po betonski poti, ki razmeji reko od nabrežja in nepokošene trave, prepletene z raznovrstnim travniškim cvetjem, je udoben, a kazi naravno lepoto. Bolj topla in prijetnejša bi bila naravna pohodna potka. Nabrežje, nepokošeno, me najbolj navda z optimizmom. V sebi skriva nekaj naravnega, nekaj neukročenega in prvinskega, narava v vsej svoji dani lepoti.

Cvetje me navdaja s posebnim navdušenjem, saj me ponese v mladost, ko je daleč naokrog, koder je segal pogled, travnike prekrival tepih različnih cvetov. Takrat je bila narava še neukročena, divja, a nadvse lepa. Imela je poseben vonj, takega danes več ne zaznaš. Nad cvetovi so brenčali roji čebel in nešteto drugega mrčesa. Takrat smo otroci po travnikih lovili pisane metulje, zvečer pa smo poslušali pesem čričkov.

To so prebliski spominov. Realnost je povsem drugačna, manj prijetna. Večina rodnih polj je pozidana. Cvetoče travnike prepletajo asfaltirane ceste, po njih pa nešteto vozil, ki v zrak spuščajo pline in uničujejo okolje. Izginil je naravni ekosistem. Kaj pa voda? Sedaj še imamo čisto pitno vodo (s čistilnimi napravami do pip...), vendar kako dolgo še? Se sploh zavedamo, kakšna dragocenost je voda? Mislim, da ne! Vse, kar nam daje narava, izkoriščamo, ničesar pa ne vračamo naravi, ne znamo skrbeti zanjo. Vse danosti jemljemo kot samo po sebi umevno. Smo nezavedni izkoriščevalci! Zakaj se potem čudimo, ko nam narava vrača z naravnimi katastrofami!? Širijo se razni virusi in vedno več je takih, ki jim znanstveniki ne najdejo izvora, niti vsebine. Vse manj se lahko zaščitimo! Kljub trudu je stroka nemočna. Človeški faktor pa se sprašuje, zakaj in kako je do tega prišlo? O odlagališčih smeti bolje ne govoriti, vsi jih proizvajamo in odlagamo; do kdaj še!? Zadušili se bomo v njih! In kaj storimo? Nič! Sicer smo že malo v strahu, a tako neznatnem, da ležerno živimo naprej. Vse to se nam bo maščevalo in ponovno se bomo spraševali: zakaj, kako!? Človeštvo že od davnine trpi zaradi različnih, masovnih obolenj, ki so morila ljudi. Vsakokrat je bilo nadvse hudo, dokler ni minilo in šlo v pozabo. In res je šlo v pozabo, kajti v ravnanju ljudi do narave se po katastrofah, katerekoli bolezni, ni nič spremenilo. Samo, da se živi in uživa v danih sadovih narave.

Ponovno se vračam v čas, v katerem živim. Stopim iz hiše in vdihnem veliko čistejši zrak kot pred omejitvami gibanja. Hvaležna in srečna sem, da imam vrt in nekaj sadnega drevja, ki rodi po vremenskih razmerah, enkrat več, drugič manj, odvisno od pozebe, nenehnega dežja ali pa pretirane suše. Hvaležna sem za vsak sad. Ugotavljam in trdim, da je v vsaki nesreči tudi nekaj dobrega. Isto kot pri ljudeh. Le spoznanja prihajajo največkrat prepozno, prehajajo v nič. Pri ljudeh pa se vsaka katastrofa

nabira in izkaže v nestrpnosti, agresiji in revoltu. Tudi to je naš današnji svet, ko smo v izolaciji družbenih odtujitev, gospodarske bede in revščine vsesplošne populacije. Tudi izjeme, ki imajo veliko dobrin, bodo čez čas ostale brez njih, ker ne bo podlage, propadlega naroda in njegovega dela. Kolo zgodovine se vrti in vsi vemo, kje se ustavi. Nič dobrega se nam ne obeta, zgovornost zgodovine se potrjuje, z ustaljenimi vzorci in se tiho, a vztrajno zažira v življenja ljudi.

~ *** ~

Borut Korun

Celjska kulturnica, 19. 2. 2020

Marko Vitas

Nimfino obhajilo

Ko dosanjam v mesečini, odločim!

(Neznani svečenik Izide iz starega Egipta)

Vsakdo, ki ga je doletelo prekletstvo ali čast izkusiti ga, ve, da je ugriz Nimfe milejši od dotika metulja na cvet, tišji od polnočne mesečine, slajši od medu, silovitejši od brzic hudournika in strasten kot okus po nektarju bogov. Stari Egipčani so že vedeli, komu v čast so postavili tako veličastna in monumentalna svetišča. Naj vam še jaz zaupam svojo sladostrast zvezdnega svoda, svojo zgodbo, ki se mi je dogodila med lanskim dopustom. Takole je bilo:

Beseda je dala besedo in že sem lahko povabil na kavo svoja nova soseda v avtokampu, Šveda, ki sta popotovala po Hrvaški in Italiji. Kasneje sem izvedel, da je njemu ime Magnus, njegovi mični, graciozno postavni ženi, pa Magdalena. S seboj sta imela tudi štiriletnega sinka, ki se je imenoval Stig. Pogovor je tekkel, kot običajno potekajo pogovori, ko se sogovorniki šele spoznavajo. Kdo si in kaj si, od kod si in kam potuješ, zaposlitev in podobno. Naš pogovor sta prekinili mladi hostesi, ki sta novačili počitnikarje na izlet z barkačo. Lepo smo se jima zahvalili za letak s telefonskimi številkami, ki je vabil na ogled Rovinja, na kopanje na Crvenem otoku in v Limski kanal na školjke. Šveda sta bila videti navdušena. Ni mi preostalo drugega, kot da sem poklical in rezerviral mesta na barki takoj za naslednji dan.

Na barkači nas je v zgodnjem dopoldnevu pričakal barba, ki je dajal videz rahlo zanemarjenega in že nekoliko ostarelega ribiča. Za dobrodošlico nam je ponudil šilce lozovače, kar smo kajpada družno, hvaležno sprejeli. Žganje nas je spravilo v dobro voljo in pogovor med plovbo do Rovinja je zategadelj postal še bolj prijateljski in sproščen. A bolj ko so se razvijale in ponovno zapletale niti časa, bolj mi je pogled uhajal na Magdaleno, na njeno že nekoliko zagorelo polt, ki je še bolj poudarila njene bele, svetlosive kodre las. Na vso moč sem si prizadeval prikriti svoj poželjivi vojerizem. Če ne zaradi drugega, zaradi Magnusove

prisotnosti. A ona se je vedla popolnoma neprizadeto, čeprav sem bil prepričan, da se je zelo dobro zavedala, da v meni vse vre, na kar jo je moral že zdavnaj opozoriti njen prirojeni ženski instinkt.

Sončna pripeka je pritisnila že zelo zgodaj. Ogled starega mestnega jedra, med katerim nas je vodič poučil o zgodovini mesta, je bil zategadelj nekoliko utrujajoč. Oziral sem se navzgor na pročelja starodavnih stavb in s pogledom iskal okna beneške gotike. Vročina je neusmiljeno puhtela iz tlakovcev in kamnitih ulic. Zato pa se je kopanje na Crvenem otoku toliko bolj prileglo, kjer mi je pogled skrivoma ponovno in še bolj uhajal k Magdaleni. Motril sem njen eleganten stas, ko je kot Venera, porojena iz morske pene, prihajala iz morja. S pogledom sem se poželjivo sprehajal po njenih ženskih oblinah in broneni polti in v mislih drsel po njenem trebuščku do popka, ki je komaj vidno valoval z njenim vdihom in izdihom. Oči je imela priprte, tako da se najina pogleda nista mogla ujeti. Občasno si je razmrščila vlažne, v soncu angelsko blesteče kodre in se z rokama dotikala kopalk, kot da bi jo nekoliko motil ta odvečni, morda celo nadležni del tkanine. Ob času za odhod si je navlekla svetlo letno oblekico in zatem slekla mokre kopalke. Pohota v meni je divje vzplamtela, kot uničejoč požar, ki se neustavljivo širi, a hkrati neutolažljivo ječi po vodi, ki bi ga pogasila.

Med plovbo do Limskega fjorda je sedela na klopi nasproti mene. Njeno krilo se je hote ali nehote nevarno povzdigovalo, in ko je Magdalena opazila moje izkrivljanje vratu, je radodarno razširila kolena in mi namenila ali bolje rečeno uperila v moje oči resnoben pogled. Razkošen razgled na urejen beli puh okoli njenega sramu, ki se mi je tisti neponovljivi trenutek ponudil, je v meni skorajda vzbudil občutek pedofilske samokrivde. Zamrmral sem si verze iz pesmi:

SVETI GRAL

*Oh, red je ljubezen, otroci
Sveti Jurij, ne demon,
blagoslovljena votlina prepletelih kač,
Sveti gral podajmo se iskat.*

Odmaknil sem pogled in premeril Magnusa. Magdalena je to opazila in v odgovor z odkimavanjem zavila z očmi. »Prav nenavaden par sta. Le kako sta se našla,2 pomislim. V tistem trenutku se me dotakne angel varuh, gnosis, apokalisa. Preveje me razodetje: »Vsi smo porojeni iz ognja strasti, iz energije, a se gibljemo po labirintu ovir, ki nam jih iz sveta duhovnih dimenzij nastavlja Sveti duh. Čudež, naključje, ki to ni in ne more biti. Vsak zakaj ima svoj zato, kot tudi ima vsaka posledica svoj vzrok.«

Potem ko nam je turistična vodička predstavila zgodovino Limskega fjorda od rimskih do vikinških in piratskih časov, so nam sojenice namenile kulinarične užitke. Mastili smo se z Jakobovimi pokrivačami, dondolami in dagnjami v omaki, na buzaro. »Ker pravijo, da so školjke afrodizijak, bo zagotovo imel nocoj Magnus prijetno opravilo,« sem pomislil. Glede na navdušenje, ki sta ga izkazala nad morskimi sadeži, ju povabim na ribe, ki bi jih spekel na električnem žaru pred svojo prikolico. Navdušeno privolita.

Naslednji dan na ribjem trgu med pestro izbiro rib in morskih sadežev izberemo brancine. Magdalena se mi ponudi v pomoč ob čiščenju rib. Želela se je naučiti. Zabavava se. Kasneje se mi je za kratek tečaj iskreno zahvalila.

Zvečer sem jima postregel s capresejem in cvičkom. Po pouku o tem slovenskem endemitu steklenico, oziroma nalepko s telefonom navdušeno poslikata. Preidemo na ribe, ob katerih postrežem ohlajen suhi rulandec. V soju sveč kramljamo o vsem mogočem. O politiki, nogometu, službi in denarju. V glavnem pritrujem sogovornikoma. Glede na vroči flirt me zbode edino Magdalenina pripomba, da se sicer ne razume na politiko, a da je Putin dober tip. Moj moški ego bi skorajda zakrvavel. Na koncu postrežem še sir s cabernet sauvignonom in z rolado, ki sem jo nabavil v supermarketu. Žal pa moj hladilnik v prikolici ni premogel nobene pozne trgatve, ki bi se prilegla k sladici.

Magdalena se je medtem namenila pospremit v posteljo malega Stiga. Jaz pa sem predlagal Magnusu:

»Zdaj je čas, da preidemo na pravo stvar, na nekaj bolj moškega.«

Iz hladilnika prinesem steklenico viljamovke, ki sem jo nabavil pri nekem dolenskem kmetu, čeprav sem dobro vedel, da bi se tisti trenutek bolj prilegel pogret konjak. Šilce, da šilce. Magnusu se medtem jezik še

bolj razveže, medtem ko jaz svoja šilca z opojno pijačo neopazno zlivam stran. Magdalena se je medtem vrnila. Nazdravljali smo in Magnus je kot za stavo pridno praznil šilca. »Dobro ga nese,« pomislim.

Sveča je dogorela in Magdalena je ocenila, da je čas za odhod. Magnus vstane izza mize, a se takoj zatem opoteče, sesede ter zgrudi na tla. Odleže mi. Z Magdaleno ga družno dvigneva in mu nudiva oporo pri hoji. Zdi se, da si mrmra nek napev. Položiva ga na blazino v njenem šotoru, a Magdalena ostane z njim. Napotim se proti WC-ju, kjer si umijem zobe in potem oddidem proti svoji prikolici. Legel sem k počitku, toda v meni so divjale misli: »Prekletu, ženske so pač take, da vse naredijo za samopotrditev in dvig samozavesti. Izzivajo, potem pa, ko nastopi čas, se prestrašijo in boječe umaknejo. Evolucijsko tveganje je pač preveliko ...«

Ko pa sem zaplaval v polsen, se je Magdalena gola pojavila na vratih prikolice. Smuknila je v mojo posteljo in se z gorkimi grudmi vsa vročična prižela ob moj hrbet. Zakopal sem se v njene zlate lase. Objemala sva se in krčevito poljubljala v vročici poletnega naliva. Strune rajskega napeva so globoko zveneale, kot šelest listov nikoli dokončane knjige večnosti. Srebam medeni nektar iz bele skodelice napravljenega iz krhkega porcelana. Duh borovcev je milo puhtel. S srebrnim rezilom bodala param svileno tkanino. Vdih in izdih eteričnih vonjav rožmarina. Z roko v roki stopava proti bleščeči svetlobi, proti luči do pepela ugaslega ognja kresne noči.

Prebudil sem se v dišeče jutro. Magdalene seveda ni bilo ob meni. Najbrž me je prebudil žvenket opreme za taborjenje. Sosesta sta se očitno odpravljala iz avtokampa. Magnus je gledal stran. Magdalena tudi, a se je ob tem, lahko bi dejal, zarotniško nasmihala.

~ *** ~

TEMNA MODRINA

*Nekateri se dvigne v grehu, drugi pade zaradi kreposti.
(William Shakespeare, Milo za drago)*

Sedem v svojo temno modro limuzino. Ob jutranjem svitu je temno modra barva videti še temnejša. Poženem motor in kmalu že brzim po obroču mestnih obvoznic, dokler se ne usmerim na avtocesto, ki vodi proti letališču. Iz zvočnikov se razlega arija *L'amour est un oiseau rebelle* iz Bizetove opere *Carmen*. Razmišljam o ljubezni. »Ja, popolna ljubezen je lahko samo uporniška,« me prešine. Operno petje prekine, moja zamišljenost pa predrami elektronski zven, sestavljen iz nekaj tonov, in zatem resnoben glas radijskega napovedovalca, ki se vsakič vklopita, ko se predvajajo prometna obvestila: »*Na avtocesti A4 je v smeri proti morju zaradi prometne nesreče oviran promet. Nastal je daljši zastoj.*

Priporočamo uporabo vzporedne regionalne ceste.« Ponovno se iz zvočnikov, skritih v črni plastiki armature, zasliši zven elektronskih pulzov in elektronsko vezje avtomobilskega avdio sistema spet preklopi na opero. Bližam se letališču, letala v trušču vzletajo in pristajajo. Pred vhodom v letališko garažo iz avtomata vzamem parkirni listek, parkiram avtomobil in s priročnim kovčkom na kolesih oddrsam proti odhodnemu terminalu. Izgubim se med množico ljudi v letališčni stavbi in iščem njo. Zazdi se mi, da iščem iglo v kopici sena. Ne najdem je. Posežem po mobilnem telefonu in jo pokličem. Po nekaj kratkih pulzih elektronskega zvena se oglasi:

»Živijo, Daniel! Si na že na letališču?«

»Ja, sem že v avli, a te ne vidim. Kje si?«

»V kavarni ob vhodu sem.«

Napotim se proti vhodu in kmalu jo zagledam. Prekinem zvezo. Stoji ob pultu in sreba kapučin ter se sladka z zajetnim rogljičem. Oblečena je poslovno, a stroga obleka ne zmore prikriti njene ljubke ženstvenosti. V svojih zgodnjih štiridesetih je še vedno videti nadvse privlačna in marsikateri moški pogled se ustavi na njej, da z metuljevimi krili pogladi njen stas. Veronika je naša zelo sposobna pravnica. V podjetju je zadolžena tudi za stike z javnostjo, kar ji, vsaj tako je videti, nedvomno ustreza, tako da postaja v javnosti že kar precej prepoznavna piarovka.

»Šele zdaj zajtrkujem. Tako težko je bilo vstati iz postelje ob jutranjem svitu,« mi skozi prešeren nasmešek hiti opravičevati svoj položaj. Tudi jaz si naročim ekspreso, čeprav sem bil že doma popil zvrhano skodelico kave iz kafetjere. Temna tekočina me še bolj zdrami in dodatno okrepeča. Prijava, varnostno in mejno kontrolo opraviva tekoče. Tudi let mine brez posebnosti. Leteli smo pod sinjo modrino neba nad belino kepastih oblakov, dokler se po nekaj krogih nad okolico Londona, zaradi prevelikega prometa na letališču, nismo pričeli spuščati skozi temno sive meglice proti letališču Heathrow, kjer morava ponovno opraviti obveznosti mejne kontrole. Ko se naposled prebija iz letališkega terminala, betonskega mastodonta, sedeva v staromodni črn britanski taksi.

»Harcourt Manor hotel!« naročim temnopoltemu vozniku, ki samo na kratko odvrne:

»Da, gospod!«

Kmalu se znajdeva v labirintih londonskih predmestij. Dizelski motor prede pod pokrovom sprednjega dela avtomobila. Satelitska navigacija medtem usmerja taksista proti cilju. Hkrati se na zaslonu ob armaturni plošči prikazuje zemljevid z našim položajem, dokler naposled ne prispemo pred hotel v obliki tudorskega dvorca, ki je zidan iz temnih granitnih zidakov. Okoli dvorca se razprostira manjši, a kljub temu veličasten angleški park. Izstopiva iz taksija. Vdihnem svež jutranji zrak, ki v sebi nosi vonj po cveticah in jutranji rosi. »Ah, angleško poletje,« pomislim, »je kot ena sama večna pomlad.« Vozniku naročim, naj počaka. Uslužen receptor v hotelu naju vpiše v knjigo gostov in nama zagotovi, da bo postrežček odnesel najino prtljago v sobi, brž ko bosta nared. Ponovno sedeva v taksi in odpeljemo se proti Canary Wharf, poslovnemu delu velemesta.

V precejšnji meri tegobni sestanki se v eni izmed steklenih stolpnic poslovnega središča razvijejo razmeroma ugodno za nas. Veronika na tovrstnih dogodkih navadno blesti in s svojo prešernostjo vedno nekoliko sprosti in razrahlja tesnobno vzdušje med resnobnimi poslovneži. Zaključimo z delovnim kosilom v eni izmed restavracij ob vodi. Ponovno sedeva v taksi in se vrneva v hotel. Povratni let imava šele naslednji dan popoldne.

»Imaš kakšne posebne načrte za danes popoldne in zvečer?« jo vprašam.

»Ja, šla bom v Kew Gardens.«

»Me vzameš s seboj?« jo vprašam skozi nasmeh.

»Seveda, zakaj pa ne?«

V hotelski sobi odvržem svojo temno modro obleko, si navlečem kavbojke iz modrega jeansa in obujem kolidžke. Takoj se počutim bolje, saj sem poslovno obleko vedno imel za nekakšno predpisano uniformo. Zapustim hotelsko sobo. Sedem na klopi pred hotelom in se razgledujem po parku. Bil sem prezgodaj, Veronika se še ni vrnila iz hotelske sobe. Naposled se prikaže v lahni temnomodro-beli obleki. Obuta je v bele športne copate. Pogled se mi nehote sprehodi po njenih kot iz nežnega marmorja izklesanih mečih in gležnjih. Njeni svetli lasje so speti v rep. Pokličeva taksi, in ko se ta nemudoma prikaže, sedeva vanj.

»Kew Gardens!« naročim taksistu azijskega porekla.

Vožnja ni trajala dolgo in že se sprehajava po veličastnih parkih Kew Gardensa. Obiskujeva paviljone z orhidejami in drugim eksotičnim cvetjem, stopava po mostičkih nad ribniki, med gredicami s cveticami, travniki, drevesi, si ogledujeva poslopja v parku, med katerimi je tudi japonska pagoda. Izkoristim vsak trenutek, da se je lahko dotaknem ali celo za trenutek objamem. Videti je, da nima nič proti mojemu početju. Privoščiva si pivo v baru na prostem. Pogled se mi ustavi na številčni družini iz Azije. Mati in odrasle hčere so pokrite. Mlajši otroci razposajeno tekajo naokoli. Proti večeru, čeprav sonce še ni zašlo, se vrneva v hotel. Dogovoriva se, da se dobiva na večerji v hotelski restavraciji.

V hotelski sobi razmišljam: »Rože ima rada.« Pograbim mobilni telefon. Na spletu poiščem številko Interflore. Nemudoma jih pokličem.

»Dober dan. Veseli nas, da ste poklicali. Želite?« se oglasi operater na drugi strani etra.

»V kolikem času lahko dostavite šopek rož v sobo 128 hotela Harcourt Manor?«

»Približno pol ure, največ tri četrt.«

»Dobro,« odvrnem.

»Imate kakšne posebne želje?«

»Pripravite nekaj v modro-beli kombinaciji.«

»Danes imamo tudi modre vrtnice.«

»Ne, ne, modre vrtnice so barvane in zategadelj preveč umetne.

Vzemite raje irise in nekaj belih vrtnic.«

»OK.«

»Račun bi poravnal s kreditno kartico.«

»V redu, gospod.«

V mobilni telefon narekujem številko kreditne kartice in se poslovim. Kaj kmalu zacinglja moj mobilni telefon. Prispelo je sms sporočilo, ki sporoča obremenitev v znesku 150 funtov v evrski protivrednosti. Vzajem tabletko in jo poplaknem z vodo. Zavrem vodo v električnem grelniku. Izberem temno modro vrečko s čajem darjeeling in jo potopim v vrelo vodo. V pripravljen čaj nato iz konzervice vsujem nekaj kapelj kondenziranega mleka. Razmišljam o staranju. »Pravzaprav bo kar držalo, da je staranje za hrabre,« premlevam v mislih. »A kaj, ko so ženske čisto nore name. Zdaj bi moral imeti kakih trideset let, a takrat sem bil še navaden nič.« Pogledam na uro. Kazalci krožijo svojo brezkončno pot. Vidim, da je minilo že nekaj več kot tri četrt ure. »Zdaj bi že moralo biti,« si rečem in se dvignem s stola ter se resnobno, kot vojak na izredno pomembni misiji, odpravim proti Veronikini sobi. Potrkam na vrata. Veronika odpre vrata z zajetnim šopkom cvetic v rokah. Videti je, da ne more skrivati presenečenja. »To je dobro,« pomislim.

»Veronika, veš, razmišljal sem, da bi malo proslavila najin današnji poslovni uspeh s kaviarjem in šampanjcem, ki bi si ga namesto večerje v hotelski restavraciji naročila v sobo.«

Veronika molči z odprtimi usti. »Zagotovo ji povabilo godi,« si mislim. Pomakne se naprej skozi vrata in se ozre levo in desno po hotelskem hodniku.

»Danes mi morda sploh ni do večerje. Tako trudna sem in razmišljam, da bi kar preskočila večerjo.«

»Daj no, Veronika. V teh nekaj letih življenja, kar nam jih je preostalo, moramo izkoristiti vsako priložnost, ki se nam ponudi.«

Veronika se ponovno ozre levo in desno po hotelskem hodniku in me narahlo potolče po glavi s šopkom rož: »Bučman, veš, da bi se ločila, če mi

v zakonu ne bi bilo dobro. Kaj misliš, da se bova, kar tako, tu in tam malo pomuckala?«

Ko je resnobno izgovarjala svoje besede, mi porine šopek cvetic v roke. Postane mi jasno, da me očitno ne bo povabila v sobo. Osramočeno se zazrem v pod:

»Iskreno upam, da me ne prijaviš zavoljo domnevnega nadlegovanja?«

»Oh, daj no, kje pa. Saj smo samo ljudje.«

Na licu se ji izriše zadovoljen nasmešek. Zaželi mi še lahko noč.

»Lahko noč,« odvrnem in oddrsam proti svoji sobi.

»Presneta avša,« si mislim, »prepričan sem, da ji je pripetljaj pravzaprav godil. Zagotovo se bo še vrnila.«

Naslednje jutro se srečava na zajtrku. Obilen zajtrk se mi je prilegel. Veronika ne daje vtisa, kot da se je včeraj zvečer kaj dramatičnega zgodilo. Povprašam jo:

»Kaj nameravaš početi danes dopoldne, preden se odpraviva na letališče?«

»Nakupovala bom. Grem v središče mesta, na Oxford Street, Bond Street in v druge ulice v bližini.«

Razumevajoče prikimam.

Po zajtrku se tudi sam odpravim v mesto, tokrat s podzemsko železnico. Tavam po mestu in tudi sam poizkušam najti kaj za ženo. Naposled kupim elegantno svileno ruto in se odpravim s taksijem nazaj v hotel in nato na letališče, kjer se ponovno snideva z Veroniko.

Let je bil miren, kot je tudi neslišen tek motorja moje temno modre limuzine. Ponovno poslušam opero *Carmen*, Toreadorjevo pesem. Doma me pričaka Agnes, moja žena. Nemudoma mi plane v objem. Po večerji ležem na zofo. Kmalu se mi pridruži žena. Prične me gladiti in kmalu se poljubljava.

»Dragi, kje imaš tabletko?« me povpraša.

»V etuji od brivskega pribora.«

Agnes se takoj podviza na hodnik, kjer vzame iz prtljage moj brivski pribor. Po nekaj trenutkih zaslišim iz hodnika Agnesin resnobni glas:

»Dragi, kako pa to, da imaš v škatlici samo še tri tablete, medtem ko si jih imel pred odhodom v London vsaj še štiri?«

Zamižim in pomislim: o ne, natanko vedoč, da bo nastopila huda ura.

»Ne, ne,« odvrnem. »Že prej so bile samo še tri.«

»Ni res. Prav dobro se spominjam, da so bile še štiri!« zaslišim iz hodnika.

»Ti prekleti pokvarjenec!« se razlega iz hodnika.

»Agnes, bodi no pametna. Samo tri so bile.«

»Ni res! Sploh pa, zakaj bi navsezadnje tabletko nosil s seboj na službeno pot?«

»Agnes, prosim te, ne delaj drame, tam kjer je ni. Ali se sploh zavedaš, kako si dolgočasna s tem svojim trdovratnim ljubosumjem?«

»Da naj ne delam drame? Zdaj bi ti morala vreči kovčke čez balkon, a tega ne bom storila, kajti sosedje bi me obsodili kot histerično babo! Nekaj boljšega imam v mislih.«

Odpravila se je v spalnico. Zaslišal sem odločno odpiranje in zapiranje drsnih vrat omar. Vzravnal sem se in skrušeno obsedel na zofi, dokler se ni pojavila pred menoj, močno naličena v izzivalni oprijeti kratki črni obleki:

»Noč je še mlada. K *Veselemu mornarju* pojdem!« mi privoščljivo zabrusi.

»Samo k *Veselemu mornarju* ne!« kriknem. »Tam se vendar razvpite dame vlačugajo.«

»Ravno tja moram iti. Tam se gospe iz dobrih družin prodajajo in dokupujejo, kar jim manjka.«

»V mestu bo počil škandal.«

»Zakaj pa ne, saj ravno to hočem!«

»Agnes, ne delaj mi tega. Prosim te.«

»Kaj ne, ravno to si zaslužiš, ti filister prevarantski licemerski.«

Nataknila si je čevlje z vrtoglavimi petami in zaloputnila vhodna vrata za seboj.

Obsedim na zofi in razmišljam: »Najin sin je že polnoleten. Razumel bo. Ena od hčera iz prejšnjega zakona pa je pred mesecem povila mojega prvega vnuka.« Vstanem in začnem v kovčke zlagati najnujnejše. Znosim jih v prtljažnik avtomobila ter se odpeljem proti domačiji visoko v hribih, kakšnih štirideset kilometrov iz mesta, ki jo imava v lasti. Tja se občasno zatečeva pred mestno pripeko. Obrnem ključ in že se vozim. Iz zvočnikov vre zaključek opere *Carmen*.

Valerija Vrenko

Obesek

Bila je že zelo utrujena. Od potu zlepljeni lasje na prašnem čelu so ji silili v oči, ki so se ji solzile zaradi vztrajnega vetra, ki je vrtinčil ter dvigal prah in pesek iz na novo skopanega polja.

Arheološka najdba je bila stara manj kot leto dni. Kmet iz bližine Lendave je med oranjem njive naletel na ostanke lepo ohranjene in umetniško porisane lončenine. Po tistem, ko je najdbo prijavil, je nemudoma steklo obsežno arheološko izkopavanje ožje in širše okolice.

Gledala je svoje študente, ki so precej zdolgočaseno in vdano odstranjevali plast za plastjo peščene zemlje in z metlicami in ščetkami drgnili nepomembne razbite kose. Nanje je bila navezana kot na svoje otroke, ki jih nikoli ni imela. Vse življenje je bila sama, vendar ne osamljena. Zaradi njene trmaste narave in čudaštva, so se je moški in prav tako tudi ženske na široko izogibali. Bila je vneta arheologinja, z dušo in telesom se je trmasto zagrizla v izkopavanje starega rimskega Halicanuma, ki naj bi po vseh dosedanjih raziskavah ležal nekako pet do deset metrov nižje pod sedanjo Lendavo z okolico. Čeprav zemlja ni in ni do sedaj hotela dati od sebe spektakularnih najdb in zanimivih odkritij, jo je gnal nekakšen nerazložljiv notranji ogenj, ki se je tu in tam prižgal v njenih očeh.

Res, bila je trmasta, čeprav se je rok izkopavanja počasi iztekal in tudi sredstev je bilo že kar smešno malo. Nekaj študentov jo je zapustilo, s takšnimi in drugačnimi razlogi so se opravičili, ostalo je le še nekaj fantov in deklet, ki pa so bili iz dneva v dan bolj naveličani in očitno niso imeli boljšega dela kot je brskanje in kopanje po prekmurskih njivah v vročem poletju!

V velikem šotoru je njena ekipa imela na razpolago poljske postelje s spalnimi vrečami ter zasilno kuhinjico, v kateri je že kronično primanjkovalo hrane. Spala je kar tam, v spalni vreči pri svojih študentih, čeprav je bila rojena Lendavčanka.

Njena domača hiša je bila prazna in zapuščena, saj so ji starši pomrli že kmalu po tem, ko je odšla študirat. V glavnem mestu in nato v tujini na najrazličnejših izkopavanjih je preživela kar nekaj let, tako da se je odtujila in se je njena nekdanja ljubezen do Lendave precej ohladila.

V zadnjem letu, odkar je delala na projektu Halicanum, pa se je njeno domoljubje prebudilo z dvojno močjo in v sebi je začutila nenavadno energijo. Bil je kot klic iz davnine, čutila je nujo, da vztraja.

To jutro je ponovno z velikim upanjem zlezla nekaj metrov po lestvi v kotanjo, kjer se je razprostiralo polje izkopa. Z žuljavimi rokami je z lopato previdno zajela nekaj prašne zemlje, ko se je nenadoma usul močan dež. Debele kaplje so hrupno padale na žejna, suha tla in dvigovale majcene oblačke prahu, ki je kmalu izginil in se spremenil v blatno plast zemlje.

Bila je razočarana in besna, slane solze pomešane s prahom so ji stopile v oči. Nemočna je obstala sredi polja, medtem ko so dekleta in fantje kriče zbežali v šotor. Zajel jo je trenutek brezupa in slabosti. »Jutri pospravimo in adijo!« je z grenkobo in jezo zaklicala za njimi.

Mokra srajca se je lepila na telo in z roko si je previdno popravila verižico z nenavadnim obeskom, ki ga je ob rojstvu dobila od dedka. Bil je zlat, zelo star in v obliki srca, ki mu manjka druga polovica. To verižico je čuvala kot svetinjo in največjo dragocenost v življenju. Nikoli se ni ločila od nje in nikomur, prav nikomur je še ni pokazala.

Močan nalive kar ni hotel ponehati, zato je hitro vstopila v šotor, vzela iz torbice star ključ in se z vozilom, ki jim je bil dodeljen na faksu odpeljala v Lendavo.

»Ne čakajte me, pridem pozno! Jutri pa zapečatimo polje in konec komedij«, je utrujeno in z vidnim razočaranjem sporočila srečnim študentom.

Domača hiša jo je sprejela s temo in hladom. Šla je po sobah, se razgledala po prašnem pohištvu in obledelih fotografijah, ki so ji vračale poglede s sten. Preplavili so jo grenko sladki spomini. Zmeraj je bila poseben otrok, štrlela je iz povprečja zaradi trme in molčečnosti. Najraje je imela naravo in živali, ure in ure se je lahko igrala z metulji in mravljami, ali opazovala oblake. Oče in mati sta ji puščala svobodo, bila je njuna ljubljena, saj je pri njenem rojstvu nesrečno umrla njena sestra dvojčica. Največja zaveznika v otroštvu sta ji bila dedek in babica. Z njima se je v neskončnost pogovarjala kot odrasla oseba in z odprtimi usti je poslušala njune zgodbe, ki se jih nikoli ni naveličala.

Hišo je po polnoči zapustila, varno spravila ključ in se počasi odpravila nazaj na najdišče. Bila je tema in lilo je kot iz škafo. V šotoru so že vsi dremali, zato se je tiho zavlekla v svojo spalno vrečo in utonila v nemiren spanec.

Zjutraj jo je nenadoma zbudilo glasno klicanje. Bil je napet in nestrpen glas zavzete študentke arheologije s Primorske. »Hitro, hitro, gospa profesorica, pridite pogledat!!!«

Vsa presenečena je navlekla nase suha oblačila in kar se da hitro zbežala ven. Dež je ponehal, že se je kazalo sonce, ura je bila verjetno zelo zgodnja.

Prijetna punca s cigareto v roki je s prstom vsa zaprepadena kazala na dno kotanje. Tam je ležala na dnu kotanje na pol odkrita kamnita plošča oz. nekakšen pokrov, s katerega je močan dež spral plast peščene zemlje!

Dež, ki je sinoči tako močno lil, je izpral zemljo in odtekal po ozkem jarku, ki so ga izkopali ob robu zemljišča in na ta način odkril najdbo.

Vsa vročična se je spustila v kotanjo in kar z golimi rokami začela grebsti po robovih plošče, da bi jo odkrila v celoti. Kmalu so bili vsi zbujeni in so pritekli ter s pomočjo dlet in krtač popolnoma osvobodili kamnit pokrov.

»Verjetno je skrinja zaveze ali zaboj z zakladom!« so šaljivo menili fantje, ki so se končno malo razživel, ter se na vsa usta pričakujoče režali.

»Ali pa grobnica,« je tiho in zamišljeno dodala ona in se vsa blatna spustila na kolena.

Tedaj so kar vsi priskočili na pomoč in v nekaj trenutkih se je težka kamnita ploskev odvalila. V trenutku jo je oblila vročina in občutek zmagoslavja ji je zameglil pogled. Skozi solze je izdavila: »Imamo senzacijo! Našli smo prvo skoraj ohranjeno okostje iz predrimskih časov na naših tleh!«

Vsi so zarjovel, od navdušenja, ona pa se je v tem trenutku zbrala in začela natančno opazovati najdbo. Bilo je žensko okostje, na katerem so bili še vidni sledovi lepo izdelanih usnjenih oblačil, ostalo je celo nekaj las na lobanji. Okoli nje je v grobnici ležalo vse polno lončenih darov in raznih predmetov. Morala je biti visokega rodu, saj je imela okoli sebe polno okrasja, orodja in nakita.

Med veselim kričanjem in vzklikanjem mladih študentov je opazila, da je okostje neznane ženske imelo koščena zapestja polna zapestnic, okrog glave so ležale umetelno izdelane sponke iz najrazličnejših kovin in dragih kamnov.

Potem pa je v trenutku od strahu okamnela! Pradavna princesa ali karkoli je že bila, je imela okoli vratu eno samo skromno verižico s prav takšnim obeskom, kot je bil njen! Obesek je bil enak njenemu, vendar je to bila desna polovica zlatega srca, druga polovica pa je skrita visela okoli njenega vratu.

S tresočimi rokami se ga je dotaknila in zanjo je svet prenehal obstajati. Ni slišala veselih krikov študentov, ni čutila bolečin v kolenih, s katerimi je klečala na kamnitem pokrovu, ni občutila ničesar razen velikega spokojnega miru. Bil je občutek, kot je, ko se vrneš po dolgem času domov in te pričaka topel objem in prijeten znan vonj.

Odkritje »Princese iz Halicanuma« je bilo naslednje dni glavna tema medijev. Ona in njena ekipa so bili v središču pozornosti domače, pa tudi svetovne javnosti. Najdba je bila tako pomembna v arheološkem in zgodovinskem smislu ter po vrednosti najdenih zakladov, da ji že dolgo ni bilo para na svetu.

Ves ta medijski pomp pa je le bežno šel mimo nje. Zamolčala je, da je v njeni lasti druga polovica zlatega obeska. Bilo bi nepremišljeno, da bi o tem spregovorila, saj bi to veljalo za popoln nesmisel in šalo. Njen zlat obesek, leva polovička srca, je varno skrit bingljal pod njeno bluzo in dalje skrival skrivnost svojega porekla.

~ *** ~

**Glasbena
šola Celje**

110 let
JAVNEGA GLASBENEGA
ŠOLSTVA V CELJU

Branko Zupanc

Jože

Pisalo se je leto 1926

To je bilo leto, ko je španski diktator Francisco Franco postal general, poplave pa so v avgustu zajele večji del Slovenije; pod vodo je bilo Celje z okolico in dolina Drave od Slovenj Gradca do Dravograda. Septembra je bilo poplavljenno širše območje Ljubljane. Konvencija Društva narodov je prepovedala vse oblike suženjstva, v Italiji pa je izbruhnil Vezuv.

V tem letu so se rodili britanska kraljica Elizabeta II., ameriška igralka Marilyn Monroe, Fidel Castro, kubanski komunist in diktator, Jože Toporišič, slovenski jezikoslovec, Ivo Zorman, pisatelj in urednik ...

Umrla so Rudolf Valentino, italijansko-ameriški igralec, Ivana Kobilca, slovenska slikarka ...

Jože ni imel lepe mladosti. Rodil se je blizu Šešča in komaj enajst let starega so dali služiti v sosednjo vas k nekemu kmetu. Oče je bil brez službe, tu in tam je z veseljem komu pomagal za skromno plačilo, mati pa je bila dninarica. Zvečer, ko je prišla domov, je prinesla v litrski kangli mleko in pol hleba kruha in otroci vsaj zvečer niso šli lačni spat. Ko je Jože odšel, so bila ena usta manj pri hiši, ampak zato pri njih še ni bilo konec lakote.

Pri tistem kmetu, kamor je prišel, je Jožek začel služiti kruh. Ljudje so ga klicali za Pepija, pa naj bo tudi v tej zgodbi bolj Pepi kot Jože. V šolo je fant hodil, a se gospodar ni zanimal, kako mu gre učenje. Bolj je bilo pomembno, da je pasel tistih šest krav, očistil hlev in še kaj postoril. Nekaj pa je bilo vredno vsega truda: pri tisti hiši ni bil lačen, pa tudi spal je na peči in pozimi je bilo na njej še kako prijetno. V jeseni, ko je šel v šolo, mu je gospodar kupil na sejmu pleten cekar, vanj je dal kamenček in tablico pa še kakšen zvezek. Do pomladi je bil cekar že hudo raztrgan, vendar drugega ni dobil, zato je vse šolske potrebščine nosil s cekarjem vred pod pazduho, da ne bi česa izgubil. Tudi malico - vsak dan kos kruha in jabolko

in, kot je bilo že povedano, lačen res ni bil. Gospodar z njim ni bil dober, a tudi ne slab. Je pa rad pil. Večkrat na dan si je natočil velik *krigl* dobrega jabolčnika, ki ga pri hiši nikoli ni zmanjkalo. Zvečer je najraje večerjal sam. V kuhinji si je odrezal zagozdo kruha, potem pa sedel na klop ob krušni peči. Z nožem je rezal koščke kruha, ker je imel slabe zobe, in zalival z jabolčnikom. Pa še nekaj je imel rad, pečena jajca v domači svinjski masti, ki pa je je moralo biti v kozici toliko, da so jajca kar plavala v njej. Tudi ocvirki so morali biti na njih. Nekoč je bil na obisku neki daljni sorodnik. Gledal je gospodinjo, ki je pripravljala pečena jajca, ki so plavala v masti, da je kar brbotalo.

»Za koga pa bodo ta jajca?« je vprašal.

»Za moža.«

»Pa se ti mož nič ne smili, da dodaš toliko masti? Saj jajca kar plavajo v njej!«

»Kaj? Kar vprašaj ga, ko bo jedel. Ti bo sam povedal, ali je dobro ali ni!«

Gospodinja je stopila iz hiše in poklicala moža, potem pa postavila kozico na mizo. Gospodar je prišel v kuhinjo z velikim *kriglom* jabolčnika, si odrezal kos kruha in se z velikim tekom lotil cvrtja. Vse je pojedel, si odrezal še en kos kruha in z njim pomazal mast do zadnje kaplje in do zadnjega ocvirka. Z rokavom suknjiča si je obrisal usta in naredil dolg požirek.

Ves čas, ko je jedel, je bila v kuhinji tišina. Gost ga je z zanimanjem opazoval, ko pa je pojedel zadnji košček kruha, prepojen z mastjo, ga je pa le vprašal:

»Pa je bilo dobro pojesti toliko jajc in toliko masti?«

»Tako mora biti, če ne pa dobro ni,« je dejal gospodar in spet nagnil vrč k ustom.

Pepi je včasih kakšno zagodel, a kaj ne bi, saj je bil otrok. Neke pomladi je zakuril travnik s sosedovim Lojzkom. Trava je bila suha in lepo počasi je gorela, a le do takrat, ko je nenadoma potegnil močan južni veter in začel gnati plamene proti gozdu. Nista vedela, kako bi pogasila. Slekla sta oguljeni suknji in z njima udarjala po plamenih. Dim jima je silil v oči,

kihala sta, se solzila in dušila. Kričala sta na vse grlo in tako dolgo, da so opazili ogenj nekateri vaščani. Pritekli so in začeli gasiti. Na srečo je tudi veter ponehal, ko so plameni že začeli požirati podrast. Z veliko napora jim je tudi to pomagalo ogenj pogasiti.

Pepi je moral zvečer oditi spat brez večerje. Da bodo jutri prišli ponj žandarji, so mu obljubili domači namesto pozdrava za lahko noč.

Zjutraj je najprej pogledal okoli vogala, če bi slučajno videl prihajati proti hiši orožnike in bi se še lahko pravočasno skrnil v gozd. Pa jih ni bilo, niti naslednje dni in kmalu je pozabil na dogodek.

V hlevu je bil poleg krav tudi konj, močna delovna žival, ki je vlekla poln voz hlodov kot za šalo. Konj je bil krotek in ga je Pepi včasih zajahal kar v hlevu. Včasih, ko se je dan nagibal že proti večeru, ga je gospodar spustil iz hleva.

»Pepi, pojdi po Riča in ga odpelji h koritu, da se bo napil vode!« mu je velel.

»Potem pa ga spusti, naj se malo zdivja naokoli.«

Pepiju ni bilo treba dvakrat reči. Odpeljal je konja iz hleva h koritu, ki je bil oddaljen od hleva približno petdeset metrov. Korito je bilo leseno, vanj pa se je po cevi stekala bistra in hladna studenčnica. Konj je začel piti v dolgih požirkih, Pepi pa se je povzpел v breg nad koritom in čakal. Dobro je vedel, kaj se bo zgodilo. Ričo je željno pil vodo, ko pa se je odžejal, je nenadoma visoko trznil z glavo. V hipu se je zavedal, da je prost. Obrnil se je, zahrzal, potem pa se v skokih pognal po poti, po kateri je šla Vesnica in nesla veliko pločevinasto majoliko hladne studenčnice, ki jo je natočila, preden je konj začel piti.

Za seboj je zaslišala konjski peket in groza jo je obšla. Ko je žival tekla proti njej, je odvrгла vrč in odskočila.

»Mamica!«

Konj se je deklice ognil v širokem loku, zdirjal za hišo in še najmanj trikrat okoli nje. Potem se je na travi vrgel na hrbet in se valjal od ugodja in veselja, ker je bil svoboden. S kopiti je razkopal zemljo in hrzal, končno pa se je umiril in se začel pasti. Nekaj časa so ga še pustili, potem pa ga je Pepi odgnal v hlev. Žival je mirno in pohlevno šla z njim.

Omenil sem že, da gospodar ni bil ne dober in ne slab. Pepija je poslal celo v uk za pleskarja, a se je že čez leto vrnil nazaj na domačijo.

Po večerji, ko so odložili žlice, je dejal gospodar:

»Pepi, za malarja se boš šel učit. Boš znal marsikaj prepleskati. To je lep poklic.«

»Jaz ne bi šel rad v uk.«

»Zakaj pa ne?«

»Mojster me bo tepel.«

»Kako pa veš, da te bo tepel?«

»Mojstri vedno tepejo.«

»Kar tako v tri dni te ne bo, razen če boš kaj ušpičil. Okoli ušes pa jih kdaj dobiš tudi pri nas, če nisi priden.«

S tem je bil pogovor končan. Pepi je odšel v uk, tam tudi stanoval in bil na hrani. Je pa bil bolj hlapec kot pa pleskar. Nekaj se je že naučil, kakšno kuhinjo v kmečki bajti mu je mojster čez nekaj mesecev že zaupal, več pa ne.

»Pepi, v sosednjo vas boš šel. Kuhinjo boš prebarval. No, kaj boš najprej naredil?«

»Z metlo bom očistil stene, potem pa prepleskal.«

»Kaj pa strop? Tega moraš najprej z apnom. Na, tukaj imaš zeleno barvo. Ta je že stara in jo je treba porabiti. Če bodo hoteli kakšno drugo, jim povej, da bi bilo najlepše, če bi bila kuhinja zelena. Nobene druge barve! Si razumel?«

Naslednjega dne zjutraj je prišel kmet z vozom, nanj pa je Pepi naložil dvokrako lestev, barvo v prahu, manjši sod in dva čopiča.

Pri bajti so bili vsi veseli, da je prišel malar.

Pepi si je ogledal kuhinjo, potem pa vprašal:

»No, kašne barve pa naj bi bila kuhinja?«

»Bela, rumena, modra ...«

Skoraj vse barve so našteli, le na zeleno se niso spomnili.

Še enkrat je pregledal stene, natančno, kot da se v kakšnem zidu skriva zaklad, potem pa »strokovno« ocenil:

»Če mene vprašate, bi predlagal zeleno barvo. Bi se kar lepo podala h kredenci. Boste videli, da bo kuhinja zelo lepa, če bo zelena.«

Takoj so bili za to in Pepi se je lotil pleskanja. Najprej je prebelil strop, potem pa je v vodi zmešal barvo v prahu. Popoldan, ko se je že pripravljaj, da bo še drugič prepleskal stene, se je pripeljal s kolesom sam mojster, da bi videl, kako mu gre delo od rok.

»Krucefiks, pob, zelo si se popravil!« je dejal, ko si je ogledal kuhinjo. »Dobro si zmešal barvo, pa še lepa zelena je. Kar dobro si jo zadel!«

Kaj več od pleskanja kuhinj Pepi ni znal. Namesto da bi ga mojster naučil še več pleskarskih veščin, je moral v gozdu pripravljati drva, pomagati gospodinji na njivi in še marsikaj. To pa je počel že na domačiji gospodarja, ki ga je dal v uk. Odšel je nazaj in na njegovo srečo so ga sprejeli.

Potem je prišlo tisto zlo, ki se mu pravi vojna. Neki *malar*, ki se je pisal Hitler, je zakuhal novo svetovno morijo skupaj s pajdašem Mussolinijem, komaj 21 let po prvi svetovni vojni. Podjarmiti sta hotela celo Evropo in cel svet še s prijatelji Japonci na daljnem vzhodu. Vojna je pljusknila tudi v našo deželo in jo oplazila do najmanjšega kotička. Slovenci niso smeli več govoriti materinega jezika, le še nemško, italijansko ali madžarsko. Nič več ni bilo tako, kot je bilo pred vojno. Tuji gospodarji so razkosali Slovenijo, vpeljali svoj red in gorje tistim, ki ga niso spoštovali in se mu niso pokorili. Za takšne je bil samo še zapor, taborišče ali pa smrt.

Sredi zime je bilo in pisalo se je leto 1943. Zgodaj zjutraj sta na domačijo, kjer je živel Pepi, prišla dva vojaka. Zahtevala sta gospodarja, ki se je ves prestrašen pojavil med vrati.

»Takoj vprezite konja in se odpeljite k rudniku v Zabukovico! Boste vozili premog za našo postojanko! Allo, schnell!«

Gospodar, ki je bil bolj bojazljive sorte, je samo prikimal, niti na misel pa mu ni prišlo, da bi on v snegu in mrazu vozil premog v postojanko. Zakaj pa ima hlapca Pepija? Saj je že dovolj star, kmalu bo dopolnil sedemnajst let, voziti in ravnati s konjem pa tudi zna. Kar njega bo poslal.

Šel je do krušne peči in fanta potegnil za nogo.

»Pepi, vstani! Takoj se obleci in boš peljal!«

»Kam? Kaj bom peljal?«

»Ti bom povedal v kuhinji. Alo, takoj vstani!«

Pepi je kos nadrobljenega kruha prelil z vročim mlekom, pihal in zajemal z žlico in poslušal gospodarja, da mora vpreči konja in z vozom odpeljati pred rudnik, potem mu bodo pa že tam povedali, kam mora odpeljati poln voz premoga.

»Za neko nemško postojanko. Tako je dejal eden od *soldatov*. Saj bi jaz, pa ne morem, se nekaj slabo počutim. Ti boš to zmožel z levo roko, saj si že pravi možakar. Nič ne moremo pri tem, oblast je treba spoštovati, če ne se nam bo slabo pisalo.«

Še je nekaj brbljal o nemški disciplini in da imajo vse »pošlihtano«, kot je treba, zato morajo biti poslušni, če ne bo hitro kaj narobe.

Pepi si je obul visoke čevlje, čez jopič ogrnil oguljeno suknjo, na glavo pa poveznil *šilterico* in odšel v hlev. Malo je očedil Riča, ga vpregel v voz in odpeljal po zasneženi cesti proti rudniku. Veter mu je bril okoli ušes, snežinke so se vrtinčile in mu silile v oči.

Pred rudnikom je bilo že nekaj vozov. Delavci so nalagali premog, ki so ga morali voziti na tri različne postojanke. Ko je bil na vrsti Pepi in so napolnili njegov voz, je pristopil vojak in mu ukazal, da ga mora peljati v postojanko v Žalcu.

Trikrat je že peljal v Žalec in četrtič je že nalagal. Počasi se je začelo mračiti, premražen je bil do kosti, od snega je bil ves bel, Nemci pa mu niso dali niti kosa kruha ali pa vsaj toplega čaja. Praznil je zadnji voz, vsaj tako so mu rekli, potem pa se bo lahko odpeljal domov.

Že je mislil sesti na voz in pognati konja proti domu, ko se je pripeljal na motorju oficir, oblečen v črn usnjen plašč, na rokah je imel tople rokavice in obut v imenitne škornje.

»Wohin?« je vprašal Pepija.

»Domov. Štirikrat sem pripeljal premog, zdaj pa so mi rekli, da lahko grem domov.«

Oficir je odkimal.

»Nein. Še ne boš šel domov. Treba je pripeljati premog v Šempeter. Takoj odpelji k rudniku in naloži še en voz. Schnell!«

V Pepiju je zavrelo. V ostri zimi že ves dan vozi premog, zdaj ko bi lahko odšel domov in na toplo, se ti pa pripelje švaba na motorju in mu ukaže, da še ni končal z delom.

»Ne, ne bom več peljal,« je glasno dejal častniku. »Od jutra že vozim premog za to postojanko, brez hrane sem in tukaj so mi rekli, da lahko grem domov! Nič več ne bom vozil, danes ne!«

»Was? Nein?«

Oficir je postal rdeč v obraz. Z levo roko mu je pomignil, da naj stopi z voza, z desno pa je zgrabil za tok s pištolo. Kaj bo zdaj? Ga bo ustrelil? Pa menda ja ne!

Stopil je z voza in prestrašeno gledal v oficirja. Ne bi mu smel tako odgovoriti, z njimi ni šale.

Častnik je nekaj sekund zrl vanj s srepim pogledom, potem pa se je zganil in prisolil fantu krepko zaušnico ter zakričal nanj:

»Boš peljal ali ne boš?«

Pepi se je opotekel, potem pa prikimal. Seveda bo, takoj bo peljal, tudi trikrat, če bo treba.

»Allo, schnell! Schnell!«

Sedel je na voz in odpeljal, Nemeč pa je še vedno stal in gledal za njim, dokler ni izginil za vogalom. Od mraza se je tresel kot cuček, desno lice pa mu je žarelo od klofute. Prekleti švabi! Stokrat prekleti!

Domov se je vrnil šele pozno zvečer. Spravil je konja v hlev, ga obrisal s slamo in pokril s starim kocem, v jasli pa mu je položil seno. Uboga žival, ravno tako je trpela ves dan kakor on.

Ko je v kuhinji večerjal in se ogrel od zunaj, od znotraj pa z vročim mlekom, je povedal vse, kar je doživel tega dne. Gospodar je bil brez besed, gospodinja pa se je dvakrat prekrizala.

Vse hudo je minilo. Nemci so odšli, ker so zmagali partizani. Zdaj so živeli v svobodni domovini, ki pa je bila porušena, izropana in uboga kot cerkvena miš. Pepi je imel devetnajst let in vedno bolj je razmišljal, kaj bo

z njim v življenju. Za hlapca ni hotel biti do starosti, treba bo nekaj ukreniti. Našel si je delo v Cinkarni Celje, imel pa je še to srečo, da je spoznal dekle, doma iz Dramelj, ki je bila edinka, starši pa so imeli še kar velik grunt. Tjakaj se je preselil po poroki. Zdaj se je začelo življenje. Imel je službo, delal je na domačiji, kar dobro so se pretikali skozi življenje. Gospodov ni bilo več, zdaj so bili samo še tovariši, delavci so odločali in upravljali s tovarnami.

Delu čast in oblast. Zemljo tistemu, ki jo obdeluje ... so pisali parole in govorili na sestankih, ki jih je bilo nešteto in so se vlekli ure in ure. Nekaj pa je bilo res: gradili so tovarne, stanovanjske bloke, cela naselja so rastla za delavce, kasneje pa še počitniški domovi za letne oddihe. Plače so bile redne, regresi, zaposlenost najvišja, sociala, šolstvo in drugo je bilo dobro urejeno. Z ugodnimi krediti so lahko ljudje zidali hiše, na ulicah so se pogovarjali le o vremenu in kam bodo šli na dopust ... Življenje je bilo lepo, zgradilo se je več kot prej v petsto letih. Če je bil človek priden in vsaj malo varčen, mu ni bilo hudo. Okoli leta 1980 je postalo moderno, da si imel poleg hiše ali pa stanovanja še vikend na deželi ali pa celo na morju. Vikend na deželi je moral imeti obvezno tudi vinograd z žlahtnimi trtami. Pa tudi avtomobilov je bilo vse več: fički, stoenke, lade, katrce, moskviči, princi in hrošči, škode in trabanti. Res si moral na avto čakati tudi po eno leto, a ljudje so bili vseeno zadovoljni.

Pepi pa ni maral avtomobilov. Vozil se je z avtobusom, kasneje pa si je kupil moped. To so bili za takratne časa izredno popularni motorčki, ki jih je izdelovala znana tovarna TOMOS v Kopru. Po čisto novega APN 4 je odšel v Celje in ga kupil v trgovini AVTOMOTOR. Dobro mu je služil in z njim se je prevažal kamorkoli. Ni bilo takšne strmine, da je njegov motorček ne bi zmoget in ni bilo tako blatne ceste, po kateri se moped ne bi upal peljati. Pozneje ga je zamikal celo motor BT 50, a si je premislil. Njegov stari moped mu je služil vse do pozne starosti.

Vse tisto dobro je trajalo nekaj desetletij, potem pa se je spet obrnilo. Nobena oblast ne traja večno. Bog je pač tako uredil, da morajo oditi enkrat tudi najboljši politiki in najtrši diktatorji. V Jugoslaviji je moral, žal, oditi najboljši politik, ker je umrl. Titu so se prišli priklonit zadnjikrat državniki

s skoraj celega sveta. Sami so prišli, nihče jih ni vabil, kar je bil dokaz, kako velik je bil naš predsednik. Ko so ga položili v grobnico, so ustanovili nekakšno skupno predsedstvo vseh republik in vsako leto je vodil državo en predsednik. Pa to ni moglo iti v nedogled. Vsaka republika je hotela več zase, za druge se ni brigala, začele so se kregarije in zmerjanja, vse do leta 1991, ko je počilo. Tako močno je počilo, da se je začela krvava vojna, ker se niso znali zmeniti lepo in iskreno. Namesto da bi si podali roke v slovo in se mirno razšli, so zapele pesti, počile puške in bombe. Pa je šlo k vragu vse tisto, kar so skupaj gradili od leta 1945. Na srečo jo je brez prask odnesla le Makedonija, za njo pa Slovenija, čeprav ni šlo čisto brez bojev in žrtev. Zaradi pameti slovenskih državljanov smo jo kar dobro odnesli. Po desetih dnevih vojaških spopadov je bil v Sloveniji spet mir.

In spet je prišla nova oblast. Socializem je odhajal, na skrivaj in počasi se je umikal kapitalizmu, ki se je vedno bolj zajedal v vse pore družbenega življenja. In počasi najedal vse tiste dobre stvari, ki jih je dal socializem. Vedno manj se je gradilo, »tovarnarji« so si prisvajali tovarne, ki so jih zgradili delavci z velikimi odrekami, postajali so lastniki in hoteli so čedalje več: ljudi na cesto, podjetja izčrpati in osiromašiti, da bo čim več ostalo njim - tajkunom. Ko so požrli in spravili na kant podjetje, so ga izbrisali, vse na »pošten« način, denar pa kopicili na svoje račune v tujini in nekje daleč bogu za hrbtom. Ljudem, tistim preprostim, se je vedno slabše pisalo. Ni prizadelo le mladih, ki so ostajali brez služb, oziroma jih sploh niso dobili, slabo se je pisalo tudi srednjemu razredu, ki je izginjal kot pomladna megla. Tudi s starejšimi ljudmi ni bilo nič bolje.

Če je kapitalizem oplazil vse, je moral tudi Pepija, ker ni bil nobena izjema. Sedem križev si je že naložil na hrbet, začel je že osmega, ko mu je nekega lepega majskega dne prinesel pismonoša priporočeno pošiljko. Pred nekaj leti mu je umrla žena in sam se je potikal naprej skozi življenje.

»Tukaj podpišite,« mu je dejal. »Datum in mesec napišite z besedami.«

»Kaj pa je notri?«

»To pa ne vem, boste že sami zvedeli,« je dejal poštar, spravil odrezek in svinčnik v torbo in odropotal z motorjem z dvorišča.

Pepi je odnesel pošiljko v kuhinjo, si nataknil očala in z nožem

previdno odrezal rob ovojnice. Le kakšno pismo bi to bilo, ki mu ga pošilja občina? Razgrnil je papir in začel brati. Kar je prebral pa ni bilo pismo, ampak odločba, v kateri je pisalo, da so mu odvzeli varstveni dodatek, ker ima prevelik katastrski dohodek. Odprl je usta in ni mogel verjeti. Še enkrat je prebral in še enkrat, a je bilo še vedno isto napisano. Vzeli so mu varstveni dodatek! To je bila nova oblast, »dobra«, še posebej do starih ljudi, da o mladih ne govorimo!

»Kristusove gate! Jebenti, jebenti, jebenti!«

Nič! Šel bo do prijatelja, ki je pravnik. On se spozna na takšne zadeve in mu bo pomagal, da bo dobil nazaj varstveni dodatek. Le kaj se gre ta oblast? Njega, ki je star sedemdeset let in si je začel nalagati osmi križ, njega da bodo vlekli za nos?

Z avtobusom se je odpeljal v Celje, potem pa šel naravnost v podjetje, kjer je služboval njegov prijatelj.

»Dober dan. A ti kaj čas dopušča?«

»O, Pepi. Kar naprej. Kaj pa je tebe prineslo?«

»Tole!«

Pepi mu je vrgel odločbo na mizo, potem pa sedel in brez besed čakal, da bo prijatelj prebral.

Pravnik je kimal, premikal ustnice, ga nekajkrat pogledal, vmes si obrisal očala in nadaljeval z branjem.

»In kaj boš zdaj, Pepi?«

»Ja, to bi pa moral jaz tebe vprašati, ker si ti pravnik!«

»Nič drugega ti ne preostane, kot da se pritožiš zoper odločbo.«

»Se bom. Mi boš pomagal?«

»Bom. Prinesi mi v treh dneh zemljiškoknjižni izpisek, odrezke pokojnin zadnjih treh mesecev, pa še to in to ..., potem pa bomo pritožbo poslali priporočeno. Sva se razumela?«

»Sva. Čez tri dni se ti bom oglasil.«

Minili so trije dnevi, Pepija pa ni bilo. Se je pa peti dan spet prikazal.

»Dober dan. A ti čas kaj dopušča?«

»No, Pepi, si prinesel vse tiste papirje, kot sva se zadnjič dogovorila?«

»Sem. Tukaj so.«

Pravnik jih je pregledoval in dajal na kup, potem pa še enkrat in še enkrat.

»Ja, kje pa je zemljiškoknjižni izpisek?«

»A tega tudi? Nič mi nisi naročil!«

»Seveda sem ti. Najprej sem ti povedal za ta dokument. Brez njega ni nič. Pa hitro mi ga prinesi, ker se čas pritožbe že krepko bliža!«

Pepi se je popraskal za ušesom: »Kristusove gate! Jebenti, jebenti, jebenti. Na mene so se zdaj spravili! Na mene! To ni nobena oblast, to so sami voluharji! In kaj zdaj? *Jovo na novo?*«

»Nič *jovo na novo*. Ta dokument mi še prinesi, potem pa bova pritožbo poslala z vsemi prilogami priporočeno po pošti. Sicer pa, Pepi, star si že sedemdeset let in že težko delaš, sploh pa ne rabiš toliko zemlje. Prodaj jo nekaj, pa bo stvar urejena.«

Pepi je odmajal z glavo:

»O, to pa ne! Niti centimetra zemlje ne bom prodal. Niti centimetra. Pa tudi ne bomo nič pošiljali po pošti priporočeno!«

»Ja, kaj pa potem?« je vprašal prijatelj. »A ti misliš, da se s tvojo pritožbo zafrkavam kar tako in da nimam nobenega drugega pametnega dela?«

»Sam bom šel. *Lično*, osebno bom šel!«

»Kam boš šel osebno?«

»V Ljubljano.«

»Zakaj pa v Ljubljano?«

»Do *ta glavnega!*«

»Do katerega *ta glavnega?*«

»Me nič ne briga! Do *ta glavnega* bom šel!«

Tako sta se dajala Pepi in njegov prijatelj, ki je bil pravnik in je vedel, kako in kaj s pritožbo. Kako pa se je zadeva dokončno uredila, ni bilo znano. Pepi je o tem molčal, verjetno pa se zanj ni izšlo dobro, ker če bi se, bi se hvalil po treh vaseh, kako je »premagal« občinske uradnike. Oblast je oblast in do majhnega in skromnega človeka še nikoli ni bila dobra, ker je še vsaka oblast tako postavila svoje zakone, da njej nikoli niso škodili in je pobirala samo revežem. Drugače ne gre, tako je bilo in tako bo tudi še naprej. In kot pravi župnik, ki je tudi oblast, čeprav cerkvena: vsakomur svoje. Cesarju, kar je cesarjevega in Bogu, kar je božjega. Vsakomur gre slava in oblast na vekov veke. Amen!

Enainsedemdeset let je imel, ko je zvedel, da je umrla mati, torej je bila stara krepko čez devetdeset. Zdaj ni imel nikogar več, le še brata Rudija, ki je bil od njega starejši za dobro leto. Pozen jesenski popoldan je bil, Pepi je sedel pod pojato in pripravljaval kotel, da bo kuhal žganje. Do tiste jeseni mu ga je kuhal sosed, ki je imel lep in velik kotel, vedno bolj pa ga je imel na sumu, da si lasti preveč žganja. Če mu je pripeljal stolitrski sod, poln češpljeve brozge, je dobil komaj pet litrov slivovke.

»Počakaj, sosed. V sodu je bilo sto litrov brozge in dobro vem, da dajo češplje eno desetino žganja. Meni pa si ga nakuhal samo pet litrov!«

»Ne morem pomagati,« je rekel sosed, »ni in ni teklo.«

»Kako, ni teklo? Brozga je bila redka in dišeča, ker so bile samo češplje. Najmanj tri litre več bi se moralo nateči!«

»Ni šlo, pa pika. Drugič si ga pa sam skuhaj!«

Nekaj let sta se tako prepirala, dokler ni Pepi kupil kotla za kuhanje žganja. Potem je veliko več nateklo kačje sline. Kuhal je vse, kar je pobral pod drevesi, jabolka in hruške. Še zmrznjene je tlačil v sod. Edino češplje je spravljal v posebnega. Iz njih je skuhal pravo slivovko, da je tekla po grlu kot bistra studenčnica.

Torej, Pepi je pod pojato pripravljaval vse za kuhanje žganja. To je bil poseben in svečan obred. Morala so biti prava drva, samo bukova ali pa gabrova, z drugimi ni kuril. Da so lepo počasi gorela in da je žganje teklo kot tanka nit.

»Pepi! Peeeeepi!«

Takoj je spoznal, da ga kliče brat. Že v glasu pa je spoznal, da nekaj ne more biti v redu.

»Hojla, tukaj sem!«

Rudi je prišel k pojati in zasopel gledal brata.

»Pepi, mama so umrli.«

»Tako je prav in pravilno. Saj so bili že zadosti stari!«

To, kar je dejal, ni bilo lepo, a vendar je v njem prevladala zdrava kmečka pamet. Seveda je imel rad mater, čeprav je moral od hiše z enajstimi leti, a mati je bila še vedno in večkrat jo je obiskal. In vendar – brat in on sta si že naložila osmi križ in narava je pač takšna, da se staro

umakne mlademu. Takšno je pač življenje, dolgo je živila, marsikaj doživela in preživela in nazadnje čakala lepo starost. Bog daj mir njeni duši in pokoj.

»Kaj pa bova zdaj?« je vprašal Rudi.

»Kaj! Pokopala jo bova, kaj pa drugega!«

»Pepi, saj bom dal nekaj zraven.«

»Nič ni treba, bom že jaz vse uredil!«

In tako je tudi bilo. Pogrebci so morali daleč nositi krsto, tako da so se med potjo menjavali. Govora ni bilo nobenega, le župnik je opravil obred in nekaj malega spregovoril ob grobu. Kakršno življenje, takšen pogreb. Skromna sedmina je bila v gostilni blizu pokopališča. Kako je to pripravno, da so gostilne vedno v bližini pokopališča ali pa cerkve in imajo vaščani blizu mašo, pogrebci pa sedmino.

Čez nekaj dni je šlo spet vse po starem. Pepi je pod pojato kuhal žganje in bil nenavadno pomirjen. Matere ni bilo več, dostojno so jo pokopali. Vse je uredil, kot je bilo treba in počutil se je olajšanega, kot bi po spovedi zapuščal spovednico.

Zadnja leta je živel čisto sam. Sam si je kuhal in pral, za likati pa tako ni bilo skoraj ničesar. In tudi okoli hiše je še postoril, kar je pač lahko. Najraje je imel fižol in na veliki njivi mu je vsako leto dobro obrodil. Če bi ga jedel dan za dnem, se ga ne bi naveličal. Skuhal ga je v velikem loncu, da ga je imel za več dni, opoldne zabeljenega z ocvirki, zvečer pa kot solato. Ko je šla skuhana porcija proti koncu, je bil fižol spet že tako trd kot takrat, ko ga je dal kuhat, pa ga to ni motilo. Želodec mu je še vedno dobro služil in vse prebavil. Pa še nekaj je imel rad: kurjo juho in pečene kure. Skoraj do smrti jih je imel, pa še kakšnega petelina vmes. Ko je žena še živila, je bil med kurami petelin, pravi Štajerec. Pel je kot sam vrag in ponosno postopal po dvorišču. Svojim družicam je privoščil vsak grižljaj. Vse, kar je našel, jim je privoščil. Glasno jih je vabil in jim ponujal dobrote. Pepi ga je imel zelo rad, pa ne ravno zato, ker je bil tako lep, najlepši daleč naokoli. Bil je tudi hud, kaj hud, sama hudoba ga je bila. Nikogar se ni bal, ne psa in ne človeka. Včasih je stal ob poti in se zakadil v vsakega, ki je šel mimo. Do otrok je bil še posebej sovražno razpoložen,

pa tudi nevaren. Nekoč je zbil na tla petletnika in ga kljuval, kar je bilo še posebej nevarno, saj bi mu lahko poškodoval oči. Tudi v Pepija se je zakadil, čeprav ga je ta imel najrajši. Edino žene ni napadel, ker je kokošim dajala hrano in to je petelin očitno zelo cenil in spoštoval.

Pozimi, ko je čez noč zapadel sneg, je Pepi zjutraj najprej odkidal do hleva in do kurnika. Zadnji se je prikazal petelin. Takoj ko je zagledal Pepija, se je že zakadil vanj. Ne samo enkrat, vsake toliko mu je skočil na hrbet in ga kljuval.

»Boš šel, vrag!« ga je ozmerjal Pepi, potem pa ga je zgrabil in vrgel daleč v globok sneg, da se je petelin komaj skopal iz njega. Pa ni nič pomagalo. Tako dolgo se je zaletaval vanj, dokler ni bil Pepi že primerno oddaljen od njegovih kokoši.

Ljudje so počasi začeli nergati, naj imata petelina zaprtega ali pa ga naj spravita s sveta.

»Petelin bo moral stran,« mu je enkrat dejala žena.

»Nikoli!« je zarenčal Pepi. »Ta si zasluži naravno smrt! Petelin bo umrl od starosti.«

»Preveč je hud in nevaren predvsem otrokom.«

»Petelin bo ostal in pika. Da se ga ne dotakneš!«

Pa se ga je, enkrat, ko je bil Pepi zdoma in se je vrnil šele v času kosila. Žena mu je ponudila kurjo (petelinjo) juho in kurje (petelinje) meso. Takoj se mu je zabliskalo, da se je v loncu skuhal njegov petelin.

»Si ga res zaklala?« jo je vprašal.

Ni mu odgovorila. Pa saj je sam uganil, kaj se je zgodilo z njegovim lepotcem. Juhe in mesa se ni dotaknil. Odšel je iz hiše brez besed in se z mopedom odpeljal. Vrnil se je šele pozno zvečer in kar nekaj žlahtnih kapljic je imel pod klobukom.

Leta pa so tekla dalje. Čas, ki odnaša kakor pesek naše dni, je odnesel tudi Rudija in Pepija. In kakor je prišel na ta svet, tako je tudi odšel nekega dne, ravno na obletnico materine smrti. Odšel je mirno in spokojno na tisto zadnjo pot. S skromnim pogrebom kot je bilo skromno njegovo življenje, ki mu ni prizanašalo. Veliko več mu je natrosilo slabega kot dobrega, a živel je in se prebijal skozi življenje, kot mu ga je določila usoda. Odšel je, zapustil pa je to zgodo.

Kako je že nekoč dejala Ingrid Bergman?

»Življenje je risanje, pri katerem ne morete uporabljati radirke.«

Tega prej nisem napisal, vseeno pa moram povedati, da je bil Pepi invalid. Po vojni se mu je zgodila huda nesreča. Levo roko je imel pokvarjeno, bil je brez levega očesa in namesto pravega je bilo stekleno, nad njim na čelu pa je imel veliko vdolbino. In kako se mu je to zgodilo? Bilo je takole: partizani so zmagali in vojaki KNOJa so lovili po gozdovih še zadnje naciste, predvsem kvizlinge in takšne, ki so imeli krvave roke, pa jim ni uspelo pobegniti preko meje. Nekaj pa je bilo tudi avanturistov, ki so bili med vojno na pravi strani, potem pa se nekako niso znašli in jim nova oblast ni čisto nič dišala. Oblast je pri izvajanju ukrepov pač naletela tu in tam na odpor. Še posebej je bila znana Palčkova banda, znan je bil tudi Brko s svojimi pajdaši, pa še nekaj ilegalnih skupin.

Nekateri pa so mislili, da bo nova oblast trajala na vekov veke, tako kot so bili prepričani Nemci s tretjim rajhom. Posameznike so motile tudi samotne kapele in križi, sploh tiste, ki so kar naprej ponavljali ali pa poslušali, da je vera opij za ljudstvo. Tako kot med vojno, se je našlo tudi po vojni veliko spreobrnjencev, ki so križ in vse, kar je bilo povezano z njim, zasovražili in imeli za zlo. Med takšnimi je bil, na žalost, tudi Pepi. Nekega večera, ko ga je imel kar precej pod kapo, takrat pa je človek bolj pogumen pa tudi neroden, se je lotil obcestnega križa, ki je stal tam že dolgo desetletij in ni bil v napoto ne Nemcem in ne partizanom. Bil pa je v napoto njemu samo zato, ker se je spomnil, ko se je peljal mimo njega, da ga je izruval. Križ je ob cesti razbil na debele treske pa tudi Jezusa, ki je bil na njem, potem pa se odpeljal s kolesom v noč, malo po levi in malo po desni strani ceste. Temno je bilo, nobena zvezda ni svetila, ker so jih prekrivali oblaki. Peljal se je po klancu navzdol, ko je naenkrat zmanjkalo ceste pod prednjim kolesom.

»Jebenti, jeb ...«

Bumf! Vrglo ga je čez krmilo in s prednjim delom telesa je zgrmel v veliko luknjo, ki so jo delavci skopali podnevi. V tistem času še ni bilo

toliko prometa in niti na kraj pameti jim ni prišlo, da bi po končanem delu jamo prekrili in zavarovali. Pepi je pri padcu priletel v globoko jamo z glavo naprej. Štrleča korenina mu je poškodovala oko, skala pa roko in čelo. Šele zjutraj so ga našli napol nezavestnega v tisti luknji.

Ljudje so pravili, da ga je kaznoval sam Bog, ker je razbil lesen križ, na katerem je bil pribit Jezus. Kdo ve, morda pa je bila v tej nesreči res prisotna božja roka.

~ *** ~

Ana Marija Justin

Prešernovanje, 8. 2. 2020

Justina Strašek

Prešernovanje, 8. 2. 2020

Ema Julija Jagodič

(4. razred OŠ Šenčur)

Leon in 6 prijateljev

Nekoč je živel ježek po imenu Leon. Bil je prelepo in sončno jutro. Leon je pogledal na koledar nad svojo posteljo. Bil je presrečen, ko je videl, da ima čez dva dni svoj osmi rojstni dan.

Toda pogrešal je mamó. Že dva tedna je ni bilo, saj je bila v bolnišnici. Ni vedel, kaj se je zgodilo. Očka mu je rekel, da je to presenečenje za rojstni dan. Je njegovo presenečenje to, da je mama zbolela, se je spraševal, čeprav je vedel, da mu mama in očka nikoli ne bi pripravila takšnega presenečenja.

Tako je Leon tuhtal še nekaj časa, potem pa je uvidel, da mu takšna vprašanja ne pomagajo. Spomnil se je, da mora še napisati vabila za svoj rojstni dan. Povabil je zajčka Sivka, veverico Minko, polha Tineta, miško Lano, vrabčka Borisa in krta Berta. Praznoval bo čez dva dni pod košatim hrastom številka 7, kjer živi.

Očka je vprašal, če lahko odnese vabila prijateljem in dovolil mu je. Vsi njegovi prijatelji so rekli, da pridejo. K njemu bodo prišli tudi prespat. Ko se je Leon vrnil domov, je bila že skoraj tema. Očka mu je povedal, da se naslednji dan vrne mama. Leon je šel spat z velikim nasmeškom na obrazu.

Zjutraj ga je prebudil očka. Vesel je stekel k mami. Toda ni bila sama. Zdaj je izvedel za presenečenje. Dobil je sestrico! Rekla sta mu, da mora on izbrati ime. Tako je Leon svoji mlajši sestri dal ime Lina.

Ko so naslednji dan prišli Leonovi prijatelji, niso praznovali samo njegovega rojstnega dne, temveč tudi rojstvo Line. Sivko jo je božal, Tine ljubkoval, Bert ji govoril, Boris pel, Minka in Lana pa sta ji dajali igrače.

Ko so jo vsi spoznali, so se začele štafetne igre. V prvi skupini so bili Bert, Boris, Minka in Tine, v drugi pa Sivko, Lana in Leon. Lina je navijala, ostali pa so dirkali. Zmagali so Sivko, Lana in Leon. Vsi so bili izmučeni. Potem so nekaj popili in pojedli.

Leonova mama jim je rekla, da se gredo za nekaj časa ven igrat, saj bo kmalu tema. Igrali so se družino. Minka je bila mama, Leon očka, Bert in

Tine strica, Boris, Lana, Lina in Sivko pa otroci. Leon je bil vesel, da so prijatelji k njemu prišli tudi prespat. Odšli so noter, so se igrali zdravnike. Zelo so se zabavali.

Ko je bil čas za spanje, so se uredili in pogledali eno risanko. Tačas jim je Leonov očka pripravil ležišča. Preden so šli spat, so se malo pogovarjali. Naslednje jutro so Leonovi prijatelji odšli. Nekaj časa je Leon gledal slike, nato pa se cel dan ukvarjal s sestrico. Učil jo je govoriti, se igral z njo, jo hranil, zvečer pa se je skopal z njo. Spat sta šla.

Navsezgodaj zjutraj ga je prebudil mamin jok. Kakor hitro je mogel, je stekel k njej in jo vprašal, kaj se je zgodilo. Povedala mu je, da Line ni. Leon je rekel mami, naj ne skrbi, se oblekel in poklical prijatelje na sestanek.

Ko so slišali, da Line ni, so naredili načrt. Sivko bo pogledal pod vse grme, Minka bo gledala po drevesih, Lana in Tine bosta pogledala na jasi blizu gozda, Boris bo gledal iz zraka, Leon pa okoli njihove hiše. Podali so se v akcijo. Ko so prečesali ves gozd, so se odločili pogledat vsak v svoj dom, kajti Lina ima odliččen smrček in je mogoče želela k svojim in Leonovim prijateljem. Ko so se vrnili v Leonovo sobo, so vsi našli sledove za Lino, nje pa nihče. Razmišljali so, ali so bili njihovi domovi Linina postojanka, nato pa so zaslišali jok.

Šli so pogledat, ali joče Leonova mama, toda ni bila ona. Vsem se je posvetilo. Lina! Ker je bil jok kar blizu, so stekli ven in začeli klicati njeno ime. Vsakič ko jo je kdo od njih poklical, je močneje zajokala, kot bi hotela povedati, kje je.

Kar naenkrat pa je Linino jokanje nekdo zadušil. Slišalo se je, vendar zelo slabo. Dobro, da je prej jokala. Slišalo se je izza hiše. Leon se je počasi splazil tja, Boris je nizko letel nad zmikavtom, Minka na najbližjem drevesu, Bert je skopal rov pod njega in poslušal, Sivko in Tine sta povedala vsem staršem, Lana pa je stala pri njegovi nogi. Na znak so ga vsi prestrašili.

Ko so videli, kdo je ukradel Lino, so bili začudeni, le Leon je bil videti vesel in ga je močno stisnil. Razložil je svojim prijateljem, da je to njegov stric Alberto. Stric je priznal, da je šel tod mimo, ker je želel presenetiti Leona za rojstni dan, potem pa je videl Lino in je mislil, da se je prikradla k

MLADO VSESLEDJE

njim v hišo, da je od druge družine. Potem so mu razložili, da je Lina v resnici Leonova sestra. Ko je slišal, da je ukradel svojo nečakinjo, se je skremžil, da so se vsi zasmeli. Tako je šel lepo tudi ta dan. Leon je od strica Alberta dobil sedem prenosnih radijskih postaj. Vsak je dobil eno in vsi so se mu zahvalili. Pojedli so vsak en kolaček in se zabavali do konca tega dne.

~ *** ~

Gojko Jevšenak

Prešernovanje, 8. 2. 2020

RECENZIJE

Urh Ferlež

Iz neke noči v neko jutro

Katja Gorečan, *Neke oči neke deklice nekje umirajo*, Ljubljana:
Književno društvo Hiša Poezije, 2017

Zadnja leta imam navado, da mi, kadar potujem v kakšno tujo deželo, dela družbo knjiga katerega izmed tamkajšnjih pesnikov. To početje ima kar dve koristi; »turista« namreč pripravi na novo kulturo, bolje kot katerikoli turistični vodič, in poskrbi, da čas, ki ga moramo presedeti v neudobnih letalskih sedežih karseda hitro mine – ob dobri poeziji pa časa tako ali tako po navadi prehitro zmanjka. To zimo sem naredil izjemo in sem s sabo vzel novo knjižico celjske pesnice Katje Gorečan. Naslov knjige se ni zdel ravno primeren za teden, namenjen pobegu iz domovine, ki je takrat z zobmi šklepetala v najhujšem mrazu. Kljub temu se mi je utrnila misel, ki je osmislila izbiro – moja

družina je bežala pred nizkimi temperaturami, kakor je »omikano« človeštvo leta in stoletja bežalo pred soočenjem s stisko ženske.

Pesnici tematika stiske mladega dekleta, ženske, ni tuja, saj se je z njo ukvarjala že v nagrajeni zbirki *Trpljenje mlade Hane*, vendar je način obravnave v novi zbirki drugačen. Če se je pri Hani, ponekod tudi s humorjem in ironijo, osredotočila na konkretnije osebne in neosebne probleme konkretno poimenovanega dekleta v različnih življenjskih situacijah v povezavi z odraščanjem, ljubeznijo, spolnostjo, konflikti s starejšimi in odnosom do pesniške umetnosti, se je v novi zbirki lotila globljih, bolj ponotranjenih in strašnejših problemov, katerih nosilka ni več določena oseba, temveč le še deklica – »ona« in pri »njej« je identiteta brez pomena, saj bi se lahko v vlogi deklic znašla sleherna ženska. Spustila se je

tudi v zgodovino in tako dokazala njihovo kontinuiteto in univerzalnost.

Katja Gorečan piše poezijo na način, ki spominja na obliko dramskega besedila, ponekod so nakazane tudi didaskalije – gre za obliko imenovano koreopesem. V njih imajo glavne vloge deklice, pravzaprav zbor deklic, od katerih ima včasih vsaka celo svojo številko. Nekaj pesmi je posvečenih grozi žensk našega prostora skozi zgodovino. Še danes nas zmrazi, ko beremo podrobnosti o krvavi absurdnosti čarovniških procesov, mučenj in usmrnitev, ki so jih trpele evropske in z njimi tudi slovenske ženske. Spomin na drugo svetovno vojno je predvsem spomin na ustreljene in umrle na frontah, redkeje na tiste, ki so svoje drage na frontah izgubile. Avtorica se spomni tudi teh in piše o prababici, ki zaradi izgube ni zmogla nehati jokati. Pozabila ni niti na povojno obdobje z aluzijo na Palčkovo bando, ki se je po vojni skrivala v gozdovih v okolici Dramelj, poznanstvo s temi ljudmi pa je bilo lahko v povojni noriji zelo nevarno. V pesmi so ujeti strah, tesnoba, bolečina in trpljenje ljudi-žensk-deklic, prav tako namig na dejstvo, da se nek pra-strah po ženski liniji prenaša iz roda v rod.

Prva skupina pesmi torej opisuje bol zgodovine, druga pa brezčasno bol. V drugem delu so tako obravnavane tragedije, ki so prisotne tudi v našem času. Nasilje, posilstvo, bolezen, osamljenost, stigmatizacija, porod mrtvega otroka. Toda deklice, ki trpijo, ne kričijo, skrivajo svoje rane, ne iščejo in ne dobijo pomoči. Poezija nas presune s svojo mirnostjo, mestoma bi lahko rekli mističnostjo in nekim tihim intimnim feminizmom. Deklice, ki so trpele in zbežale v gozd pred črnim možem, si rane namažejo s sokom šentjanževke in se tiho stisnejo k volku, toda ker je *koža samo koža, ostanejo sledi rezanja*.

Zbirka se tako na dostojanstven, pa vendar dovolj poveden način sooči s tihim strahom neke deklice, ki je že v naslovu označen kot brezčasen in brezprostoren. Strah pa ima vedno in vsepovsod svoj pendant, to je upanje. Po še tako strašni noči pride vedno dan in na to nas opomni zadnja pesem v zbirki. Poleg vseh grozot iz prejšnjih pesmi je na tem svetu tudi ljubezen, tista prava ljubezen, ki ne zbeži in ostane tudi v najhujših trenutkih, ko se počutimo *grdo/umazano/debelo/gnilo/plesnivo in polno strahu*. Pa tudi na koncu, *v času velikih smrti*, nas ni strah, če držimo ljubljenega za roko. Takrat je strah brez pomena, *saj se bomo zgolj spustili, nežno, kot dve kaplji v ocean*.

Ljudmila Conradi
Prešernovanje, 8. 2. 2020

DRUŠTVO

Pravila za pošiljanje besedil

Vrsta besedil

Vsako leto izdamo revijo Vsesledje. Zbiramo sledeče:

- Prozo
- Poezijo
- Esejistiko
- Recenzije
- Dramatiko

Obseg besedil

- Poezija – vsaj 2 pesmi, maksimalni obseg besedila 6.000 znakov s presledki,
- Proza, esej, dramatika – maksimalni obseg besedila 22.500 znakov s presledki,
- Recenzija – maksimalni obseg 6000 znakov s presledki.

OBVEZNI PODATKI

Na začetku besedila **OBVEZNO** navedite:

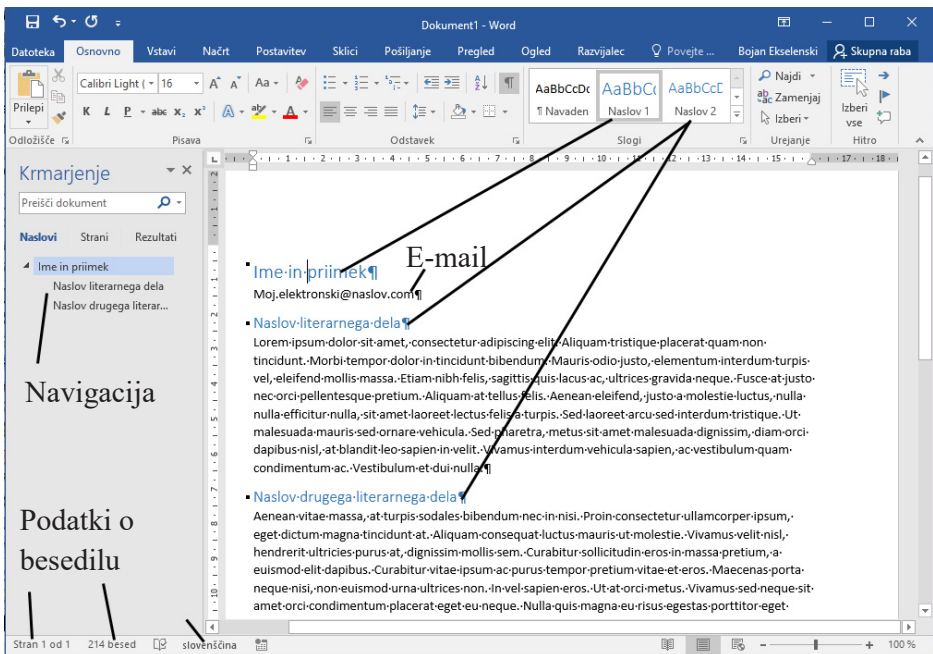
- ⇒ Ime, priimek in elektronski naslov
- ⇒ V eni datoteki je lahko več literarnih del, a vsako naj ima svoj naslov.

Besedila, ki ne bodo ustrezala tem minimalnim, bodo zavržena, oziroma bomo od avtorjev (-ic) zahtevali popravek.

Oblika besedila

Navodila za obliko besedila:

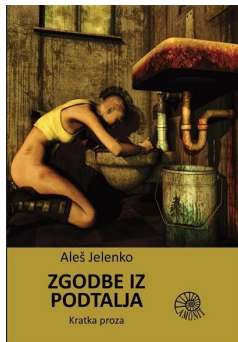
- Pisave predloge Prazen dokument.
- Pisava: privzeta v predlogi, lahko pa tudi Courier New ali Times New Roman, (velikost 11 ali 12).
- Kjer želite vstaviti sliko, zapišite ime slike, a sliko priložite ločeno.
- Med posameznimi pesmimi ali proznimi deli sta dovoljeni maksimalno 2 prazni vrstici.
- Ne uporabljajte nobenih učinkov ipd., kar ponuja Word.
- Za naslove literarnih del NE uporabljajte velikih začetnic ipd. Obvezno uporabite slog Naslov (1, 2). Če uporabljate Wordpad ali Beležnico, med naslovom in besedilom naredite vrstico presledka.
- Rok za oddajo besedil na uredništvo revij je 1. 7. v tekočem letu. Vse, kar pride kasneje, se upošteva za naslednje leto.

Sveže knjižne izdaje članstva GLD

Aleš Jelenko

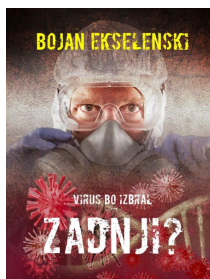
Zgodbe iz podtalja

Zbirka kratke proze

Spremna beseda: Sebastijan Pregelj

Založil: Volosov hram, 2020

Bojan Ekselenski

Zadnji? (Virus bo izbral)

Tik pred božičnimi prazniki se vsepovsod, skoraj sočasno, pojavijo izbruhi nenavadne gripe. Oboleli ne obležijo z visoko vročino, temveč se spremenijo v nekaj zloveščega.

Samozaložba (2020)

Vitezi in Čarovniki (3): Vladavina indigo otrok

Tretji del osrednje sage največjega slovenskega književnega projekta

Vitezi in Čarovniki je zmes fantazije in družbenokritičnega dela.

Vračajo se stari junaki, Boris, Lučka, Lolek, Veronika, Helena, profesor Lesnik, Berta in vstopili so tudi junaki Votline skrivnosti, kot je dr- Mary Smith ... Zagotovite si prvo vrsto ob koncu zahodne demokracije ...

Spremna beseda: Matej Krajnc,

Založba: Samozaložba v sodelovanju s Pro-Andy s. p. (2020)

Knjiga viliščine

Pomemben del literarnega projekta Vitezi in Čarovniki je nenavadni semitski jezik viliščina s čisto svojimi slovničnimi pravili. V e-knjigi je opis jezika, osnove slovnice in slovar s skoraj 5000 besedami.

Samozaložba (2020)

Kabala - naj ostane enostavno

Kabala je duhovni, metafizični in mistični temelj duhovnega ozadja Vitezov in Čarovnikov. Vse duhovne, mistične in okultne prakse, omenjene v knjigah sage temeljijo na kabalističnih naukih.

Kabala je tudi temelj krščanskega sveta in je neločljivi del naše zahodne demokratične ureditve. V e-knjigi so na preprost način podani temelji teorije in prakse.

Samozaložba (2020)

Justina Strašek

Moji ljubezni.

Avtorica pesniško zbirko posveča svojemu možu. Pesmi so razdeljene na štiri sklope:

1. Na najinem pragu (ko sva se spoznala)
2. V pravljici rumenega razkošja (ko sva se poročila)
3. Za steklenele solze (ko je zbolel)
4. Še vedno diši po tebi (ko je umrl)

Spremno besedo mi je napisal Ivan Janez Domitrovič

Knjiga je v tisku, založnik je Mariborska literarna družba (bivša založba Frontjer)

Klementina Sambolič

V neskončnosti-Infinity, je druga pesniška zbirka ljubiteljske pesnice in pisateljice Klementine Sambolič. Tako kot njen pesniški prvenec Prerोजना (2018), je zbirka avtoričine lirčne ženske poezije, ki je nastajala pod njenim peresom vse od izida prve pesniške zbirke. V njej poleg ljubezenske tematike spregovori tudi o svoji ljubezni do narave, pa tudi poezije. Poezija je v njenem slogu obarvana s ščepecem ironije, cinizma, pa tudi grenkobe, s poanto ob zaključku vsake pesmi. Nekatere namenoma niso dokončane in se bolj spogledujejo s haikuji.

ISBN

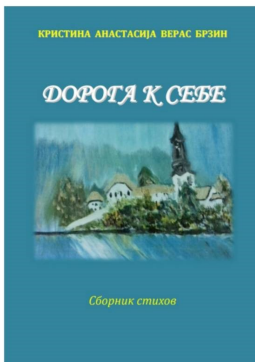
Klementina Sambolič V neskončnost - Infinity

∞
NESKONČNOST

Infinity

Klementina
Sambolič

Kristina Veras Brzin

To je moja prva pesniška zbirka v ruščini in je izšla v mestu Ufa v Rusiji leta 2020. Knjiga ima 108 strani je posvečena moji pokojni prijateljici Blagi Juvan profesorici ruščine in angleščine.

Knjiga je bila izdana v projektu Mednarodnega literarnega almanaha СЛАВЯНСКАЯ ЛИРА

Ta pesniška zbirka pa je bila izdana v Bosni in Hercegovini, v Republici Srpski, v mestu Zvornik pri Asoglas izdavaštvu i štamparske usluge Zvornik leta 2020.

Ta pesniška zbirka je tudi posvečena moji pokojni prijateljici Blagi Juvan profesorici ruščine in angleščine.

Ta pesniška zbirka je druga po vrsti, ki je pisana v ruščini in je prav tako izšla v mestu Ufa v Rusiji leta 2020. Vse pesmi govorijo o Rusiji.

Prav tako je v projektu Mednarodnega literarnega almanaha СЛАВЯНСКАЯ ЛИРА.

Matej Krajnc

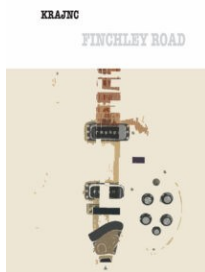
Povjetarac uskoro ...

V Zagrebu je pri etiketi Bratstvo duša na samem začetku koledarskega leta izšla pesniška zbirka Povjetarac, uskoro... To je druga pesniška zbirka, napisana in izdana v hrvaškem jeziku (prva je z naslovom Veliki Blek nikad ne puca u leđa izšla leta 2017), jezikovni pregled je opravil Mario Batelić. Naslovnica in oprema: Zigman Frod. Bratstvo duša Zagreb (2020).

Celje v desetih slikah

Izšla je pesniška zbirka Celje v desetih slikah, ki nadaljuje obsežen "celjski opus" Mateja Krajnc. V letu 2019 je izšla knjižica Celjske balade, v kateri se avtor sprehaja po zgodovini Celja, tokrat pa gre za pesmi, v katerih avtor opisuje izbrane celjske "pункte" na poti iz mesta v predmestje na Lavo, kjer je njegovo celjsko bivališče. SZ čeljust (2020).

Finchley road

Beseda avtorja: London sem takoj posvojil. Prvič leta 1994, ko bi lahko ostal, pa nisem. Drugič 2018, kar še traja. Jebeš »bi lahko, pa nisem ...« – Kar bom! Vmes se je dogajal in zgodil Brexit in svet se je začel spraševati, kako v takih razmerah pravzaprav sploh posvojiti London?! Jebeš razmere!

Spremna beseda: Aljaž Krivec.

Bratstvo duša Zagreb (2020)

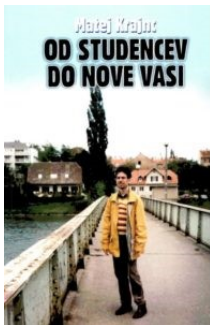

Huzar iz pesmi Louisa Armstronga

E-knjiga vsebuje 121 pesmi (120+1) v dvajsetih razdelkih po šest pesmi (plus uvodna) tvori podobo mentalitete sodobne družbe in posameznika v njej, ki kljub navideznim spremembam v družbi ostaja bolj ali manj nespremenjena že od pamtiveka. Pesmi so nastajale med letoma 2010 in 13, bile revidirane v letu 2016, posvečene so spominu na pokojnega pesnika Milana Vincetiča, vse pesmi so tudi uglasbljene.

Spremna beseda: Stritarjeva nagrajenka Diana Pungersič Nobena založba/Kulturni center Maribor (2020).

Od studencev do Nove vasi

Avtorjeve besede: »Med letoma 1997 in 99 sem kot študent nemškega jezika in književnosti Pedagoške fakultete v Mariboru bival na Studencih in v Novi vasi, obenem pa honorarno prevajal softver, izdal prvo koncertno ploščo, pripravljaval prvo studijsko, dve pesniški zbirki in s celovečernim kantavtorskim koncertom nastopil na Štuku. Pričujoča knjiga pripoveduje o tem obdobju, o mariborskih potepanjih in dogodivščinah, tako študijskih, glasbenih kot družinskih, hkrati pa premore tudi ploščo z izbranimi pesmimi, ki so nastale v tem obdobju.« Kulturni center Maribor, zbirka Frontier (2020)

<https://matejkrajnc.com/>

Mateja Mohorko

Pisan svet, v poezijo ujet

Pesniška zbirka *Pisan svet, v poezijo ujet* je namenjena vsem, ki jih družijo hrepenenje po prijaznem stisku roke, iskrenih pogledih in ljubezni do vsega lepega. Pesmi v zbirki so se pritihotapile iz globine mojega srca zato, da bi v vaša zasejale koščke upanja in sreče.

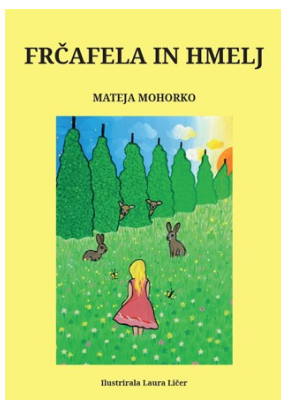
Zbirka je razdeljena na tri dele.

Vse se začne z Družino. Takšno ali drugačno. Ena nam je podarjena, drugo si ustvarimo. V knjigi je predstavljena moja, a verjamem, da je lahko tudi njena ali njegova in upam si verjeti ... tvoja.

Sanje se dogajajo tam nekje ... Z glavo med oblaki in metuljčki v trebuhu.

Svet pa sprašuje pomembna vprašanja in daje manj pomembne odgovore. O vsem.

Zbirko dopolnjuje sklop voščil in posvetil, ki so nastajala skozi leta za različne priložnosti, različne želje in različne ljudi.

Frčafela in hmelj

"Nekoč že davno je živela ena mala Frčafela ..."

Frčafela in hmelj je otroška pravljica napisana v rimah. Knjiga na otroško zanimiv način prikazuje dolino zelenega zlata. Glavna junakinja Frčafela se malo po svoje spopada z nespečnostjo, spoznava obiranje hmelja v času naših babic in dedkov, se nauči za kaj vse se hmelj lahko uporablja in hkrati spozna, da sta pridno delo in prijaznost na koncu

vedno nagrajena. Pravljico dopolnjujeta v rime zapisani ljudski pripovedki o vilah na Gozdniku in o zmaju v Mrzlici. Celotno zgodbo je v odtenke zelene odela Laura Ličer.

Obe knjigi založila Drevenšek & Drevenšek.

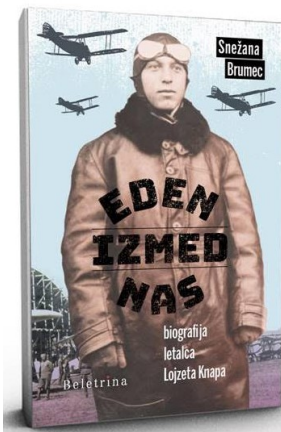
Nuša Ilovar

Robovi življenja

Navdihujoča pesniška zbirka, izdana v samozaložbi. Spremno besedo je napisal Kristijan Koželj, uveljavljeni pesnik in organizator pesniškega festivala Izrekanja.

Snežana Brumec

Eden izmed nas

»Knjiga Eden izmed nas je dopadljiva in zgodovinsko utemeljena pripoved in prikaz življenja v naših krajih v prvi četrtini prejšnjega stoletja, obenem pa navdihujoča zgodba o želji po hitrosti, svobodi in ljubezni.« *-(Samo Rugelj, Bukla).*

»Biografski roman Eden izmed nas pisateljice Snežane Brumec, vnukinje Knapove sestre Ivane, je literarno delo, ki že na prvi strani pritegne bralca in ga očara, tako da ga, kot življenje, skoraj prehitro prebere.« *-(Andrej Rot, 3. program Radia Slovenija - Ars).*

»Eden izmed nas je knjiga o slovenski zgodovini, ki bi jo moral prebrati vsak zgodovinarski navdušenec in vsak Slovenec. Ni samo zgodba o zgodovini, ampak je zgodba o prijateljstvu, tragediji, smrti, življenju, ljubezni, upanju in svobodi. Je kratko, a čustev in strasti polno branje, ki ti bo še nekaj časa ostalo v mislih. Če ne drugega, boš želel leteti ali pa se sprehajati po mestu s svojo boljšo polovico.« *-(Žiga Kastelic, student.si).*

Založba: Beletrina (2020)

Društveni slikogled

Foto: Mira Gorenšek in Bojan Ekselenski (če je kje drugače, je posebej označeno na fotografiji)

Predstavitve Vsesledja in Supernove: Špital za Prijatle 16. 10. 2019

Slovenski knjižni sejem 2019

Še nekaj vtisov s Slovenskega knjižnega sejma

22. 1. 2020 - Alenka Jovanovski - Veronikina nagrajenka 2019

Prešernovanje MNZ 8. 2. 2020

SLIKOGLED

Prešernovanje v MNZ Celje

8. 2. 2020

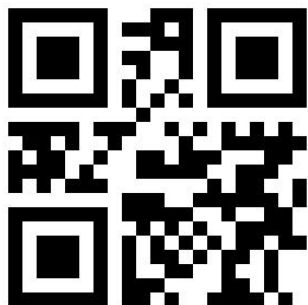

Ana Marija Justin - KS Dolgo polje 12. 2. 2020

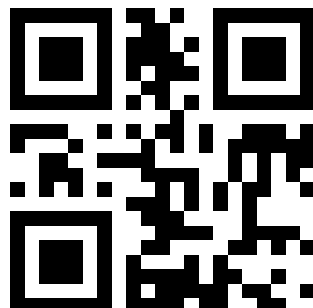

Borut Korun: Izbrani potopisi Celjska kulturnica 19. 2. 2020*Delavnica poezije Celjska kulturnica 4. 3. 2020*

<http://cld.si> - CLD na spletu

<http://fanfest.si> na spletu

Kaj vam prinaša članstvo v Celjskem literarnem društvu?

- ⇒ Brezplačno udeležbo na literarnih delavnicah.
- ⇒ Organizirano predstavitev vaših literarnih del.
- ⇒ Brezplačno izdajo vaše knjige v E-obliki in objavo na Biblosu.
- ⇒ Brezplačen prelom in svetovanje pri izdaji knjižnih del.
- ⇒ Objavljanje v literarni reviji Vsesledje.
- ⇒ Objavljanje v literarni reviji Supernova.
- ⇒ Brezplačno knjigo Mlada literatura.
- ⇒ Druženje v odlični družbi ljubiteljev lepe besede.
- ⇒ Sodelovanje na Slovenskem knjižnem sejmu.

Info: celjsko.literarno@outlook.com

Literarni razpisi Celjskega literarnega društva

Celjsko literarno društvo izdaja reviji Vsesledje in Supernovo.

Vsesledje je običajna literarna revija, namenjena vsem literarnim zvrstem in žanrom. Sprejemamo torej vse, od poezije do dramatike ...

Razpis za 40. številko Vsesledja in Mlado Vsesledje

Vsesledje je osrednja revija Celjskega literarnega društva, ki letos praznuje 19 let izhajanja. Sprejemamo prozo, poezijo, eseje in dramatiko.

Mlado Vsesledje je del Vsesledja, posvečen mlajšim avtorjem, predvsem srednješolcem in osnovnošolcem.

Sprejemamo poezijo, prozo, eseje, recenzije in dramatiko.

Rok za oddajo prispevkov je 1. julij 2021, samo v elektronski obliki (doc, docx ali rtf), s pripisom - za Vsesledje ali Mlado Vsesledje.

Prispevki, ki bodo prišli v ustrezni obliki po 1. juliju, se bodo načeloma upoštevali za naslednji letnik, o uredniški odločitvi vas bomo pisмено obvestili. Prispevek, lahko obsega več literarnih del, opremite s svojim imenom in priimkom!

- zoran.pevec@gmail.com (odgovorni urednik)
- celjsko.literarno@outlook.som (društvo)

Kaj je pomembno ob pošiljanju na razpis za Vsesledje?

1. Obvezno naj bo v elektronski obliki, besedila ne moremo prepisovati.
2. Poslani dokument mora vsebovati osnovne podatke o avtorju in v primeru odlomka iz daljšega proznega dela tudi naslov dela (napr. 3. poglavje iz romana Veselje)
3. Vaše osebne podatke bomo uporabljali samo za namen objave in jih ne bomo nikjer delili
4. Prispevki se honorirajo samo izjemoma.
5. Prispevki, ki na nalov uredništva oz. društva pridejo po roku za pošiljanje (1. julij) bodo v tekoči številki izdani samo po dogovoru z urednikom.

Stalni razpis za Supernovo

Supernova potrebuje zgodbe, eseje, recenzije in pesmi.

- Proza: do 7500 besed (45.000 znakov).
- Esej ali recenzija: do 3500 besed,
- Poezija: skupaj do 300 vrstic, pesem do 150 vrstic.

Avtorji in avtorice besedila do nadaljnjega odstopijo v brezplačno objavo. Sprejemamo samo prispevke v elektronski obliki, ki omogočajo nadaljnje urejanje (docx, doc, rtf, txt)

Dela pošljite na naslov:

- celjsko.literarno@outlook.com
- bojan.ekselski@gmail.com

Fanfest razpis za 2021: Prišli so iz celjskega podzemlja

Celje skriva ogromno zakopanih, prekopanih ali kako drugače v podzemlju čakajočih skrivnosti, ki želijo ven, v vaša literarna dela.

Pokopališča, odkrita ali prikrita grobišča s tragično zgodbo, kanali, skrivni rovi, jame, luknje ipd. čakajo, da jih obdelate v obliki hororja, etnofantazije, navadne fantazije, alternativne zgodovine in ... omejitev je le domišljija.

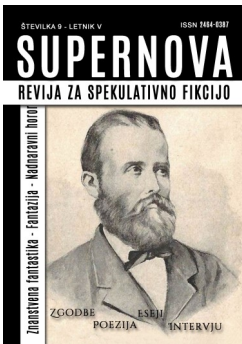
Rok za pošiljanje: 15. 6. 2021 (17.500 besed, 105.000 znakov s presledki)

Naslov za pošiljanje besedil (samo v elektronski obliki)

- celjsko.literarno@outlook.com
- fanfest.festival@gmail.com

Splošna pravila

- Vsak poslan dokument za objavo mora vsebovati kontaktne podatke pošiljatelja, ki bodo uporabljeni samo za namen razpisa.
- Besedila, ki presegajo predpisan obseg, bomo objavili samo izjemoma.
- Od slovenskih avtorjev sprejemamo besedila samo v slovenščini.

Mila Kačič

Pesnica, pisateljica, igralka in pevka

(5. 10. 1912, Sneberje pri Ljubljani - 3. 3. 2000, Ljubljana)

Življenje (vir: Wikipedija)

Življenje

Mila Kačič se je rodila kot nezakonski otrok siromašne otroške vzgojiteljice Ljudmile Kačič in premožnega privatnika iz Ljubljane Herberta Mahra. Njuni zvezi so zaradi stanovske razlike nasprotovali njegovi starši, ki so nekajmesečno Milo dali v rejo zakoncema Kovačič, kjer ji zaradi revščine ni bilo lahko. Po končani osnovni šoli je obiskovala meščansko šolo. S počitniškim delom si je prislužila za knjige in šolske potrebščine. Študirala je solopetje in dramsko igro na Državnem konservatoriju v Ljubljani in opravila štiri semestre na AGRFT.

Njena velika ljubezen je bil kipar Jakob Savinšek, s katerim sta imela edinega sina Davida (1949–1990).

Opera, gledališče in film

Z igranjem je začela na amaterskih odrih pri šestnajstih letih, leto pozneje je bila sprejeta v radijsko igralsko družino. Po končanem študiju je leta 1941 postala članica opernega zbora v ljubljanski Operi, kjer je do osvoboditve (1945) v štirih sezonah sodelovala pri 42 uprizoritvah.

Od 1945 do upokojitve 1970 je bila članica Drame SNG v Ljubljani, kjer je dala življenje več kot sto dvajsetim likom. Kot igralka je veljala za komedijantko in le dvakrat naj bi dobila vlogo, ki si jo je zares želela – *Dorina v Tartuffu* in *Eva v Vučjaku*.

Nepozabna je bila kot Štacunarka in Županja v *Pohujšanju v dolini Šentflorjanski*, Tona v *Razvalini življenja*, Akulina v *Moči teme*, Poglavarjeva žena v *Revizorju*, Dojka v *Romeu in Juliji* itd.

Svojestven pečat je Kačičeva dala tudi slovenskemu filmu in televiziji. Njena prva filmska vloga je bila Poštarica v *Vesni*, nastopila je tudi v: *Naš avto*, *Ne čakaj na maj*, *Svet na Kajžarju*, *Butnskala* itn.

Za vlogo v *To so gadje* je leta 1978 dobila **zlato areno** na filmskem festivalu v Pulju, za vlogo Matere v filmu *Kormoran* pa so ji leta 1986 na Tednu domačega filma v Celju podelili priznanje **igralka leta**. Leta 1994 ji je Združenje dramskih umetnikov Slovenije podelilo **priznanje za življenjsko delo**. O tem, kako vsestransko priljubljena je bila tudi zunaj gledaliških krogov, pa pričata naziv **Slovenka leta**, ki so ji ga leta 1994 podelili bralci revije Jana, in listina o imenovanju za **častno meščanko** Ljubljane iz leta 1998.

Literarno delo

Svojo prvo pesem je Kačičeva napisala pri šestnajstih. V intervjuju za Našo ženo je povedala, da je začela pisati zato, ker je bila v svojem igralskem poklicu nepotešena. V gledališču namreč skoraj nikoli ni igrala ljubezenskih vlog, ker pa je bila čustev polna in jih ni mogla nikjer izpovedati, se je zatekla k poeziji. V zgodnji mladosti se je navduševala nad Župančičevo zvočno liriko in Cankarjevimi črticami. Pesmi Antona Gradnika (*Večerne samote*) so jo spodbudile k odkriti izpovedi lastne življenjske zgodbe, očitala pa mu je neumnost, da bi moški pisal o tistem, kar

doživljajo ženske. Od tujih avtorjev je najraje prebirala kitajsko liriko in Lorco. K pisanju poezije so jo spodbujali njen življenjski sopotnik, Jakob Savinšek, Edvard Kocbek, Jože Vidmar.

Tone Pavček je njeno poezijo označil takole: »Iz njenih pesmi žari žerjavica v telesu, trepeta ljubezen, ki je v vseh stvareh, ki se morajo iz ljubezni dati in iz ljubezni jemljejo, v sebi nosi gnezdo bolečine, zapuščenosti in grozo smrti, a bolj kot to jo čez vse zaznamuje mila otožnost zrenja na vse, kar je in ni minulo, kakor resnična pobožnost žene, ki sta ji pesem in življenje milost.«

Njeno pesniško delo sicer ni obsežno, je pa pretresljivo, ker se v njeni poeziji prepletajo trije temeljni motivi: ljubezen do dragega moškega, senca smrti in materinstvo. Njena poezija je poezija krhke, sanjave, od ljubezni in hrepenenja zaznamovane ženske, povsem predane svojima najdražjima moškima – ljubimcu in kasneje sinu. Ljubezenska lirika je odsev njenega notranjega doživljanja, izpovedanega na čist in iskren način. Ne išče novih pesniških figur, ostaja le zvesta srcu in lastni izpovedi.

Leta 1962 je bila s pesmijo Resignacija predstavljena v Antologiji moderne jugoslovanske poezije kot edina avtorica slovenskega dela zbirke. Nekaj njenih pesmi je prevedenih v angleščino in predstavljenih v antologiji Parnassus of a small Nation. Del njene pesmi Ko bom umrla je natisnjen v svetovni knjigi aforizmov.

Leta 1985 je prejela nagrado italijanske Akademije za umetnost in poezijo, zlata ogrlica. Njene pesmi so izšle v sedmih pesniških zbirkah.

Bibliografija

- Neodposlana pisma, 1951
- Letni časi, 1960
- Spomin, 1973
- Okus po grenkem, 1987
- Minevanja, 1997
- V šelestenju trav me išči, 2004 (slovensko-hrvaška izdaja)
- Skoz pomladni dež bom šla, 2005
- Prigodnice, 2008 (zbirka 140 pesmi in 5 proznih besedil izdana kot 147. zvezek v Knjižnici MGL)
- Med tisoči bi te spoznala, 2012
- Among the thousands I would know you, 2012 (izšlo ob 100-letnici rojstva)

